Kâmil Erdem

Şu Yağmur Bir Yağsa*

*SEL

4. BASKI

ŞU YAĞMUR BİR YAĞSA*

KÂMİL ERDEM, 1945'te Erzurum'da doğdu, Erzurum Lisesi'ni bitirdi. Ankara Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nin Edebiyat ve Rus Dili ve Edebiyatı bölümlerinde okudu.

80' sonrasında *Tan Seçki*'sinde ve *Morköpük*'te öyküleri yayınlandı. İlk öykü kitabı *Şu Yağmur Bir Yağsa* (2016) okurlar ve eleştirmenler tarafından beğeniyle karşılandı. Yayınevimiz tarafından yayınlanan ikinci öykü kitabı *Bir Kırık Segâh* ile 2019 Haldun Taner Öykü Ödülü'nü kazandı. Datça'nın bir köyünde yaşamaktadır.

*SEL YAYINCILIK / ÖYKÜ

*SEL YAYINCILIK
Kuloğlu Mahallesi, Turnacıbaşı Caddesi,
No: 17, Beyoğlu – İstanbul
Tel. (0212) 516 96 85

http://www.selyayincilik.com
e-posta: halklailiskiler@selyayincilik.com

SATIŞ - DAĞITIM:
Çatalçeşme Sokak, No: 19/1
Cağaloğlu – İstanbul
e-posta: siparis@selyayincilik.com
Tel. (0212) 522 96 72 Faks: (0212) 516 97 26

*SEL YAYINCILIK: 804
ISBN 978-975-570-817-1

ŞU YAĞMUR BİR YAĞSA
Kâmil Erdem
Öykü

© Kâmil Erdem, 2016
© Sel Yayıncılık, 2016

Genel Yayın Yönetmeni: İrfan Sancı
Editör: Bilge Sancı
Yayına hazırlayan: Ayla Duru Karadağ
Kapak tasarım ve teknik hazırlık: Gülay Tunç

Birinci Baskı: Ekim, 2016
Dördüncü Baskı: Ağustos, 2019

Baskı ve Cilt: Yaylacık Matbaası
Fatih Sanayi Sitesi, 12/197-203
Topkapı-İstanbul, 567 80 03

Sertifika No: 11931

Kâmil Erdem

Şu Yağmur Bir Yağsa

Öykü

İÇİNDEKİLER

Yağmur 7

Komşu 21

Bakkal 33

Ev 45

Kır 55

Forum 71

Kurum 81

Dağ 97

Seyrek Yolcu 115

Kiracı 123

Usta 137

Yağmur

Bugün yağmur yağsaydı, ağaç ot çalı, kentin üstlerine yığdığı toz katmanından arınacaktı. Bugün yağmur yağsaydı, yılların oradan buradan taşıdığı geçmişte kalmış hataların, hamlıkların, yarımlıkların tortusu, arkasında ufak tefek izler, kırışıklıklar bırakarak akıp gidecek, çocukların, yaşlıların bir anlam çıkarmak üzere baksa da bir şey bulamayacakları yüzüm biraz yumuşayacak, yeniden lezzetli olmasa bile yenilir yutulur bir biçim alacaktı. Bunlar, şu şeytan icadı aynaya, akan derelerin durduğunu yine görebilir miyim, incir ağaçlarının kızıl bir akşamda narlara doğru meylettiğine tanıklık edebilir miyim, kızgınlığı geçmemiş ağustos gecesinde yeni sulanmış tarhların yanında bir serinlik hissedebilir miyim diye bakarken aklımdan gelip geçti. Yağmurun çatılara, sokaklara inen şakırtısı, hamlıkların bulunmaz mal gibi piyasaya sürülmesi, övünme ve yüz kızartısı, derenin kıyısında elden kayıp düşen çaydanlığın bulanık sularda kaybolması, nara değen incirin balının akması, eşek arısı, yordu beni.
Oy, yordu beni.
Üstelik aynanın sırları yer yer dökülmüştü, bir yansıtmazlık havaları edinmişti, bunca yıl içini dışını gösterdim de kadrim bilindi mi küskünlüğü içindeydi.
Üstelemedim.

Mutfağa geçtim, buzdolabına baktım, yiyecek bir şey bulamadım, aydınlığa bakan mutfak penceresindeki yarım tül perde yıkanmak istiyordu. Filiz de Hareket'in ardından benden umu-

dunu kesmiş, ham hayal günlerimin deli dolu eylemlerine, savrulmalarına, alt üst oluşlarına karşı çıktığım günden bu yana süregelen tartışmalardan bıkmış, hidayete erdiğimi öne sürüp evden gitmişti. Şimdi aşağı çarşıya insem, çorbacının kulağı az duyan garsonundan bol unlu mercimek çorbası istesem, bol ekmekle yesem, doysam. Kurşuni gökyüzü akşam alacası ile buluşup, daha muhkem bir karanlığa evrilse, sefil ve rüzgârlı havada parkta, orada burada vakit geçirsem, birtakım berduşlarla, polislerle, bahtsızlarla karşılaşınca adımlarımı hızlandırsam, bir apartmanın üst katından gelen çığlıkla Boğaz'dan geçen şilebin çığlığı eşleşse.
Ürpersem.

Çarşıya inmek ağır geldi. Çorba ve sonrası ağır geldi, tekrar kanepeye uzandım.
Kendime bir şöyle anlı şanlı, tutumumu haklı çıkaracak herkesin ha bak adam doğru yoldaymış diyeceği bir kılıf bulmam lazım ama artık böylesi pek kolay bulunmuyor. Gerçi insanların
sürekli
ve şiddet kullanılarak
derinlikleri dolduruldu,
en karmaşığından en mutediline muhtelif kılıflar içinde tutulmayı doğal karşılar oldular. Benimsediler. O yüzden kendime kılıf bulmaktan ziyade, bana biçilen kılıflardan şöyle az şekerlisini, bol sütlüsünü, içselleştirmeye karar verdim. Kitaplıkta ne aradığımı bilmeden rafları karıştırdım. Sözlüklere baktım.
Rus asıllı Civan Ağa, sazende ve hanendeleriyle meşke dalmıştı. Son toplantılardan birinde Adorno'nun, Troçki'nin isimleri havalarda uçuşurken aklımdan geçiyordu bu meşk hali nedense, uzaktan Nikoğas ve Garabet ağaların yaptığı neo-barok Büyük Mecidiye Camii'nin minareleri görünen pencereye bakıyorken, dalıp gitmişken. Beni hırpalamışlardı. Toplantı bittikten sonra,

eve dönerken Filiz karanlık yolda sanki gizli gizli ağlamıştı, elimi tutsaydı, kesin bilirdim ama tutmamıştı. Benim hırpalanışımı uçurumun kıyısında bir yol bulmaya itilişimi, aşağıdaki güvenli vadiden, eski yoldaşlarımızın arasından izlemişti. Onların yıkanmış, çitilenmiş, kimsenin pek uğramadığı arka bahçede kurutulmuş ütüye hazır fikirlerine, kopuk düğmesine, yırtığına söküğüne bakmadan bürünmüş, hadi, bunlara bu kadar emek vermiş, buraya kadar getirmek için nice sıratlardan geçmişken, hey heyli çağlarımızı da epey bir geride bırakmışken, her şeye yeniden mi başlayacağız endişesinden, öylece izleyip bakmıştı. Vadi çok derinlerde idi.
Oradan, ellerimin titremesi, torna atölyelerindeki diş açılan pirinç boruların kokusu, her zaman güvenle uçup daldığı denizde, kendine göre yine öyle herhangi bir olağan günde uçup dalarken, aniden zifte bulanmanın kötürümlüğü ile kanadını açamayan martı, görülür bilinir ve idrak edilir miydi bilmiyorum. Ben de onları iyi seçemiyordum uçurumun kenarından.
Marş sesleri çalınıyordu kulağıma.
Kuşku rüzgârı uğulduyordu.

Gidip köşedeki marketten yiyecek bir şeyler alsam iyi olacak. Akşamın yalnızlığı ve tenhalığı yaklaşıyor. Turgut uğrayacaktı, uğramadı. Günlerdir böyle. Bir boşluk, bir takatsizlik.
Yavanlık.
Sağa sola atılmış giysileri toparlayıp makineye koydum ama deterjan da kalmamış. Markete gitmek şart oldu. Pabuçlarımı bağladım, yağmur başlar diye şapkamı giydim, kırık bir caz parçası eşliğinde üç katı indim. Tam apartman kapısından çıkarken Turgut'la karşılaştık, markete beraber gittik, peynir, yumurta, salam, şarap, Maltepe aldık, deterjanı ekmeği unuttuk, yarı yoldan dönüp onları da aldık, yolda merhabadan, hal hatır sormadan başka bir şey konuşmadık, eve döndük. Sıkışık mutfakta getir-

diklerimize yer açtık, iki tabağı, iki çatalı suya tutup yıkadık, iki temiz bardak varmış, onları çıkardık, şişeyi açtık, yiyecekleri paylaştırdık, salona taşıdık, oturduk. Turgut öğlen yemek yemiş, çatalın ucuyla bir şeyleri yavaş hareketlerle didiklerken, ben karın doyurmaya giriştim. Şarapları içtik. Bu arada hep ben konuştum. Öyle, her şeyden. Susma fasılları da oldu. İçeriden gelen çamaşır makinesinin seslerini dinledik. Uzun uzun ezanlar okundu. Masa lambasını yaktık. Hadi dışarı çıkalım, biraz hava alırız dedi Turgut. Yok böyle iyiyim, zaten yağmur da geliyor. Yüzüme dikkatli, biraz kırık bir şefkatle baktı, peki öyleyse dedi, bana müsaade. Narmanlı Han'da Kurtuluş'un dükkânında Kantocu Peruz'un taş plakları varmış, "Kalb-i Viranım Yanıyor"u bilhassa dinleyecekmiş. Haberleşiriz, zaten baharda yine gelirim buralara.

Turgut da iki yıl kadar önce benim gibi gönderilmişlerdendi. Beş-altı arkadaşıyla, bazı şeylere itiraz etmişlerdi. Ayrıntısal, önemsiz gibi görünen bu küçük itirazlar, merkez tarafından büyütüldü, yayın organlarında önce üstü kapalı, sonra açık açık yazılar yazıldı, tetikçinin biri "yedili çete" diye isim taktı, toplantılarda bunlara karşı kampanyalar düzenlendi ve sonunda ayrıldılar. Ötekileri fazla tanımıyordum, Turgut eski arkadaşımdı, biraz içedönüktü, düzen tutkunuydu, mesela, işçilerle dayanışmaya gittiğimiz grev çadırında, sandıkların, kasaların üstüne rastgele konmuş bütangaz tüpünü, çay bardaklarını, kap kacağı çaktırmadan düzenlemiş, hizaya sokmuştu. Sallanan masanın ayağına bir şey bulup sokuşturur, duvarlardaki posterleri, resim çerçevelerini düzeltir, rüzgârın gelişigüzel esmesine bile laf ederdi. Fakülteyi bitirdi, küçük bir kentte pratisyen hekimlik yapıyor. Meşrutiyet tarihi çalışıyor. Resneli Niyazi'yi, dişi geyiğini, dağa çıkışları, Enverî serpuşları, Fizan çöllerini, Allahuekber dağlarını ve dolayısı ile Kantocu Peruz'un "Muhaciriz,

biçareyiz, ah ne bahtı kareyiz"i bir feryat biçiminde ne denli can-ı gönülden beyan ettiğini, göçleri, yedileri, kırkları yazıyor.

Makine durmuştu. Çamaşırlar yıkanmış, aklanmıştı. Akşam olmuş, oda soğumuş, Turgut gitmişti. Yanlış sorular sormuşlardı, acemi sinelerin derinliklerini bulandıran, dağların tartamadığı, bütün her şeyi bir halden öbür hale döndüren geniş zamanlarda. Savaş zamanları dar zamanlardır, bir karar alırsınız, iyi ya da kötü, yener ya da yenilirsiniz, yenilmişseniz sorularınızın yanlış da olsa önemi yoktur, zaten yenilmişsinizdir, her şey bitmiştir. Ama geniş zaman öyle mi? Kalın ve medeni ve kösnül bir yolcu gemisi Karaköy rıhtımına yanaşmıştır, dur şuna bir bakayım, azıcık şu bankta oturayım, hele akşamsa, hele baharsa, gidip Filiz'i işyerinden alayım, elinden tutup şöyle nargilecilerin oradan geçip, Kasımpaşa'dan Skoda kamyonetlerini karadan aşırtarak Boğaza, Akademi'nin yanındaki parka indirmiş, yayılmış, semaver mangal yakmış Çingenelerin biraz ötesinde ışıltılı bir yer bulayım. Sonra da seyyar çaycıdan aldığımız çayları içip kederlenelim.
Yok oyalanmak. İşler acele.
Yanlış sorular soruyorum ki yanlış cevaplar veresin.
Ben iktidarım. Turgut'la görüşüyormuşsun. Her şeyi bilirim. Ayağa kalk! Arka sıraya git!

Kendime bir kılıf bulmaktan vazgeçtim. Belki bir itiraf bulurum, kırmızı mürekkepli bir dolmakalem bulurum, tüm iktidar heveslilerinin altını çizerim, sendikaya girmek istediği için işten atılmış işçilerden sağlam tanıklar edinirim, Boşnak mahallesindeki kahvede tezgâhları zabıtalarca toplanmış, her cümleye küfürle başlayıp ve sözlerinin ucunu küfürle bitiren kırmızı yüzlü işportacılarla pişpirik oynarım, masaya inen yumruklar eşliğinde üst üste pişti yaparım,
şu yağmur bir yağsa.

Akşamla birlikte artık günün kasveti azalmış, az karanlık yerini çok karanlığa bırakmış, evlerin sokakların ışıkları yanmış, kentin muğlak gürültüsü ve Filiz'in yokluğu daha bir belirgin olmuştu. Üşenmeyi bırakıp aşağıya indim, martı seslerini, isli bacaları, çınarları, yıpranmış pencereli evleri yalayıp geçen lodos merhamete talip yüzümü de yaladı, çarşının biraz burulmuş neşesi ve şamatası yerindeydi, balıkçı tablalarının üstündeki güçlü ampuller balıkları ve insanların yüzlerini, yapay parlak dış giysilerini ışıldatıyordu. Ara sokaklardan birinde kalmış emekliler kahvesine dadanmıştım son zamanlarda, yine oraya gittim. Her yer dolu gibiydi. Çay ocağının yanındaki küçük masaya oturdum, Taner çayımı ve bütün gün elden ele dolaşmış, eprimiş, bulmacaları birkaç farklı kalem kullanılarak çözülmüş gazeteleri getirdi. Yakın masadakiler selam verdiler. Gazetelere hızlıca baktım, her zamanki gibi tatsız tuzsuzdu haberler.
Bir çay daha getirdi ve karşıma oturdu Taner, sevdalıydı, ona yoruyordu bu iyi hallerini, geçen izin gününde Rumelihisarı'nda oturmuşlardı. Başka şeyler de yapmışlardı. Benim dinlediğime güveni tamdı. İnsanların içine bakıyorsun demişti bir seferinde.

Kimilerinin içleri ayan beyan ortadaydı, saklamak isteseler de saklayamazlardı, görürdüm. İntikam yeminlerini bir konuşma balonu biçiminde kalbinin yanına asarlardı, görürdüm. Beyinlerinin bir köşesinde kendine sıcak bir yuva bulmuş, kıvrılıp uyuyan şeytan arada gözlerini açardı, göz göze gelirdik, görürdüm. Ardından ne olurdu, nasıl olurdu anlamadan ovalarına bereketli bir yağmur sonrası sabah güneşi vururdu, görürdüm. Kendileri karşımda kuzular gibi oturadurup konuştuklarıma bakarken, hislerinin Huzur pastanesinde lezzetli bir pastanın iğvasını arzuladığını görürdüm.
Bir gün direniş çadırlarını ziyaret etmek zorunda kalan önderin, iyi ama diye başlayan sözünün arkasına saklanmış sıkıntı

bandosundaki en tiz sesi çıkaran kasketli çelimsiz sipsiciyi de görmüştüm. Ya da Merkezin toplantılarından birinde Başkanın sözlerini başını sallayarak onaylayan ikinci adamın adı Brütüs'tü, Başkanın merdivenlerin başına yürümesini bekliyordu, yüreğine çok kullanılmış bir eğri hançer saklamıştı, görmüştüm.

Ey Orhan Veli'yi bilmeden Urumelihisarı'nda oturan gariban Taner, senin içindeki papatya tarlasını ve rüzgârlı azmakları da görüyorum. Anlattığın tamburun yumuşak tınısını barındıran aşina öyküyü şu ununu elemiş, gözü kaşı kaymış adamlar dinlemezler. Sinek papazını kim çalıyor diye yanındakinden kuşkulanırken sana bir oralet daha getir işareti yaparlar. Sen bana anlat, ben dinlerim. Şimdi korkuyorum abi, bir gün kaybedersem diye. Hep öyle oluyormuş ya. Korkma dedim ona. Aşk içinde doğruları da barındıran bir yanlışlıktır, insanın dalına böğrüne gelip konar, yanlışlığın ürpertisi sizi yani seni ve onu diri tutuyorsa korkma. Hepsi öyle olmaz. Olursa o zaman düşünürüz.

Sokaklar biraz tenhalaşmıştı. Boşluk duygusu içimi eziyordu. Birilerinin arasında olmak, birileriyle birlikte yoldaki taşı kaldırıp kenara koymak, bildiriye son şeklini vermek, yumrukları sıkılı yürümek, gazete serilmiş sandığın üstündeki helva ekmeği bölüşmek. Bu kulvarda sanki biraz yetişmiştim, beni yetiştirmişlerdi de üç-beş neyse elimden bir şeyler gelmeye başlamıştı, şakirdan arasından sıyrılıp şunu da şöyle yapmak gerekir, madencilerin grevine bir de yürüyüşle destek olmak gerekir diye, akıl fikir düşünüp yapıp ediyordum. Şimdi gidip planya talaşlarını bardana doldurmakla, atölyeyi silip süpürmekle, ustaya kalfaya çay demlemekle her şeye yeniden başlamak istiyorum, beni işe alın desem, bana şöyle kuşkulu bir bakış atarlar, oğlum, senin yaşın geçmiş, bize yaramazsın demezler mi?

Akademi parkına doğru yürüdüm. Geçen gece birden nedense onca yılın kalabalığını içimde bir sıkıntı gibi duyumsadım, öyle bir anlığına, boşuna mı çabalamıştım diye, ama Saatçı Halim Abi geldi aklıma, Suat Derviş, Moskova'nın soğuk bir odasında, soğuk, mağrur, mamur ve memur bir ikinci sekreter, denizaltı gemisinde yargılanan bir şair, kimi öyle, kimi böyle medet ummaya meyyal olduğum birileri. Düşünüp düşünüp, boşluğumun dolu gibi durduğu kalabalıklardan bana tasdikname verdikleri için, boşluğun sıkıntısına razı olduğumu buldum. Oysa ben bu tenha, kurnazlıkları tescillenmiş, bağırlarına esrar işlemiş, Şeyh Galib'in sırça gönlünün taş kaldırımlarına düşüp kırıldığı umutsuz yollara değil, tozlu kirli alanlara, kırağı çalmış fabrika önlerine, pankart gölgelerine, göçenlerin kaçanların sığındıkları uzak yaban diyarlarda dayanıklı kamyon karoserlerinin öfkeli gürültüsüne, kısa bir süreliğine de olsa önünde kara tüzükler yakılan şenlikli fakülte bahçelerine eğilimliyim.
Filiz'e eğilimliyim.

Filiz'e eğilimli olununca ne yapılır, yol değiştirilir. Arkadaşlarının Beytülmalcı sokağındaki evine gidilir, kapının zili çalınır, kapı, uyursam biri bir maraza çıkarır, belki tarihi tersine okumaktan içeride yatan solgun çiçeklere ve savruk kedilere akşam sayımında tek tip elbise dayatması tebliğ edilir, İkinci Meşrutiyetin ilanına ilgi duymayan kara kamu, bizim bildirileri de okumaz gibi kuşkuları beyninde her zaman canlı tutan ve böyle kuşkular yüzünden neredeyse hiç uyumayan Hüseyin tarafından açılır, karşılıklı vaay hocam merhaba denir, bu saatte kim gelmiş diye meraklanıp merdiven başından aşağıya bakan Filiz'e ve Asiye'ye el sallanır.

Kızlar, hayırdır dediler, yok bir şey dedim, öyle uğradım. Gıcırtılı ahşap merdiveni tırmanıp sinameki bir müziğin duyuldu-

ğu, sigara içilip şöyle bir havalandırılmış odaya geri döndükten, az önce kalktıkları yerlerine yerleştikten sonra, sağda solda boş kahve fincanları, dergiler, kenardaki masada dertli, belki yarın atılacak kasımpatılar arasında söylendi, kimsenin pek de sahiplenmediği ortaya söylenmiş bu sözler. Ama sonra yol açıldı, aralık pencereden giren rüzgâr arada duvarın çatlaklarından öteye geçerken bir soğuk esinti bıraksa da, sohbet ısındı, hatta bir ara sanki eski günlerdeki gibi, aramızda pek de öyle insanın asal organlarının işlevlerini aksatacak kadar aykırı şeyler olmamış gibi, karlı bir akşamda aniden Lades'te sıcak tavuk suyu çorbası içmeye oturmak gibi bir hal bile aldı. Ben mi yeniden onların yörüngesine giriyordum, onlar mı gölgeli bahçelerde gezinmeyi seçmişlerdi de tozlu patikayı ve öğlen sıcağını hissetmedik, bilemedim. Filiz'in getirdiği kahveyi içtim, fincanı ters çevirdim, Hüseyin fincanda buruk bir Ece Ayhan tespit etti. Kınar Hanım'ın denizlerinde mi desem, Üç Horon kilisesinde mi, İdris Abi'nin çatı katında oturduğu binanın alaca karanlık bodrumunda mı, öylece kendi kendine duran, durmakla kalan. Bize de gösterdi, fincanın çeperine buruk, acı bir telve bulaşmıştı.

Sohbet uzayıp renkten renge girdikten, arka odalarda dolaştıktan, Selçuklu ve Bizans halılarındaki ortak zincifre kırmızının ve sağlam kahverenginin hangi nebatattan çıkarıldığını hallettikten, İstiklal'de kestanecilerin, tavuk-pilavcıların ve midyecilerin ekseriyetle Kürt, reçellik incir satıcılarının ve lavantacılarınsa Çingene oluşu üstüne fikir birliğine vardıktan, kışın jeton atmadan İhsan Kalmaz'ın kokulu alt katına sızıp, gün boyu iki kıta arasında uyuklayarak seyahat eden evsizleri şöyle bir andıktan ve dahi küçük mülkiyet, tüketim toplumu gibi tehlikeli mevzuların bile yakınlarından geçtikten sonra biraz sessizlik oldu. Bu sohbet esnasında Filiz'in gözlerinde müteaddit defalar hayırhah bakışlar yakaladım, sonra niye bu eski sözcüklerle düşündüğü-

mü merak ettim, birçok kez iyilik isteyen, iyiye yorulacak bakışlar sözcükleriyle düşünsem nasıl olacak dedim ama hayırhahın etkenliği ve edilgenliği içinde barındıran anlamı ile iyilik isteyenin etken ve iyiye yormanın edilgen anlamlarını ayrı ayrı kullanmak beni yoracaktı, öncekiler kadar iyi oturmayacaktı, neyse çok üstünde durmadım, bu hayırhah bakışları hayra yorduğum için verimli oldum, karanlık dehlizleri, sigaranın zararlarını, lodosun kafamın içinde hangi mekanizmaları aşındırıp başımı ağrıttığını unuttum, konuştum da konuştum ve anladım ki sessizlik, ben susunca oluyor.

Boğazın karanlığını delerek giden bir şilep, önüne çıkan bir şeyi üç kez uyarıyor.
Köpekler havlıyor.
Kalkıp pencereyi kapatıyor Asiye.

Vakit geç olmuştu. Hüseyin, ben gideyim artık dedi, ayaklandı. Yarın öğlen Ali Baba'ya gelir misiniz diye sordum karşılaştığımızda olduğu gibi, tarafsız bir biçimde, yine ortalık bir yere. Hüseyin, ben gelemem dedi, dergide işlerim var. Asiye, Filiz'e bakarak, 2'de toplantımız var, biraz erken olursa geliriz değil mi diye onayladı. Filiz pek oralarda olmadan iyi dedi.
Kırmızı halı döşenmiş ahşap merdivenleri indim.
Bu çift kanatlı sokak kapısında da kartal kabartmaları mı varmış ne.
Geç farkettim.

Hüseyin'le kıyıya indik, vapur iskelesinin yanındaki banka oturduk. Arkada müzenin önündeki topların tekerleklerine namlularına yaslanmış bira içen gençler, yüksek sesle konuşup şakalaşıyor, biri yere oturmuş, ayaklarını uzatmış, pelteleşmiş sözcüklerle kimsenin dinlemediği şeyler söylüyordu. Her sö-

zünü, ben de allahın bir kuluyum yahu diye bitiriyor, yeniden başlıyordu. Hüseyin'e öyle aniden, hiç hesapsız, aklıma geliverdiği gibi dedim ki, şu benim yazıyı sizin dergide basabilir misin Hüseyin.

Eve dönerken, birtakım minik göletlerde fırtına koparmayı başarmış, konusu iktidar olan yazımı kafamda bir daha evirip çeviriyorum.
Haksızca edinilmiş servetlerini kaba urganlarla sırtlarına bağlayıp sendeleyerek gezinen iktidar sahipleri kötüdür ama her türden iktidar kötü müdür diye ucu belirsiz düşünce sarmalı bulanık bulanık zihnimden geçiyor, lodos var gücüyle arkamdan esiyor, bir türlü yağmayan yağmur yüzünden, kötümser batıl şeyler yarı karanlık sokağın ıssız kapılarından, kör pencerelerinden sızıp bütünlüğümü bozuyordu. Yokuş yukarı dar sokakta çöp varilinin yanından geçerken, iki kedinin birbirine sırtlarını kabartıp bağırışlarının sonucunu bekleyen, kenarda oturmuş mütevekkil tekir ve sarman tutumunu darbe öncesi günlerde ve darbeden sonra da aznif oynarken kahvenin camından bile dışarıya bakmayan bizim ahaliye benzettim: Onların dalaşı döğüşü bitsin de şu poşetlerin içinde işe yarar bir şey var mı baksak. Biz de allahın bir kuluyuz.
Hadi, parçalarını topla dedim kendi kendime.
Kendin olacaksın.
Günyüzüne çıkacaksın.
Şimdi niye bunları düşündüm, çünkü Hüseyin olur demişti önerime, heyecanlanmıştı bile, daha önce çeşitli yerlerde yazmış birkaç isimle birlikte yeni, ürkünç olmayan, anne görünümlü makul bir dergi diye tanımlamıştı dönüşecek dergisini. Anne görünümlüyü ceberrut, azarlayan iktidar/baba karşıtı söyledim demişti, bıyık altından ve hatta alenen gülmelere, gülümsemelere şimdiden hazırlamalıyım kendimi demişti.

Şiirden başka kimseden bir darbe yememiş, köşeye kıstırılmamış Hüseyin.
Saf, iriyarı, bıyıklı, eli ayağı büyük Hüseyin.

Eve vardım, ev gözüme daha sefil gözüktü. Birinin canı buz gibi soğuk bira ister ya bazen, benim canım da istedi. Kuzey yamaçları her zaman ıslak, serin olan sıradan bir dağın eteğinde, oyuk bir yerinde eğleşmek istedi. Öğretmen fiziki haritayı sınıfın tahtasına asınca dağların, denizlerin, nehirlerin ve kentlerin yere dökülecekğinden korkan doğulu dilbilmez öğrencilerin sınıfında vay da vay, oy da oy, aman da aman diyerek ve kapıya yaslanmış bizi seyreden Ece Ayhan'a el ederek haritanın yere serilmesine yardım etmek istedi. Benim canım daha neler neler istedi. Prokofyev dinlemek istedi. Şu Remington'da sabaha kadar delik deşik yazılar yazmak istedi. Bir postane bulup Mehmet'e telefon etmek istedi. Ramazan pidesi ve yanında helva istedi. Dönekle-re, hayasızlara şöyle naralar eşliğinde bas bariton küfürler edip, coşkuyla dayak atmak istedi...
Pencere camlarının çerçevelerinin arasından zor kullanarak içeri dalmaya çalışan lodos, belli belirsiz bir esinti yaratıyordu. Kanepede bu esinti ve ucu bucağı gelmeyecek istekler arasında sızarken yağmur hâlâ başlamamıştı.

Bir kandırılmışlık duygusu vardı içimde buraya gelirken. Bütün öğleden sonra, ikindi, akşam ve gece beklediğim yağmur, ben uyuduktan sonra yağmış, her yer suya batmış ama ben yağmuru görememiş, altında ıslanamamıştım. Şimdi beyaz tembel bulutlar hafif karayele dönen rüzgârın önünde karşı kıyıya doğru giderken güneşi pek kapatamıyordu. Biraz erken gelmiştim. Yazımdan iki kopya yaptırmak için gittiğim fotokopici dükkânında ders notlarını çoğaltmak için bekleşen öğrenciler, bana sıralarını vermişlerdi. Artık, yaşlı bulduklarından mı, dünden kalma

izlerin silinmediği yüzüm müdür sebep, bilemedim. Yazıya bir daha bakmamaya karar vermiştim. Çayımı ve sigaramı içmiştim. Masalar, yoldan geçen belediye otobüsleri, karşı kaldırımdaki ağaçlar uzun ve kalın görünmüştü gözüme. Müziğin sözleri anlaşılmıyordu. Yine sanki bir tel kopmuştu. Birileri yağan yağmurun altında ıslanıp temiz bir sayfa açmamı istememişti. Oysa ne çok umut bağlamıştım. Şimdi bulutun, çayın anlamı kalmamış gibiydi. Sahi ne anlamı kalmıştı bu çılgın devinimin. İzzet-i ikbal ile sahneden çekilmenin, alkışın, kıyametin.
Çarmıhın. Recmin.

Filiz'le Asiye basamakları çıktı, yürüdü, masama geldi, birer sandalye çekip karşıma yerleştiler. Filiz, ne olduğunu anlamış bir biçimde baktı. Asiye çantasından gözlüğünü çıkardı, camlarını sildi. Hayri gelince çay istediler, bana da getir dedim. Bir yanlışlık olmuş da, Haydarpaşa'nın aşınmış mermer merdivenlerinde ayağım sürçmüş de, bir zemheride Kargapazarı'nı aşmak için atımı gemlemişim de, sonra bunların hiçbiri olmamış gibi oldu.
Filiz gelince, bunların ve
başka bazı şeylerin de hiçbiri olmamış gibi oldu.
Şuna bir göz atın da düşüncelerinizi söyleyin dedim, kopyalardan birini uzatarak.

Komşu

Çok da değişik bir gün olacak demiyorum, hayır, sanki biraz edilgenliğimin kapısı aralanacak, hiç girdisi çıktısı olmayan sisli bir sokaktan sabah akşam habire geçer gibi yaşadığım kupkuru hayatta gizemli bir kuytu oluşacak, kendime uydurduğum iğreti gerekçeler hortum tutulup yıkanan serin taşlıktan kayan su gibi akıp gidecek, belki de sadece yağmurdan sonra güneşin kendini gösterdiği, ikindi sadeliğinde bir gün olacak diye umuyorum.

İzin almayı kendime ait yöntemlerle, O'nun deyimiyle yıpratıcı bir uğraş vererek başarmıştım sonunda. Uygun zamanlarda sözünü etmiştim. Değişik biçimlerde konuyu açmıştım. Sonunda dün akşam televizyondaki aydınlatma programında partimizin ileri gelenlerinden biriyle, Hoca Efendi'nin sohbetini pek de oralarda değilmiş gibi dinlerken, arada, rezidans reklamı bittikten sonra, ilgisiz üç-beş kelamın arasına sıkıştırmıştım ve o da gönülsüz bir tamam demişti. Bir iç huzursuzluğu dönemi daha yaşıyordu, belli. Bana anlatmıyordu. Zaten geçmişte de, ta başladığımızdan bu yana bana bizimle ilgili bir şey, bir hikâye, bir tasarı, bir hayal, önemli hiçbir şey anlatmamıştı. Şimdi üstelik mukavelemiz eskimiş ve yıpranmıştı. Ama bu huzursuz dönemlerinde daha kapanık oluyordu ve bana sürekli pişmanlık duyguları yaşatan uzun suskunluklar kuşanıyordu. Tanıştığımız ilk aylarda kalın kaşlarının altından koyun saflığıyla bakan iri gözleri giderek ürkütücü bir kuşku karanlığı edinmişti. Semirmişti.

İşi biraz büyütüyor muyum diye sordum kendime, en nihayetinde yan binaya üç ay kadar önce taşınmış komşumuzu davet etmiştim, oturup konuşacak, artık ne kadar açılabilirsek birbirimize açılacak, muhtemelen hoşça vakit geçirecektik.

Onu işe uğurladıktan sonra hazırlıklara başladım, büyük marketten almayı unuttuğum yumurtaları almak için artık sadece unutulan bir-iki şeyi aldığımız mahallemizin bakkalına gittim. Mini Market diye değiştirmişti tabelasını Semih. Gençliğinde karanlıklara batırılıp çıkarılmış diye anlatırlar Semih'i. Herkesle mi öyleydi bilmiyorum, gözlerime bakmadan, başımın bulunduğunu düşündüğü birtakım yerlere doğru söylerdi sözlerini, eğer bir şey söyleyecekse. Neyse, yumurtaları alıp çıktım.

Yolda kimseyle karşılaşmak istemiyordum ama Nezahat Teyze camdan bakkala gidişimi görmüş olmalı, elbezi filan yıkamış da asıyormuş gibi yapıp, eriğin dibinden, susuz kalmış, boyunlarını biraz bükmüş aslanağızlarının, kadifelerin arasından seslendi, her zamanki sorularını sordu, verdiğim cevapların üstünde durmadı, başörtümü inceledi, poşetteki yumurtaları gördü ve beni salmaya razı oldu.

Sokağımız kuru, tozlu topraklıydı, Nezahat Teyze'ninki gibi tek katlı, alçak bahçe duvarlarının gerisindeki evler azalmıştı. Müteahhitler hayatımıza girmiş, bahçeli avlulu evleri almış, karşılığında bize çok katlı, birbirine benzeyen, işlevsiz çirkin-çürük binaların kupkuru gölgelerini bırakmışlardı. Bu yüzden tamirat tadilat işleri asla bitmiyor, yıllardır sürüyordu. Sokağın orasında burasında daima üstü naylonla kapatılmış ya da açıkta kum, çimento, seramik, fayans, kiremit öbeklerine rastlanıyor, plastik pencere, çanak anten, güneş enerjisi, su deposu, oluk, baca, çatı, balkon değişimleri ve eklemeleri için günün her saatinde malze-

me getiren firma kamyonetlerinin, şoförlerin, ustaların, işçilerin, sesleri eksik olmuyordu.

Güvenli mutfağıma döndüm. Erdem ürettiğim, seçmediğime zorlanmadığım, tavalarımın, tencerelerimin, kap kaçağımın, alet edevatımın tam bir itaatle bana bağlı bulunduğunu bildiğim aşk yuvama döndüm. Tanrım, yüce güzel Tanrım, onun yolunda onca savaşmamın, onca eziyet çekmemin mükafatı olarak, bir sınav yeri olan bu dar ü dünyada bana en sonunda avunmam için bu mutfağı icat etmiş, hizmetime sunmuştu. Evin öbür taraflarına ise azabın da tadıldığı, günahın da kızıl kanatlarıyla dalgalandığı, riyanın ve her türlü kibrin, zilletin, inkarın kol gezdiği kara ilenmelerle kutsanmış, ikiyüzlü yağlı isli köşeler serpiştirilmişti. Makine halılarıyla üstleri örtülmüştü. Önlerine modüler lake vitrinler çekilmişti. Duvarlarının alınlarına yanaklarına uzaktan kumandalı led televizyonlar, japon klimalar yerleştirilmişti. Pencerelerine sırma taklidi püskülleri olan ağır pembe steril kumaşlar asılmıştı. Evin içine cennet yeşili Hacı Zeliş kokusu sindirilmişti. Ama mutfağımda hiçbir israfa yer yoktu. Ahretliğim Rabia'larınki gibi iki-üç kez yenilenmemişti. Buzdolabım, fırınım, tezgâhım, evyem, hepsi on dört yıllıktı. Benim kayıp bahtımla, tan kırmızısından akşam griliğine evrilen yıllarımla yaşıttılar.

Kolları sıvadım, tarçınlı, vanilyalı, cevizli keki çırptım, peynir ve dereotuyla yoğurduğum kurabiyelere şekil verdim, fırını ayarladım. Antidepresanımı içtim. Tüllerin ardından, dar balkonun parmaklıklarının arasından yoldan geçen mahallemizin ağır ablalarından birini ve yanında kendileri için cennetin bir taş atımı mesafede olduğu garantisini almışların güveni içinde yürüyen sarraf Mervan Bey'in kızlarını gördüm. Abla bakmadı ama Kübra ve Büşra kaçamak bakışlar yolladılar pencereme, balko-

numa. Az sonra pazardaki tezgâhında kocası Rasim'in ne idüğü belirsiz mandıralardan topladığı peynirleri satan Durdu Hanım da yanında Şahende ile geçince bunların yine vakıfta toplantısı var diye düşündüm soğanları doğrarken. Döküm tencerede yağı kızdırıp soğanları çevirdim bir-iki, kuşbaşı koyun etini ekledim, suyunu çekmeye yakın bir küçük kutu doğranmış domatesi boca edip biraz daha karıştırdım ve akşamdan haşlayıp hazırladığım kuru fasulyeleri ilave ettim, yarım bardak sıcak suyla tuzunu, biberini katıp tencerenin kapağını kapadım, ateşi kıstım. Yarım saat sonra akşam yemeği hazır olacak, akşama doğru, komşu gittikten sonra pilav da yaparsam, turşuyla birlikte O'nun hoşlanacağı bir sofra kuracağım. Perdeler sımsıkı kapalı duracak. Bir yerlerden peyda olan soğuk bir sessizliği televizyonun dijital görüntüleri ve gürültüsü bastıramayacak. Kelamın sıcaklığı olmayınca yoksul ve yetim ben, üşüyeceğim belli etmeden.

Keki ve kurabiyeleri fırından çıkardım; nefis görünüyorlardı. Kek çırpma kabımı, kesme tahtasını, mikser uçlarını, makineye girmeyecek şeyleri yıkadım. Mutfağımı toparladım. Epeyce uzun bir zamandır kaplarımı, çamaşırlarımı ve granit kaplı soğuk banyoda sabahları yüzümü ne kadar yıkarsam yıkayayım, sanki bir yerlerinde bir yağ, bir kir kalmış kaygısı yaşıyordum. Ilık bir havuza yavaşça dalar gibi, iyi mümin olmaya doğru adımlar atıyorum belki dedim kendi kendime. Ilık bir havuza suların ürpertisi olmadan yavaşça dalar gibi. Bağışlayıcılığına inanmanın umuduyla, rahmetinin esirgeneceği korkusunu içine sindirmiş iyi bir mümin.

Fakültenin basamaklarında sürüklenirken, bizi derslere almayanlara karşı direnirken öyle kendimden emindim ki, yüce rabbimin bütün kapılarını açacağına öyle güveniyordum ki, kimilerinin yaptığı gibi bağırıp çığlık atmayı zül sayıyordum, suskunluğum ve imanım inançsızlara yeter diyordum. Sonra, kendi aramızda

cennet bülbülü kesiliyordum. Dinleyenlerin bakışlarından, konuşmalarımın etkili ve akıcı olduğunu hissediyordum, kendimi güzel buluyordum, ela parlak gözlerim ve örtümün altına gizlediğim kara, fettan perçemim vardı. Onu bu kargaşa içinde tanımıştım. Gözleri saflıkla parlıyordu, boyu bosu yerinde idi, bir cuma namazından sonra, eylemimize destek için arkadaşlarını pek de istekli olmadan yüreklendirmeye çalıştığını gözlemiştim, derken her şey hızla olup bitivermişti. İstemeye gelmişlerdi bir akşamüstü, birkaç toplantıda bulunmuştuk, özel bir önemi olmayan üç beş kelam etmiştik, yine bir akşamüstü mukavelemiz akdedilirken, mehri muaccel olarak geleneğe uygun bir biçimde 11 reşatı kırmızı ipek mendil içinde sehpanın üstündeki kristal taklidi çanağa bırakmışlardı, mehri müeccel istememiştim, sanırım bu davranışım hocamızın hoşuna gitmişti, bir hadisten aktarma yapmış, övgü dolu sözler söylemişti ama akabinde hangi duaları okuduğunun ayrımına varmamıştım.

Zil kısacık çaldı. Üst katımızdaki Emine geldi. Kokular yukarı çıkmış belli ki. Emine dört artı dördü bitirdi. Sabri Abi üçüncü dörde gitmesini istemedi, okuldan aldı. Kıvılcımlanan sarı saçlarını örüp arkadan beline kadar sarkıtmıştı, o benim ak düşmeye başlamış kara perçemlerime, ben onun sırma saçlarına hayrandık. Kurabiye koydum bir tabağa, ikram ettim, bir dilim kek kestim, kendime Türk kahvesi yaptım, Emine neskafe istedi, kekinden ısırıp, eline sağlık abla, ne güzel yapmışsın, misafir mi gelecek dedi. Hacı Ratip'lerin kazma dişli Fevzi'sinden söz açtı. Kahvenin önünden geçemez olduğunu, her geçişte işi bırakıp kapının önüne çıktığını, abisi Doğuda özel harekatçı diye herkese hava atıp sataştığını, küfürsüz konuşma nedir bilmediğini anlattı. Açıköğretime devam edip okusa bir gün bu mahalleden, bu Fevzi'den kurtulur muydu acaba? Böyle giderse Hacı Ratip babasını razı edebilir ve o pis küfürbaz kahveci Fevzi bir gün üs-

tünde tepinebilirdi. Emine'yle gönül bağım işte bu sakınmasız akıl yürütüşü yüzünden pekişmişti ve biz büyükler bu yalınlığa ağu katmanın bin bir yolunu biliyorduk. Abla sen bu kadar güzel şeyleri kimden öğrendin diye övgü niyetine sordu Emine ve cevabımı pek dinlemeden Büşra'lar hafta sonu karşıya geçip tablet bilgisayarlarını değiştireceklermiş, babam istemiyor ama eskisini bana verecekler diye ekledi. Anneme söylemedim sana indiğimi, şimdi kızacak yine deyip ayaklandı.

Ardında hızlıca devinen sıcacık esintisini bırakıp gitti. Zaman her şeye iyi gelir derler ya, iyi gelir mi gerçekten? Kayıpların, kahırların, yaraların üstünü örter, tozlandırır sadece. Annemden öğrenmiştim bu şeyleri yapmayı Emine. Senin yaşındayken gelmiştik bu kente, memleketteki atölyesini satıp Üsküdar'ın yosun ve türbe kokan eski, akasyalı bir arka sokağında ev almıştı babam. Edebiyat okuyacaktım. Bu kent, bu deniz, bu okul, bu meydan, bu kitapçılar, sahaflar, martılar her şey, her şey başımı döndürmüştü. Sonra bir gün solgun bir arkadaş buldum. Derse girerken başörtüsünü çıkarıyor, dışarıda örtüyordu. Yüzü inceydi, gözlerinin altı çöküktü. İnsanda sürekli yağmur yağacakmış, bir şeylerden korunması gerekliymiş gibi bir duygu uyandırıyordu. Eğer bir şans verilirse, herkesin içinin bir köşesinde sakladığı iman, korkusuzca çıkıp bir bereket ummanına dönüşür türünden cümleler kuruyordu. Beni kendi tarikine döndürdü. Bir cuma direnişinde başım açıkken onlara katıldım. Ertesi cuma ise Mahmutpaşa işi başörtümle kara fettan perçemimi kapatmıştım artık.

İşte bana bunları ve her şeyleri öğreten annem o gün niyeyse ağladı.
İyi mi yaptı, kötü mü yaptı, şimdi bile bilmiyorum.

Komşumu nerede ağırlayacağıma karar veremedim. İnsanın beynini karıncalaştıran kartonpiyerlerin, ağır, küt mobilyaların, tüllerin, yapma taşlı avizenin boğuculaştırdığı salonda mı, bu sıcak mutfağımda mı? Mutfakta olması daha iyi olacaktı galiba. Bu kasabalı salonda kasaba kökenli komşularımın şen şakrak rahatlığı ile gözümüzün gönlümüzün açıldığı vakitlerimiz oluyordu, rüya tabirinden, kocaların kalas özelliklerine, Mızraklı İlmihal kurallarından nüzullu kayınvalideye, hacca giden artistlerden altın günlerine, hatta edepsiz fıkralara, akla gelen her şeyin konuşulduğu, gıybetin de bol olduğu, söylentilere de rağbet edildiği bir yerdi. "Herifler" ya kahvede ya işte, aklı eren çocuklar okulda kursta olurdu. İki kişi arasında illegal bir mevzu konuşulacaksa, oturma odasına veya hole geçilirdi. Mutfağa, mutfağıma pek sokmazdım kimseyi yani. Sadece kızlara ikramlar için girip çıkma izni vardı ve muhtemelen benim bulunmadığım ortamlarda benim takıntım diye bundan söz ediliyordu.

Gitgide seyrekleşmişti bu toplanmalar dağılmalar, dağıtmalar.

Onlardan beni anlayacağını umduğum ikisine, biraz önce Büşra ve Kübra ile yoldan geçen Abla'ya ve Vakfın kütüphanesinde yarım gün çalışan Nuran'a anlatmıştım. Bu adam o 14 yıl önceki kalın kaşlarının altından saf bakan adam değil artık demiştim. Çok sular aktı, çok rüzgârlar esti, mala mülke çok düşkünlük peyda oldu, karanlık dehlizlere daldı, hele Kurum'a tayini çıkınca ve orada ikinci müdire ile yaptıkları ortaya çıkınca, ahirette yangının ortasına düşmesi kaçınılmaz oldu, beni Nisa Suresi gereği ayrı odaya koydu ve söz kelam söyletmez oldu, ana-babasının elinde oyuncak oldu, zalime maşa oldu. Sadece o istiyor diye değil, ben de yavrum olsun, onu öpüp koklayayım, bağrıma basayım diye çırpındım. Yüz hocaya, yüz türbeye gittik, yüz muska yazdırdık, hastane hastane dolaştık. Kabahati onda buldular. Şırdan ezmesinden hint bülbülü ibiğine kadar olanca macunu şurubu dene-

dik. Tüp müp istemedim diye gözlerine zulmetin karası indi. Yine de rabbime sığındım, namazımı kıldım, orucumu tuttum, hatta geçen yıl bizimkilerin düzenlediği umreye bile katılmak istedim, daha bu ev yapılmamışken, bizim de evimiz tek katlıyken, bahçedeki dut ağacının dibinde, Sivas kilimi örtülü kerevette, nihaventin sarmaladığı göğün altında ettiğimiz sohbetlerin hatırasına hürmeten saygıda kusur etmedim. O günlere geri dönülmez, biliyorum dedim, isyan gibi olmasın ama bu cefa-haneye iltica etmiş kulun da bir dayanma sınırı yok mudur dedim.

Nuran suskun kaldı.
Ablam, halimi beğenmedi. Selamı kelamı soğuklaştı.

Buralara ait değildi ama nedense beni anlayacağına dair bir duyguya kapılmıştım. Hoşgeldine gittiğimde salondaki masanın köşesine ilişmiş ders çalışan kızını gördüm, gözlerinden kızına akıttığı sevgiyi gördüm, içim ısındı. Buruldu da. Evdeki eşyalar toplama gibiydi, eski tip bir televizyonun karşısında tek bir koltuk, hafif sandalyeler, plastik masa, çıplak kornişlere asılmış perdeler, balkonda yeni dikildiği belli cılız sardunyalar, her an yeniden toparlanıp gidecekmiş izlenimi bırakıyordu. Çayın yanında bisküvi verdi. İşinden, hayatın zorluklarından, en çok da herkesin gizli bir planı olduğundan, o yüzden üç hamle ötesini hesaplayarak konuşmak gerektiğinden filan söz ettik. Buraya nasıl geldik, kendimi nasıl kaptırdım bilemedim. Bunlar şimdiye kadar konuştuğumuz mevzular değildi ya da çok çok eski yıllardan, gençliğimizden hatırladığım şeylerdi. Bir bahar yağmuruna tutulmuş duygusuyla, sıcak ve duru ayrıldım komşumdan. Test çözmekten bunaldıkça bir-iki sözcükle sohbetimize katılan küçük Simay'ı biraz sıkı kucakladım.

Dönerken Nezahat Teyze'ye uğramıştım. Yeni komşumuza gittiğimi biliyordu. Mahalleliyle temasını en aza indirmişti ama

görünmez ağları vardı ve hangi evde kim ne yapmış, her şeyden haberi olurdu. Başlarda Ablalar kapısını epeyce aşındırdı, toplantıya moplantıya gelmem deyince hakkında bunamış söylentilerini çıkarıp vazgeçtiler. Saçlarının kınasını yenilemişti. Nuran söyledi dedi, bizim üşütük Semih, doğrudan yüzüne bakarmış bunun. Hadiii dedim. Bir hayli güldük. Eh, demek Semih bakacağı yüzü bekliyormuş. Peki millet bu yüzden mi ileri geri konuşuyor diye sordum Nezahat Teyze'ye. Yok dedi, ciddileşti. Dul kadın, başı açık, çalışıyor. Bizim adamlar dedikoduları arlanmadan yayarlar, bizim kadınlar da itaat eder, daha beterini icat ederek yağ çekerler, düşünmek istemezler. Durdu, yüz yıllık kareli desenleri olan muşamba kaplı masaya yaslandı, açık renk gözlerinde birkaç bulut gezdirdi, sadece acı çekmek, eza görmek bu dünyada değilse bile öte dünyada mükafatlandırılmak üzere kurgulandık diye devam etti. Erkeklerle başa çıkmak için birkaç yol biliyorduk ama bu yollar sadece almak ve vermek üstüneydi. Bir giysi, bir sehpa takımı, bir yeni model televizyon alınmazsa surat asılırdı, uzun sürerse dayak yenirdi, sonunda huzuru geri getirmek için o nesne alınırdı. Kimimiz kızar, hiddetlenir, burunlarından getirmeye ahdederdik, kimimiz çocuklarımızın üstüne kapanırdık, kimimiz her an tersine dönüşmeye hazır bir havailik edinirdik. Ama erkekler yeni yollar buldular, sırtımızın sıvazlandığı, değer gördüğümüzü sandığımız toplantılar icat ettiler, vaizler getirdiler, kocalarına itaat etmeyenler için cehennemin tüyler ürpertici eziyetlerini öyle bir anlattırdılar ki, tövbelerimiz istiğfarlarımız günler boyu arşa tırmandı. Ne oldu, akşamları kahvelerine daha rahat gider oldular, dışarılarda iş tutanlara daha az sorgu sual edildi, parti büyüklerinden, belediyeden iş, çöp konteynırı, yeni bir mescit sözü aldılar.

Nezahat Teyze'den eve hızlı adımlarla dönerken yüzüm yanıyordu. Gerçekler öyle yalındı ki, onlarla yüz yüze gelmek, bir

sırra vakıf olmuş gibi, gizli bir sırrın ortağıymışım gibi hatırı sayılır bir tedirginlik yaratıyordu.

İşte böylesine kenetlenmiş mahallemizde yaban güllerine yer yoktu ve anında yeni komşum için bir yalnızlık suru örülmüştü. Kadınlara kalsa çok da önemsenecek gerekçeler değildi bunlar ama erkekler her meselede olduğu gibi adı konmamış bir yasak ilan etmişlerdi. Yasakların adı açık açık konmuyordu genellikle. Mesela bulunup buluşturulup bir hadis anlatılıyordu Vakıf'taki toplantıda. Sonra ablalardan biri yorumluyordu hadisi ve o mesele hakkında konuşulmuyordu bir daha. Yasaklar böyle oluşturuluyordu. Erkekler en çok bizim ahlakımızın bozulacağından korkuyorlardı. Maazallah yüzlerce şey vardı çevremizde gözümüzün kayabileceği, gönlümüzün akabileceği. Komşum gibileriyle konuşmak kaynaşmak da bizler için tehlikeli olabilirdi. O da tüm bu durumları bildiği için benim komşumu davet etmeme uzun süre ne evet ne hayır yöntemiyle karşı çıkmıştı.

Öğle ezanı okundu. Bu müezzin yeni atandı. Ezanı dinlettiği dijital kayıt Allahın gücüne gitmesin ama sesin yüksekliğiyle, kayıt tarzıyla insanı ezen metalik bir ürküntü, bir ezilmişlik duygusu yaratıyor. Üstten bir okuma, derinden değil. Ve hep aynı. Gençliğimin Üsküdar'ında iki sokak ötemizdeki Körbakkal'da Arakıyyeci Hacı Cafer Ağa Camii müezzini Hüseyin Efendi'nin okuduğu saba makamındaki sabah ezanları bize gerçek bir cennet müjdesi gibi, bir ferah gökyüzü gibi ulaşırdı. Cep telefonuma dünyanın her yerinde okunan ezanlardan hoşuma gidenleri yükledim. Bazılarını dinlerken nedense gözlerim ıslanır. Neyse, kazaya bırakmadan kıldım namazımı. Son zamanlarda bazan kendime bir iş uyduruyordum ya da hazır hissetmiyordum huzuruna varmaya ve sonraları pişmanlık duyuyordum, canımın iyice sıkkın anlarında, kaçacak yerim olmadığına kanaat geti-

rince namaza durup farzı sünneti eda ettikten sonra uzun uzun halimi dillendirmek, yakarmak alışkanlığı edinmiştim. Namazımı da mutfağımda kılıyordum. Seccademi en üst dolapta saklıyordum. Onunla namaz kılmayalı çok zaman oldu. Zaten birkaç yıldır sabah namazı kıldığını görmedim. Öğlen, ikindi, akşamı da dairede geçiriyordu. Evde olduğu akşamlar hızlı bir yatsı kılar, televizyonuna veya laptopuna dönerdi. Beni hiç mi hiç ilgilendirmezdi bütün bu haller.

Komşum geldi, sonunda. Küçük bir paket bıraktı masaya, ne getireceğimi bilemedim, sanki gerçek bir çoban armağanı dedi. Paketten ıtır, nane, kekik, biberiye, hatmi, melisa çayları çıktı. Benim sevebileceğimi nasıl bilmiş diye şaştım ama belli etmedim. Simay hâlâ eski okuluna gidiyormuş. O okul da çalıştığı yer de uzak kalmış buraya, bu yüzden sabahları evden çok erken çıkıp dolmuşla meydana kadar gidip sonra ayrı ayrı servislerle işe ve okula ulaşıyorlarmış, satış yöneticisiymiş, çalışma saatlerini bugün olduğu gibi zaman zaman esnetebiliyormuş. Kocamdan ayrılmamı bir yerlere not etmişlerdir ama işlerine çok yarıyorum, beni çıkarmadılar henüz dedi gülümseyerek. Kekime kurabiyeme bayıldı, mutfağın ne sıcak, ne içten burada oturmamız iyi oldu, özlemişim böyle bir yeri diye üstünde durdu. Zamanın nasıl geçtiğini bilmedik. Çok şeyi konuştuk. Neredeyse aynı yaşlardayız ya, belki de üniversitenin kütüphanesinde ve Beyazıt Meydanı'nda, çınarın altında karşılaşmışızdır dedik. İkimizin de "Beyazıt Meydanı'ndaki Ölü"den Nazım'dan haberi vardı. Stringberg'i okumama bu kez komşum şaşırdı. O huysuz korkunç yazara ısınamadığını söyledi. Milattan önceki yıllardı, evde iyi bir kütüphanem oluşmuştu, evlenince annesinin babasının da oturduğu bu binanın olduğu yerdeki tek katlı eve geldik, yer yoktu kütüphane için, sonra babam iş kazasında ölünce ve annem memlekete, akrabalarının yanına sığınınca, kimselere

soramadım kütüphanemin encamını, gizli gizli ağladım diye anlattım. Derken ikindi ezanı. Bu kez daha bir canhıraş feryat gibi geldi. Komşuma, biz yükseğe eriştik, semirdik, şımardık, işte böyle görgüsüzce ezan okunmasına ağzımızı açamaz olduk, yakın gördüğün biriyle bile konuşurken sağımızı solumuzu kollama ihtiyacı duymaya başladık, güç ve mevki sahibi olunca ihtiraslar arttı, ezme duygusu yaygınlaştı ve normalleşti, yani sıra bizde. Memleket zalimleşti, komşum, Cenab-ı Hak sonumuzu hayreyleye dedim. Komşum duruma mesleki bilgileriyle açıklık getirmeye çalıştı. Artık pazar bulununca her şey alınıp satılabiliyormuş. Buna eskinin manevi değerleri de dahilmiş. Eh ülkemiz de bakir bir pazar sayılırmış. Özgürlük, adalet, iman da yeni metalardan sayılırmış derken yine kısa bir kapı zili.

Yine Emine geldi. Emine komşumuzla tanıştı. Ortalığı neşeye boğdu. Birden ne denli ağır meseleler konuştuğumuzu ayrımsadık. Devamı şiir gibi şenlik gibi geldi konuşmaların. Çayları tazeledim. Sonra komşumu yolcu ettim. Sıkça görüşmeye karar verdik. Emine'ye seni de mutlaka beklerim, Simay'la tanışırsın dedi giderken. Senden iyi olmasın, iyi birine benziyor bu abla diye görüş belirtti ve annem izin verir mi ki acaba dedi. Bakarız Emine, olmazsa Nezahat Teyze'yi ayarlar hepimiz orada toplanırız.
Bir börek açarsan kesin evet der.

Bakkal

Vahşi karanlık gökyüzünden yere inip pencereden Büyük İbrahim Mahallesi'nin insanlarca oluşturulmuş ve içinde sıradan insanların olduğu kırık dökük siluetini seçtiğimde, yine birilerine şükretmem gerektiğini düşünerek yataktan doğruldum. Zorbela seçilen bu bulanık siluetin yıllardan beri aksamayan en düzgün parçasıyım. Bir yerlerine geçmişimi sıkıştırmışım, aşinası olmuşum. Her sabah nasıl ve nereden buluyorsam, o gün belirebilecek her iyiliğe, her kötülüğe hazırlıklı olduğuma dair bir inanç yerleştiriyorum içime. Heyecan duymaya bile istekli oluyorum bazan.

Yüzümü yıkayıp aşağıya indim, kepenkleri kaldırdım, mozaik karoları süpürdüm, tezgâhın, görünen rafların tozlarını sildim, arka bölmede çay suyu koydum. Ekmek kamyoneti geldi. Arif iki kasa francala ve altı adet tam buğday ekmeği indirdi. Dışarı çıkıp camlı dolaba yerleştirilen ekmeklere baktım. Mahallemin soluk havasını içime çektim. Ayrıcalığımın dumansı tülbendini kuşandım. Camiden eve dönmekte olan nalbur Hacı Amcamı gülerek dükkâna çağırdım. Barsakları bozuk olduğu için abdest aldıktan sonra yellendiği halde abdestini yenilemediğini bana itiraf eden Kandıralı Hacı'ya ölmeye yüz tutmuş bir değer sattım: 250 gram kokuşmuş adalet. Hacı da bu yarı akışkan peltemsi nesneyi ellerime bulaşmasın diye dikkat ederek gazeteye sararken kah kah güldü, ülen köftehor dedi, işini iyi biliyorsun. Hacı'm öbür dünyasında cennetiyle cehennemi arasındaki duvarda giz-

li bir geçit açılacağını ümmid ve niyaz eyliyormuş şimdilerde. Kitapta yeri var mı yok mu bilmiyormuş ama tedbirli olmak gerekirmiş, ilk fırsatta internetten başka bir isimle soracakmış din ululara. Paketi şalvarının içine diktirdiği gizli cebine tıkıştırdı, yüzünde kurnaz gülümsemesiyle yavaş yavaş uzaklaştı... Bu tür alışverişler her zaman olmuyor tabii. Çamaşır suyunun, gofretin arasına sıkışıyor genellikle ama daha sabahın alacasında siftahı hacıyla yapmak heyecanlandırdı beni.

En kaliteli ölmeye yüz tutmuş değerleri dükkânın arka bölmesinde saklıyorum. Belediyeden arada gelen denetçilere rüşvet veriyorum, görmezden geliyorlar. Gamsız memurlar her seferinde ekmek arası kaşarlarını yerken birbirlerine küfürlü şakalar yapıyor, raflara hırçın, kuşkulu bakışlar atıyorlar, sonra kırmızı mühürlü tutanakların bir nüshasını bırakıp gidiyorlar.

Müşterilerimi kokularından tanıyorum. Kokudan tanıma yetimi çok yıllar önce Gayrettepe'de edindim. Bir parkta randevuya gitmiştim, elimdeki naylon poşette bildiriler vardı, takip edilmediğimden emindim. Ama birden sonbahar rüzgârının pis pis estiğini farkettim. Kapalı minibüste gözümü bağladılar, dövdüler, hücrede de kelepçemi ve göz bağımı çıkarmadılar. Götürüp götürüp dövdüler. Artık kimin geldiğini kokularından anlıyordum. Bayat kazak ve ucuz sigara kokuyordu en gaddarı. Öbür koluma girip sürükleyen, şişman, yaşlıca olanı ekşi işkembe, rutubetli bodrum katı kokuyordu. Götürdükleri yerde ucuz losyon ve meşin kokan biri vardı. Daha sofistike sorular bellemişti. Devriniz kapandı gibi felsefi hükümler bildiriyordu. Yirmi yedi gün boyunca hücreme epeyce insan konup göçtü. Bir gün ağzı mis gibi simit kokan biri bile geldi. Tophane'deki simit fırınından sıcak sıcak almış yemiş ve yakalanmış.

Şimdi mürdüm eriği/limon karışımı tazelik kokan Güldane geldi. Dolaptan iki ekmek alıp poşete koydu, içeri girip bozuk parayı tezgâha bıraktı, eliyle hoşçakal işareti yaptı ve gitti. Bulutlar birikmişti karşıda, sabahın belirginleşmesini önlüyorlardı, binaların üstünde yeni katları çıkmak için bırakılmış salkım saçak demirlere takılıyorlardı. Bulutları kalleş bir karayel kovalıyordu. Havada bet sesli kargalar döneniyordu. Bir bahçede ocak yakılmış, üstüne bir güğüm su vurulmuştu. Güldane'nin sıvacı babası geçen yaz iskeleden düşüp sakat kalmıştı. Güldane okulu bırakmış, remayözcü olmuştu. İşte ben bu ağarmayan sabahları, kalleş karayelleri, güvensiz iskeleleri değiştirecektim. Kargalara biraz usul erkân, solfej, makam öğretecektim. Ama yoruldum, kemiklerimde yarım yüzyılın sızıları birikmişti. Şimdi düşmüş birini yerden kaldırmak, dizi kanamış bir çocuğun dizine batikon sürmek gibi daha mütevazı hedeflerim var, yabani bir çile eri gibi, onlarla yetiniyorum. Gün oluyor, pide fırının uykusuz çırağıyla kapı önünde beş dakikalığına dama oynuyorum, yeniliyorum, sevgili çırak dostumun yüzündeki mutlu küçük bir anı yakalayıp arka bölmedeki kavanozlarıma istifliyorum. Sonra onları mevlitlerde dağıtılan akide şekerleriyle karıştırıyorum. Tarçınlı naneli kokular arasında öte dünyaya göçenlerin ardından yüzlerde açan gülleri düşlüyorum.

Ben üstün müyüm, aşağıda mıyım bilmiyorum.
Bereketli bir yağmur muyum, karayeli biraz sola çeviren miyim, beyinleri ve kasları felç eden rutubet miyim bilmiyorum.

Toptancı kamyoneti göründü sokağın başından. Kapı önüne çıktım. Güleç Salih yanaştı, çevik hareketlerle indi, elinde dijital aleti, elimi kırk yıldır görüşmemişiz gibi hararetle sıktı, hoşlanmadığımı belli ettiğim için sarılıp öpmekten vazgeçmişti, akşamdan kalma denemezdi ama belli belirsiz malt kokusu yayıyordu.

Arka kapıları açıp siparişleri indirdi, içeri taşıdı. Beş dakikada dün akşamı anlattı. Demhane'de biralarını içerken bir kampanya telefonu alan arkadaşlarının skayptan manitasıyla konuşmasını izlemişler, sonra aralarında kavga çıkmış, sonra Bedir gelmiş bu üçünü dışarı atmış, kavgadan vazgeçmişler, gitmiş büfeden yine bira alıp kamyonetle sahile inmişler, biri denize işerken aynasızlar görmüş, bizimki çemkirince iyice bir benzetmişler. Sonunda ağzını burnunu temizleyip evine bıraktık, dağıldık dedi. Ucuz atlattık diye gülümsemesini sürdürdü. Var mı bir isteğin diye sordu. Şimdi doğallık moda ya, dedim törpü otu ile rende çiçeği çok gidiyor. Hükümetin denetlediği endüstriyel tarlalarda yetişmişleri revaçta. Herkes derinliklerinden arınmak istiyor, sığlığın güvenli bataklığına gömülmek istiyor. İkişer koli yaz. Salih, aletine not etti isteklerimi, hadi görüşürüz deyip yine kuvvetle sıktı elimi.

Arka bölmeye gidip çayı demledim, biraz peynir ekmekle karnımı doyurdum. Aynada kendime baktım. Yine yanlış bir yüz gördüm. Kimselere bakmayan iki yalnız göz. Daha bir hükme varamamışken kapıdan Nuri girdi. Winston Light istedi. Karşı raftaki zemzem suyu tenekelerine elleriyle hafif hafif dokundu. Uğur getiriyormuş. Dünkü oyunların hepsi Dolaşık'ta kalmış. Hatta son iki oyunu okey atarak bitirmiş. İş bulamadın mı hâlâ. Nerdee, teşkilata gireceksin diyorlar, ilk maaşını bağış alırız diyorlar, sonraki maaşlardan da hayır hasenat için bir miktar verecekmişim. Adapazarı'na pancara Doğu'dan Kürt ırgat getiren, fıldır fıldır dönen küçük kara gözleri, kara bıyıklarıyla, elçiler, dayıbaşılar vardı, bunlar onlardan beterler, bırak allahaşkına diye ateş püskürdü birilerine. Enişte Vakıf'tan bir şeyler tırtıklıyor, ben de enişteden, Dolaşık'ı yenip ekmek arası tavuk döner ısmarlatıyoruz, boya badana işi olursa Tefo çağırıyor, geçinip gidiyoruz diye gamsız görünmeye çalışarak sürdürdü konuş-

masını. Vitrinden dışarı bakıyor, yan dönmüş, hafif sakallı zayıf yüzü gençliğinin gitmekte olduğunu haber veriyor. Aniden geri dönüp gözlerimi yakalamaya çalıştı, n'olacak Semih Abi bizim bu Kadriye ile durumumuz, biraz daha bekletirsem uçup gidecek kız, diye yanıt beklemediği bir soru sordu, benim karşı rafta, zemzemlerin, kınaların, defneli sabunların, idare lambası fitillerinin, hazır muskaların arasında kaybolduğuma karar verip, derdine deva bir cevap alamayacağına kanaat getirdi. Bilmiyorum dedim içimden, bilsem yeminle, söylerdim Nuri. Nuri her türlü kahrı sineye çekmişlerin kamburumsu yürüyüşüyle eyvallah deyip gitti.

Alaturka müziği seviyorum. Gözlerimi nasıl insanlara küstürmüşsem, buluta da, ağaca da, martıya da küstürmüşsem, bunların içlerine, derinlerine bakmayı terketmişsem, kulaklarımı da sadece basit kelama, doğaçlama feryada, gizli iç çekmelerine açık tutuyorum. Kimi zaman ölmüş küçük kız kardeş acısına, bu acının sessizliğine, tenha bir bozlak biçiminde sinemde keskin bir iz bıraksın diye izin veriyorum. Eh, bizim müziğimiz de şarkısı olsun, türküsü olsun bol bol ah ile, figan ile yoğrulmuş, bana iyi geliyor. Maphusta sağlam duvar, karşıki dağlarda jandarma, Hayber geçidinde Zülfikar, burçak tarlasında Ruhi Su oluyorum. Müşterilerim iç bölmeden gelen bu seçkiye alışıklar. Asıl dükkân suskunsa acayiplerine gidiyor, sağa sola bir şey eksik mi diye bakınıyorlar.
Müziğin suskun olduğu bir anda, Şimşir'lerin huzursuz, mahzun gelini girdi kapıdan. Doğruca buzdolabının yanındaki yumurta viyolüne gitti, asılı duran poşete altı yumurta koydu, önceden hazırladığı parayı kasanın yanına bıraktı ve çıktı gitti. Bütün bunları kasanın rakamlarına bakarken, aklımdan izledim. Bu gelinin adı yoktur. On dört yıldır Şimşir'lerin gelinidir. Kocası Hacı Zeliş esansı sürünür, o yüzden evine sinmiş bu kokuyla

bulutlarda gibi, durgun bir gölün üstünde gibi, gözleri bu dünyaya ait olmayan bir şeyleri arar gibi bakınarak gezinir.

Bir canlılık yaşanırdı sabahları; genellikle çocuklar ekmek, sakız, kraker gibi şeyler alır, erkekler işe, kentin ortalarında bir yerlere giderken sigara ikmali yapar, bir iki kadın ıvır zıvır şeyler sorar, toptancılar siparişleri getirir, sonra öğlene kadar uzun süren bir boşluk olurdu.
Benim düşünme saatlerim, nadiren uğrayan hesapsız bir müşterinin bilmeden böldüğü kendimi arama saatlerim.
Kendimi bulamama saatlerim.
Tesadüfen bildik biri, misal, yakınlardaki fabrikanın emekli ustalarından hâlâ cıvata, rondela, somun, gres yağı kokan, memleketin çivisi değil cıvatasının çıktığını dillendiren Cihan uğrar ve yüzümü anlaşılmaz bulurdu ve anasını satayım, iğvaya teşne olduğum bir vakitte, dayanamayıp senin şu arka odadaki Pandora kutularından birini satın alacağımdan korkuyorum derdi. Pandora kutuları artık üretilmiyor, elimde az kaldı, başka yerde bulamazsın, ayırayım derdim ben de. Fabrikada içkici ve borçlu bir mühendis vardı, yüzün dura dura onun düz yüzüne benzemiş diye karşılık verirdi.
Vakitler bu minval üzre geçerdi.
Öğlen olurdu. Yazları terlerdim. İkindi olurdu. Hırçın rüzgârlar eserdi. Akşam olurdu. Camlarda düz yüzüme bakardım. Gece olurdu. Köpekler havlardı. Gün ağarırken Pandora kutularının son kullanma tarihleri geçecek diye dertlenirdim. Vakitler bu minval üzre geçerdi.

Gece, gündüz, duran vakit, geçen vakit. Bakkal Semih yirmi iki yıldır buradaydı, farketmezdi. Büyük aileydik. Herkesin birbirine kolu kanadı açıktı. Bir yerlerde alınıp vakti gelince değerlenir diye unutulan evler dükkânlar vardı. Beş koca yıl dört küçük

duvar arasında tutulan ve sonra bir şey yok, bir şey yok diye salınan beni Baba Evinin arka odasına konuk etmişlerdi. Hümanist ütopya üstüne tezler üretiyordum. Her yer tutulmuş, herkes kuzgunlaşmıştı. Hep birlikte yenen akşam yemeklerinde sabit bakışlar edinmiştim. Sorulara pratik, hal ve gidişle uyuşan akıllı cevaplar vermiyordum. Bu koca kaynayan yabanıl ülkede nasıl ayakta kalınacağını unutmak, hatırlamamak, hatırlamayı reddetmek biçiminde algılanıyordum.

Uzak akrabalardan, yirmili yaşların sonlarında, kırmızı şelale mercan saçları ve sarı kehribar parlaklığında koca gözleri, bireysel gelişim üstüne yazmaya çalıştığı tezi, uçarı tarçın kokusu ile Sabiha çağrılmıştı. Arızalanmış, hatta hurdaya çıkmaya yüz tutmuş şu nesneye bi el atar mıydı. Sabiha el atmakla kalmamış, uzun süren bir hafriyata girişmiş, onarımcı-makine ilişkilerine sinamekinin, sarı kantaronun, süsenin, sümbülün büyüsünü de eklemiş, serin serincik, iddiasız gibi durmaya alıştırılmış ama, sırasında yeri göğü kapsayan sözcükleri sakınmadan boca ederek dişlileri yağlamış, iltihapı kurutmuş, sirenleri susturmuştu. Tam da arka odadan çıkma kıvamına gelmişken, Sabiha, eksildim, takatsiz kaldım demişti. Yaban ellere göçmüştü ansızın. Ve Dayı devreye girmişti. Annemin, babamın da tükenmesine gönlüm elvermezdi değil mi. Denetlenebilir uzaklıktaki, Sivaslıların, Muşluların bahçeli, kavaklı, dutlu kondularının oralardaki bu bina akıllarına gelmişti. Üst katında odası banyosu vardı. Dükkân elden geçirildi, arkaya bölme yapıldı, vitrinli buzdolabı, şu, bu konuldu, kepenk takıldı, yukarıya yatak, dolap, masa gibi en gerekli eşya bulunup yerleştirildi, Dayı'nın çalışanlarından Hasan yanıma katıldı, toptancılar ayarlandı, bürokratik işler halledildi, her şey çok hızlı olup bitti.
Postalanmıştım.

O ilk sabah, köşede yeni yapılmış cami minaresinin alemindeki mavi floresan ışıklarının yansıdığı buz katmanlarından oluşmuş havada, kara kargaların bağıra çağıra dönüp durmalarına gözümü açmıştım. Bir an devrim yapacağımıza inandığım günlerin üstüne bu kargaların umutsuz bağırışlarının, hiçbir ruhaniliği kalmamış bu çeliksi soğuk floresan ışığın neoliberal uğursuzluğunun örtüldüğünü düşünmüştüm.
Köprülerin altından hiç su akmadı.
Yağmurlar, karlar yağdı, yazlar geçti kışlar geçti.
Zaten belki köprü de yoktu. Her şey bir masaldı.

Hasan dükkânı kendi kendine işleyen bir yer haline getirmişti beş-altı ay içinde. Beni, kendi kendine işleyen bir insan haline getirmişti. İlk başlarda dükkân Hasan'ın sandı herkes. Ben üst kata taşıdığım kitapları karıştırıyor, alınan malların dizilişine yardım ediyor, kapının önüne attığım taburede oturup gelen geçenle selamlaşıyor, arka bölmede çay demliyor, yemek hazırlıyor, raflara, vitrine dizilen malların yerlerini bellemeye çalışıyor, müşterinin biri benden helva istediğinde, Hasan'a, bizde helva var mıydı diye soruyor, yüzüne bakamadığım müşteri bir tuhaflık seziyor ama Hasan boşluğu dolduruyor, helvasını verip kadını yine beklerizlerle memnun edip gönderiyordu. Altı ay sonra Dayı Hasan'ı geri çağırdı. Dükkânla, müşterilerle, toptancılarla, maliyecilerle, zabıtalarla, yazar kasayla, paralarla, kovmaya kıyamadığım kedilerle baş başa kalmıştım. Zamanla herkes birbirine alıştı. Nedense beni tuhaf ama zararsız buldular. Düşmanlık etmediler. Arkamdan konuştuklarını biliyorum. Kandıralı Hacı gibi, Cihan Usta gibi, Kemal Öğretmen gibi yakınlık duyduklarım yüzüme de vuruyorlar kimi garip hallerimi, dertleniyorlar hatta gizli gizli benim için, ama dedim ya, alışkanlık her şeyi örtüp saklıyor. Şair de söylemiş üstelik, "Kötü bir alışkanlıktan başka nedir ki bir insan."

Mahallemizin havası gitgide değişti bu yirmi iki yılda. Çocuklar büyüdü, kızlar genellikle her yerlerini örten giysiler edindi, erkenden evlendi çoğu. Oğlanlar bazan garsonluk, inşaat işçiliği, şoför, özel güvenlikçi gibi işlerde çalıştılar, bol bol haytalık ettiler, bayramlarda, yılbaşlarında Beyoğlu'na, Taksim'e çıktılar. Orta yaşlılar yaşlı oldular.
Sadece ölüm haberleri geldikçe mutena semtlerin eski mezarlıklarına gittim, yekpare kesme musalla taşlarındaki çok sevdiğim ya da fazla bilmediğim birilerine ait birkaç anının daha gömülmesi için saf tutup dua ettim.
Ben de benim geldiğim yıllarda yapılan floresan alemli ve şerefesi hiç kullanılmayan minare gibi mahallenin tarihi oldum.
Daha doğrusu mahallelinin nedense güven bile duyduğu ıssız bir sığınağı.
Sahibim yok.
Belli belirsiz, yarım kalmış bir gölge gibi duyumsuyorum kendimi kimi ikindileri.

Gidip arkadaki rafları gözden geçiriyorum. Kimseye satamadığım mallarla dolu bölmeleri. Arşimet manivelalarından isteyen olmadı. İnsanların dünyayı yerinden oynatmaya niyeti yok. Lületaşından yontulmuş Sisifos kayasını da uzun süre kimseye satamadım. Cihan Usta'nın arkadaşı felsefe öğretmeni Kemal Hoca deney yapmak için istedi, verdim, arabasının bagajına yükleyip İbradı'ya gitmiş, taşla bir tepeye tırmanmış ama taş geri yuvarlanıp Altınbeşik mağarasında kaybolmuş. O günden bu yana mahallede Sisifos Yiğiti diye anılıyor Kemal Hoca.

Akşamı ettik. Birazdan iş dönüşü eve giderken çekirdek, leblebi, bira gibi şeyler almak için uğrayanlar olur. Bir de mahalleye yakınlarda taşınan kadın var, onu bekliyorum. İlk gelişinde parfümünde yasemin kokusu ve buralara aykırılık sezdim. Biri-

lerinin üstüne basıp geçmesinden sonra yağmurun ve güneşin gücüyle boynunu yerden kaldıran güngörmüş bir papatya edasıyla dolaşıyordu. Bakakalmışım öylece. Bir-iki paket bisküvi, meyve suyu filan aldı. Bir önceki müşterinin inceledikten sonra almayıp tezgâha bıraktığı Oltu taşından yapılmış böceği gördü. Aaa, Gregor Samsa, ne içtenlikli dedi. Gregor Samsa, bir yandan, bu ücra semtin bakkal dükkânında Kafka'nın pek de öngörmediği meta muamelesi görmekten utanıyormuş gibi duruyor, bir yandan da böyle alımlı biri tarafından şıpın işi tanınmanın verdiği gururla kabartıyordu kanatlarını. Ayrıca içtenlikli diye anılmak da hoşuna gitmişti, belli. Kim alıyor kuzum, buralarda böyle şeyleri diye sordu kadın. Şimşirlerin gelini diyecektim az kalsın kuzuma. Kendimi toparladım, bir tane satabildim diye yanıtladım. Alan kişi mutsuzluğunun nişanesi olarak ceketinin yakasında gezdirecekmiş. Yazık dedi ve gitti. Neye yazık dediğini anlayamadım. Gregor Samsa'ya mı, satış yapamadığıma mı, alan kişinin mutsuzluğuna mı?

Bunca yıl sonra birini bekler olmak taze elma şekeri ya da portakal çiçeği kokuları gibi geliyor. Vitrindeki yerine yerleşmiş düz yüzümün bazı yerlerine tevekkülden altüst olmaya evrilme biçiminde birtakım anlamlı detaylar ekleniyor sanki. Diz ağrılarım hafifliyor. Az yaşayan, genç denebilecek yaşta göçüp giden, yazarlar, ozanlar aklıma daha sık takılıyor.
Arkadaşlarımın bazıları acaba böyle önyargısız bakan, Gregor Samsa'yı tanıyan, bir bakkala hiç hesapsız kuzum diye hitap eden insanların çoğalması, kahir azınlıktan ekseriyete ulaşması için mi hayatlarını feda etmişlerdi.
Tan ağarırken, doğrulup oturuyor, basit basit, içim yana yana onları düşünüyorum.
Bir belirsiz umut, derin yaraların ince kabuklarının üstüne sürülmüş zaman merhemini etkinleştirecek mi?

Öyle anlaşılıyor ki, içerideki müzik listemi gözden geçireceğim. Demek ki yıllardan beri devlet büyüklerimiz tarafından gerek iç kaynaklardan temin edilmiş, gerek ithal edilen ve toptancıların stoklarında daima bulundurulması nerdeyse zorunlu tutulan, uluslararası kalite belgesine sahip, jelatine sarılı, etkin maddesi itaatkârlık ve boşvermişlik olan, her sabah üçer beşer tükettiğim bonbon iptilasından kurtulacağım, ısmarlayıp biriktirdiğim, kendi iç raflarıma istemeye istemeye yerleştirdiğim, arada çıkarıp kullandığım boşluk taşlarının ağırlığından kendimi azat etmem gerekecek.

Bir de arşiv var. Bu mahallenin yirmi iki yıllık arşivi.

Teslim alacak kimse, günün birinde beni arayıp bulur mu, çıkıp gelir mi, bilmiyorum. Belki gelir, izin alıp arşivi ona da gösteririm.

Belki de devrimizi daha kapatamamışlardır.

Ev

Genellikle ıssız cinayet saatlerinde karşılaşmaya alıştığımız soluk benizli bir ay görünmüştü tepelerin arkasından. Bir zamanlar sadece ilk sayfasına bir şeyler çiziktirdiğim kareli harita metod defterimi yıllardır durduğu çekmeceden çıkarmış, yeni bir şeyler yazabilir miyim diye buraya, terasa çay fincanının, sigara paketinin yanına koymuştum. Masanın üstünde, bana bakıyordu.

Derin kederlere gark olduğumla ilgili birkaç nottan ibaretti yazdıklarım. Şimdi anlamsız bulduğum birçok şeyden korkuyormuşum: Köprüye yanaşan boğaz vapurundan iskele verilmeden atlayanların ayağı kayıp denize düşmesinden ya da polisin bir gösterici topluluğuna saldırması anında yerde sürüklenen ve kalça kemiği kırılan yaşlı kadının yataklarda, hastanelerde gecelerce ve gecelerce çektiği acılardan ya da her önünden geçtiğimde kapısında hırpani kılıklı adamların dikildiği, bayat rutubet kokusunu caddeye hohlayan yarı karanlık tekinsiz otelin gri kütlesinden ya da iş görüşmesine gittiğimde şaibeli iktidarının yarı resmi gölgesini tasarlanmış uygar yüzünün önemli bölümlerine yerleştiren insan kaynakları uzmanının soğuk nezaketinden.

Başkalarının benimle ilgili düşünceleri de epey bir kaygıya yol açıyordu, hatırlıyorum.

Endişeler yapışıyordu yakama.
Bu korkulardan ve endişelerden uzaklaşmak için durmadan uğraştığımı, başka alışkanlıklar edindiğimi biliyorum.
Gidip gidip arka sokaktaki bir sahaftan kat yerleri yırtılmış tenha haritalar satın almıştım.
Pazarları Hisar'ın tepesinde kesme kale taşlarına sırtımı yaslayıp oturmuştum.
Boğaz'dan geçen, kırmızıyla sınırlandırılmış siyaha boyalı düzen delisi anarşist şilepler olurdu ve ben böyle bir şilebe atlayıp sakallı, atletli, ıslanmış şişman koyunlar gibi bakan adamların ellerinde içki şişeleriyle dolandığı dünyanın öbür ucundaki adı az bilinen yoksul limanında sabaha karşı kör bir sisin bilinmezliğine inmeyi defalarca hayal etmiştim.

Bunları daha bir sürü ayrıntılı kaygıyı, düşü, düşünceyi Sadi'ye ve uzatmalı sevgilisi Gülistan'a anlatırdım.
Sadi, çok eski zamanlarda uzun uzadıya mebusluk yapmış, bir biçimde felsefe tahsil etmesine rıza göstermek zorunda kalmış, şimdi biraz ehlileşmiş ve munisleşmiş olsa bile yine evde bunaltıcı baskısını sürdürmek isteyen babasını, bir şeylerle savaşmanın bir yerlere kaçmaktan daha kolay olduğuna inanmış ama kendini nilüfer kaygısızlığıyla suya ve havaya sermiş sevgilisi Gülistan ile dengeliyordu.
Günlüğünü ve şiirlerini nedense mor ceylan derisine yazıp Şemsi Paşa Camii'nin deniz tarafındaki parmaklıklarına asmak istiyordu.
Öğlen paydoslarında çevredeki işyerlerinden gelip çekirdek çitleyen ve yarenlik eden müstahdemlerle canlanan, ikindi ile akşam arasındaysa eteklerine, hırkalarına asılan çocuklarıyla çevre apartmanların kapıcı eşleri ablaların, teyzelerin toplanıp dertleştikleri Gezi parkının biraz tenhalaşan bazı akşamlarında yediğimiz içtiğimiz ayrı gitmeyen Sadi ve –ister istemez Gülistan'la– buluşur,

karanlık ininceye kadar oturup genellikle, aslında tek bir kısa satır olduğunu ve o satırın da belirsiz, yalan olduğunu şimdilerde açıklıkla anladığım hayatın, satır aralarını çözümlemeye çalışırdık. Karanlık inince birtakım yakası karanfilli, gözlerini toz bürümüş, sivri burunlu rugan kunduralarının arkasına basarak parkı turlamaya çıkan pala bıyıklı abiler belirir, bize gitme vaktini anımsatırdı.

Kalbimin daha çok kan pompaladığını, kollarıma güç kuvvet hücum ettiğini düşündüğüm Boğaz yürümelerinde kendi içimden çıkardığım, granit etkisi yapacağını umduğum sözcüklerle süslediğim muhtelif mevzulardan durmadan, durmadan konuşurdum.

Sadi ve Gülistan beni dinlemezlerdi.

Böyle sık sık olduğu gibi yine ülke ekonomisiyle paralel bunalımlı bir akşamdı. Tam da bütün ayrıntılarıyla anlattığım konunun bende yarattığı ruh çöküntüsü ve hayal kırıklığından dolayı güçlü bir desteğe ihtiyacım olduğunu belirtmişken Sadi, memuriyet sınavını kazanıp ülkenin ücra köşelerindeki kentlerden birinde, belki Bayburt'un hiyerarşiyi sevmeyen Çinimaçin Kalesi'ne bakan köhne şehir kulübünde, akşamları umutsuz bekâr memurlarla Bafra Samsun sigaralarının melankolik dumanlarını içime çekerek bir kadeh rakının eşliğinde bezik briç oynamak istiyorum demişti. Ve Gülistan'a dönerek eklemişti: Gülistan da üzerine canlı kızıl Kürt gülleri işlenmiş ak tiril yarı şeffaf bir yün ehrama bürünüp Çoruh kenarındaki parkta esmer uzun kirpikli çocuklara dalıp gider, akşam geç geldiğim için beni çekiştirerek komşu gelinden tarhunlu kesme çorbası, ayran aşı tarifleri alır.

Bu tür yanıtlar karşısında toparladığım güç kuvvet bir işe yaramadan heba olur giderdi.
Planlar, tasarımlar rıhtımda balık ekmek yenerek küllendirilir, her türlü rüşveti ve yaltaklanmayı reddeden işe yaramaz kambur kö-

türüm bir dilenciye dönüşürdü.
Sonra buralardan gitmeli diye düşünmüştüm.
Hayatı biraz sadeleştirmek gerekirdi.
Kıştı.
Eski, çetin kışlardan biriydi.
Lodosun suyu ve havayı kamçıladığı, martıların çılgın bir hızla dönenip durduğu, çığlıklarını keskinleştirdiği soğuk bir ikindi vakti buraya bu evi inşa etme düşüncesi karanlıklar içinde yansıyan titrek bir mum ışığı şeklinde zuhur etmişti.

Yıllardır içinde çalıştığım dükkânımda zaman artık bana uzun gelmeye başlamıştı. Müşterilerimi memnun etmek için çabalamaktan vazgeçmiştim. İlgi duymadığım konulardaki sohbetlerine katılır gibi yapıp katlandığım ama zaman zaman kafalarına enselerine birkaç odun darbesi indirmeyi düşündüğüm bir döneme evrilmiştim.
Zaten müşterilerim de değişmişti.
Her şeyden şikâyet ediyorlardı.
Örneğin birinin açıkgöz celep babasının Muş'un dağ köylerinde sığır toplama maceralarını dinliyor acaba avukatlığı bırakıp celep olsa daha mı iyi olurdu biçimindeki yaşamsal özlemine olur vermiyordum. Onu uğurladıktan hemen sonra gelense, ikinci evliliğine hazırlanırken, daha önceki gün Kapalıçarşı'dan Buldan işi diye aldığı dokuma kumaşın ilk yıkamada nasıl çekip el kadar kaldığını, millette ahlakın sıfıra yaklaştığını, birinci kocası dahil herkesin söz birliği etmişçesine üstüne geldiklerini anlattıktan ve bana tüm tezlerini onaylattıktan sonra ikram ettiğim çayın da zaten soğuk olduğunu hatırlatıyordu.
Kapanış saatine kadar bu böyle sürüp gidiyordu.
Gözlerimin içinin güldüğü günler geride kalmıştı.
Akşamları Sadi ve Gülistan'la gittiğimiz Tophane'ye inen yolun başındaki çıkmaz sokakta yüz yıllık üç katlı yığma Rum

evlerinden birinin girişinde istinat duvarı kaldırılıp tehlikeli bir biçimde genişletilmiş Apo'nun meyhanesinde onlar ab-ı güşadelerini içerken, ben ab-ı meryemle idare eder ama yine de sarhoş olurdum. Türkücü Hüseyin karadır kaşların türküsüne kendince iflah olmaz, acıklı bir makam uydurmuştu. Bu yüzden yarasını azdıracak olan Lokman Hekim'e, o mübarek evliya zata da yüzünü bile görmediğine bahse girdiğimiz yarine de hiddetlenirdik.
Meyhaneden gönül ehli, halden anlar ama üç adımda bir aksamayı da ihmal etmeyen pırıl pırıl bir bilinçle çıkardık. Gecenin çukurlarına bata çıka, vitrinine karanlık hummalı ikna faaliyetlerinin vuku bulduğu gündüz saatlerinin yorgunluğu yansıyan dükkânların önünden geçip ışıklı bir kargaşa halinde uzanan caddeye ulaşır ve parka kadar yürürdük.

Sonrası ıssızlıktı.

Uzaklarda bir ev inşa etmek, içine girip oturmak, doğa ve gerçek ıssızlıkla baş başa kalmak arzumu gerçekleştirmek için pek fazla bir şey yapmıyordum ama zihnimde planlar çiziyor, tam mutfağı fazla güneş almayan kuzey batı cephesine yerleştirmekteyken gelen bir müşterimin her zamanki alışkanlıkla ve iştahla anlattıklarının pek yakınında olamıyordum. Yanlış kişiyle empati kurmasının insan ruhunun derinliklerinde capcanlı onulmaz kötülük kovukları açtığı yolundaki yakınmasını dinliyor, ona basitçe daha doğru biriyle o işi yapmasını öneriyordum. Şaşırıyordu.
Bin bir zahmetle yüzlerinde tutmayı başardığım sıklıkla uzaklardan dönüp gelen bakışlarım onları yıldırıyordu sonunda. Daha az uğramak üzere dönüp gidiyorlardı.

Böyle günler, aylar geçmişti.
Bir gün akşam altıda bir otobüse binmiş, uyumuş uyanmış, yine

uyumuş yine uyanmış, molalarda görüntüsü olan ama sesi kısık televizyonlara bakarak makine çayları içmiş, tost yemiş, ertesi sabah on buçukta bu uzak savruk avare kasabada otobüsten kırk yıllık dosttan ayrılır gibi inmiştim. Sahilde, iki katlı biraz görgüsüz, evden bozmfa pansiyonun üst katında bir oda kiralamış, lacivert denizi bir zaman seyretmiş, uzanmış ve akşamın indiği çıplak bir saatte arkadaşımla iskelede bir kafede buluşmuştum.
Mimar arkadaşım uzun bir süre benim büyük kentin ıssızlığından taşınmış, yerini bulamamış, sıralanışının pek düzgün olmadığını bildiğim gelişigüzel cümlelerle anlattıklarıma, duygularıma, ömür törpüsü müşterilerime, kurgularıma onay verir gibi yapmıştı. Bu uzun süren biraz da tek yanlı sohbetin sonunda kafasında kendine göre şahane bir ev tasarladığını bildirmişti Merhaba adlı kafenin biraz buğulanmış pencerelerinden denizdeki tek tük tekne ışıklarını seyrederken.
Sonra günler geceler boyu Merhaba adlı kafenin kimi taş avlusunda, kimi camekanlı bölümünde, her şeyi bıkkınlıkla yorumlayan, iş bilir, kılık kıyafet yerinde zengin konuklarının yüzlerine karşı esnememek için kendini tuttuğu sıkıntılı zamanları selametle atlatıp bu serinkanlı kasabanın tenha sokaklarında, izbe kırlarında denizanası kıvamında gezinmelerini, bu gezintilerin beyninde uyuyan içsel devrimi maharetli bir usta gibi daha da yatıştırmasını anlatıyor, araya projenin detaylarını sıkıştırıyordu.
Bense, geçmişte hep öyle kurşuni acı şeyler tatmış ama bilmeyen, sevinç yayan sabah ışıklarının arkasında olan biteni bilmek isteyen ama bilmeyen, Zülfikârları, dar kapıları, alıç ağaçlarını bilmek isteyen ama bilmeyen bana durmadan çok güzel büyülü ipeksi şeyler anlatılıyormuş gibi sürekli dinlemiştim. Bilmeyen, bilinmeyen biri ne yapar, dinler. Belki güzel şeyler de söylüyorlardı. Kısacık tek sözcükle ya da bir baş işaretiyle yanıtladığım sorular da soruyorlardı arada. Yani mimarla konuşuyordum ama marangozla, imamla, emekli başçavuşla, avukatla, tapucuyla, ih-

tiyar heyetinden biriyle konuşuyormuşum da, büyük bir huzur havuzuna balıklama dalmışım, gözü kapalı yüzüyormuşum gibi geçiyordu vakit. Sohbetlerimizi yeni biçilmiş kereste istifinin kokuları, kayrak taşlarının fosil desenleri arasında kum çakıl tepeciklerinin eteğinde çimento, kiremit, pişmiş taban tuğlası yığınlarının yanında sürdürüyorduk. Bütün bu malzemelerin ve daha bir sürü öteberinin tıkış tıkış doldurduğu bu köhne ardiyenin yatay pencerelerinden güneşin can sıkıntısıyla biraz da bu işten de bir şey çıkmayacak galiba bıkkınlığıyla erkenden çekip gittiğini görebiliyordum. Ve doğuya denize bakan pansiyonun küt pencerelerinden akşamki umutsuzluğunu telafi etmek için erkenden telaşla doğduğunu da görüp biraz teselli buluyordum.

Sonunda İlyas Peygamber'in mesleğini mütevazı bir göğnek gibi eğninde taşıyan Dülger Bahadır Kalfa'nın tanıklığında ve gözetiminde bir orta yol bulduk: Ben kendi keşiflerimi ve yeni bilgi edinme olasılıklarını bir kenara bırakacaktım, mimar arkadaşım da çizdiği ve onaylattığı projeye uygun bir ev yapacaktı.

Bu ev o sancılı sürecin sonrasında yavaş yavaş yükselmişti. Hakkında her türlü hikâyeyi anlatmaya yetkili ustalar, işçiler, malzemeciler, nakliyeciler, köylü komşular, mühendisler, zincirlerinden kurtulmak isteyen eski rüya yorumcuları ve şato uzmanı kadastrocular geldiler. Hayallerini, kuşkularını, bir çorbayı kaşıklama biçimlerini, ta Kaf dağından kalkıp buralara kadar uçtuktan sonra yorgun argın inşaat molozlarının üstüne serilen ankanın kirini terini, peri padişahının kör kuyusunu, yecüc mecüclerin Sibirya'dan başlayarak dünyayı istila planlarını tabliye betonunun harcına, kolon demirlerinin arasına, pencere lentolarına, fayans derzlerine, tavan kirişlerine özenle yerleştirdiler. Karaşın, sakalı erken ağarmış sıvacılar çıktıkları iskelede denge sorununu görünmez semavi bağlarla sağlamlaştırıp kübik bir

raksın bükülüp doğruluşları biçiminde ince sıva yaptılar. Kışın karayelin soğuğunu ve gücünü yüreğinde hissedip titreyecek, yazın soğukkanlı semenderlerin yakarca avına tanıklık edecek güngörmüş taşlarla kuzey duvarını ördüler. Nemrud'un ateşe attırdığı İbrahim'in tanrısının, ateşi gül bahçesine çevireceğine dair kuvvetli inançlarını kuma suya kirece münasip oranlarda katmayı unutmadılar. Arada sırada Nemrut Dağı'na aşağıdan bakan, kimi zaman alev ateş azabından kaçıp saklanacak bir karış yerin kalmadığı, ardından şahmaranların bile rehavet içinde mutlu bir uyuşuklukla kuyruklarını kıvırıp yayıldığı cennet köşesi olarak hayal ettikleri kıraç tarlalarının uzak görüntülerini kara kaşlarının altındaki kalın bakışlarına indirdiklerini de gördüm.
İleride bir kısım kırlangıcın yuva yapacağı saçak altlarını, yurtsuzluğun yangınlarını her allahın günü bol bol seyrettirecek televizyonun kablolarını, kısalmış yüzyılları, kireç badanalı ak tavanları, çam tırabzanları, küresel foseptiği, kötülüklerimi ve yeryüzünün bütün kötülüklerini yuvarlayacağım bir gayya kuyusunun saydam ateş duvarlarını ince ince hesaplayıp yerlerine koydular.

Planya vınıltısı, çekiç matkap sesleri, boya kokuları, ambalaj plastiğini kesmeler, eşyaları yerleştirme işleri nihayet bitmişti. İnşaat bitmişti.

İşte cinayet saatlerinin solgun ayıyla ilk kez anahtarı teslim alıp eve girdiğim günün gecesinde bu terasta karşılaşmış, biraz gergin biraz heyecanlı birbirimizi seyretmiştik.
Çıtırtılar, hışırtılar, dal sürtünmeleri, fısıltılar, uzaktan köpek havlamaları duymuştum. Puhuların iç çekmeleri bir zamanlar Gülistan'ın geceyarısı Hisar'da mırıldandığı kara baladları anımsatmıştı. Ardından ay öte yandaki dağın ardına devrilmiş, yıldız şöleni gün ağarana kadar sürmüştü.

Şimdi ilk sayfasına birkaç not yazdığım bu kareli harita metod defterime seneler sonra yeniden yazmaya başlarsam ne yazacaktım? Herhalde artık, yıldız kümelerinin, karanlık bulutsuların sanki kasisli bir yolda 59 model bir Austin kamyonun kasasında epey dolaştırıldıktan sonra içi dışına çıkmış olarak sağa sola rastgele boca edildiği orası burası sarkmaya başlamış bu eski göğün aklında kalmış olağandışı birkaç şey varsa, belki bana hatırlatır da yazarım diye düşündüm.
Ne bileyim...

Kır

Sanki bir davul sesi mi gelmişti uzaktan, bir bulut mu alçalmıştı hafiften, bozkırda bir benzin istasyonuna rastlamış, çay içmeye oturmuştuk da, bal rengi tüyleriyle bir akbaş yanaşıp başını mı okşatmıştı bilemedim. Kıyıya nedense biraz eğri konulmuş bu aşınmış bank ne ağacından yapılmıştır diye düşünüyordum. Bir yandan da, rüzgârın bu akşam vakti kentin varoşlarından, taş ocaklarından, ikinci vardiyalarından, şen çarşılarından, ışıklı kahvelerinden taşıdığı hafif uğultuyu dinliyordum.

Nuri bir ara kaygılı mı karamsar mı olduğunu anlayamadığım bir üslupla, krom, bakır, kurşun, bor, linyit ve kok üretim istatistiklerinden uzun uzadıya bahsetti.

Nuri, Nuri miydi, bilmiyordum.

Ben Nuri'ye o floresan ışıklı kahvelerde, iş çıkışlarında toplanıp, içlerinde biriktirdikleri her şeyi anlatan Pancarmotorlular, Berecliler, Derbylastikliler'in, altlarında endişelerini ustalıkla sakladıkları nüktedan bakışlarından söz etmek istiyordum ama karanlık yavaş yavaş iniyordu kentin üstüne. Ve bizim üstümüze. Her şey birbirine karışıyordu, her şey yeni kimliğime karışıyordu. Sonra Nuri'nin iktisat bilgileri, yeni kimliğimle birlikte elime tutuşturduğu siyah plastik ağır poşet. Sonra arkalardan geçen tren gürültüsü bitsin diye biraz ara verip çevreyi kolaçan edişimiz. Karabatakların kayalarda dizilişi. Kalkıp olağan insanlar gibi demiryolu köprüsünün altından geçip ayrı dolmuşlara

binmek üzre ayrılışımız. Ayrılmadan önce bir dahaki randevunun ve yedek randevunun yerini ve zamanını belirleyişimiz.

Dolmuşta yüzlere fazla üstelemeden gelişigüzel göz atıp arkaya geçmiş, parayı uzatırken, şişman, kırmızı, sağa sola dönüp duran birinin dönüp elimdeki poşete bakmasından huylanmıştım. İndiğim yerde başka kimse inmeyince de rahatlamış, kahvenin önünden geçmemek için daha uzun olan tenha arka yoldan eve varmıştım. Aşkaleli Tahir Amca, kuyudan su çekmiş, minik bostanını sulamış, asmanın gölgelediği avlunun serinliğinde şarabını peynirini küçük bakır tepsiyle yanına yerleştirmiş, akşam faslının tadını çıkarıyordu. Her akşam alçak bahçe duvarının üstünden maşallahlı mavi Magirüsünü görebiliyor, mahallenin kopillerinin tasallutuna karşı tetikte duruyor, benim eve geliş saatime dikkat ediyor, bir önceki akşam geç gelmişsem, görüşememişsek, ertesi gün bir açıklama beklediğini kaşıyla gözüyle soruyor, içeriden bir bardak alıp gelmemi işaret edip, karşısına, alçak tabureye oturunca rahatlıyordu. Sonra tüm kırıklığını, yorgunluğunu gözlerinde biriktirdiği kendince ağır bir geçmişten, ıssız dağlardan, şimşekli baharlardan, kurt ulumalarından, insanların kadirbilmezliğinden, yokluk-yoksunluktan, bir şeylere, birilerine inanmanın ve inanmamanın utancından anlatıp duruyordu.

Üç ay kadar olmuştu Tahir Amca'nın evini kiralayalı. Buralarda bir ev bulup yerleşmemi, mümkünse bir işe girmemi istemişlerdi. Ev ararken, Magirüsün açık kapıları, kurbağacık, lokma takımları arasında üstüpüyle ellerini silen ter içindeki Tahir Amca'ya yardım edecek bir şey var mı diye sormuştum, Maşallahın altındaki yeşil Zülfikar'dan bir şey çıkar ümidiyle. Böyle tanışmıştık. Dolmuşçuydu ama "prensipleri" vardı, sabah altıda başlayıp akşam dörtte bırakıyordu işi. Hayırsız oğlu Almanya'ya gitmişti, ayda yılda bir haber alıyordu, karısı yaz aylarında köye,

iki kızının, torunlarının yanına gidiyordu, damadın biri gelmişti buralara ama daha sene dolmadan kavgaya karışmış, oturduğu kahve taranıp yaralanınca bacağı sakat kalmış ve köye dönmüştü. İki katlı evin bahçeden merdivenle çıkılan üst katı boştu.

Ben de Tahir Amca'ya bir hikâye uydurdum:
Memleketten iki ay önce gelmiştim. Bir bilmeme, görmeme, kabullenmeme haliydim. Kendi içime kapanmaya, ikiye üçe katlanmaya, tertip edilmeye, mağaraya razı olduğum kadar, ufukları taramaya da, göğe, çöle, çiğdeme de taliptim. Bir halden çıkıp diğer hale girmek istiyordum.
Beni dinlemişti.
Aylık 90 lira demişti, el sıkışmış, ertesi gün o işteyken, Skoda kamyonetin arkasında iki şilte, iki battaniye, kerevet, portatif masa, iki sandalye, bir bavul ve kitap kolilerinden ibaret eşyayı taşımış, yattığım odanın penceresine beyaz bir çarşaf germiş, kapının arkasına çakılmış askıya havlumu, kimi giysilerimi asmış, eve yerleşmiştim.

Tahir Amca'nın Kop Dağı'ndan inmiş, her biri özlemin tuzlu şerbetine batırılmış sözcüklerle anlattığı serüven bitti ve yatmaya gitti. Ben de gecenin çatırtılarını, biraz uzaktan duyulan utangaç öksürüğü, köpeklerin zaman zaman kızışan havlamalarını, komşu evdeki atışmaların dışarı taşan bölümlerinin arasından sızan Urfa türküsünü, bir puhunun gece serenadını biraz daha dinledim ve odama çıktım.

Konar kalkar, göçer de göçer bir hayat seçmiştim. Böyle olur demişlerdi. Biz büyüklerimizi sayarız. Büyük diye deneyimlileri kastediyoruz. Biz cahiller her zaman küçüktük. Bu konar kalkar göçer durur yollarda küçüktük. Bize sürekli yeni, aşınmamış, sıfırdan başlayan sahte kimlikler verilirdi. Bildikleri bir şey vardır

ki bu kimlikleri veriyorlardı. Kimlik üretme hücrelerinin hazırladığı sahte kimlikler gerçeğinden ayırt edilmezdi. Büyüklerimiz gerçeğinden ayırt edilmezdi. Bildikleri bir şey vardı ki bu evleri tutturuyorlar. Bu işlere girin diyorlar. Bu tabancayı saklayın ya da şuna iletin diyorlar.
Büyükler hiç mola verir mi?
Geceyarısı onlar için ne anlama gelir?
Sadece Partiye bağış yapan çocukları mı severler?
Sevgi, belki de unutulması gereken eski, feodal bir yüzyıldır. Abdallar arasında yaygın mıdır bilinmez. Ucu sadece tanrıya ve partiye mi dayanır sorusu hep sorulmuştur. Şimdi piyasa değeri olmayan. Tedavülden kaldırılmış.
İşlevsiz.
Bir Dostoyevski biçiminde.
Dostoyevski'nin kitap kolilerinde durmasından niye tedirginim? Nuri eve gelir de, görür de, eline alır da, yapraklarını küçümser küçümser çevirir de sedirin üstüne atar da, biraz susup başka mevzu açar diye mi? Zaaf.
Zaaf.

Küskün mermer kalbimi dinledim. Işığı yakmadım. Büyürsem, üç kişilik hücrem genişlerse, başka Hüseyinler, Ahmetler, Refikler olursa, onları sadece greve öncülük etmeleriyle, sarı sendikadan kurtulmalarıyla, kahve basmaya gelenleri püskürtmeleriyle, Saraçhanebaşı'na yürüyüşe gitmeleriyle tanıyacağım. Kalbim yoksullaşacak diye endişe duyacağım. Onların mıknatıslı alanlarına belki de hiç giremeyeceğim. Karakoçan'ın, Alucra'nın, Ermenek'in karanlık rüzgârına, çatlak toprağına, evliyasına, babasına, geceleri aynı odada uyuyan kıvrık kirpikli çocuklarına, ipek keçilerine, kaygısız öküzlerine, pörsük yaşlılarına, öyle, üstünkörü, laf arasında değinip geçeceğim. Yaşmağını yüzüne indirerek çay getiren kuşkulu eşin sunduğu çayı tepsiden, ken-

dimden emin bir edayla almaya gayret edeceğim. Yer sofrasında ödev yapan çocuğun, babasına sorduğu coğrafya sorusunu ben cevaplayacağım. Ama o coğrafya öğretmeninin adını sormaya, öğrenmeye, mahremlerini aralamaya, merhemlerinin sırrına ermeye vakit yok. Bir misafirim. Bir yaban. Yok vakit. Ben kalkayım artık.

Aklıma çok gerilerde kalmış bir şeyler de geldi. Öyle yarım, puslu şeyler. Bir eleştiri-özeleştiri toplantısında, tütün sararken eli titreyen, bıyıklı, az konuşan biri. Kalın kalın susan, önündeki derginin açılmış sayfasındaki yazıların başlıklarını bir türlü çözememiş gibi, çatık kaşlarıyla habire inceleyen.
Parlak raporlar.
Hizbüşşeytan.

Kalkıp siyah poşeti açtım. Bir havluya sarılmış küçük, parlak sevimli bir 6.35'likti. Şarjörü boşaltıp tekrar doldurdum. Bununla birini vurur muydum, bilmiyorum. Belki beni vuracağına inandığım birini vururdum ama ya bana silah doğrultan her kimse ve o da vurup vuramayacağını bilmiyorsa? Karanlıkta bir şiir. Ya da iki minare arasına gerilmiş özenli bir mahya. O karanlık şiirin bir köşesinde toplaşmış bir avuç biçare yıldız. Yere düşerken.
Neyse, bunları şimdi düşünme dedim kendime. Tekrar sarıp sarmalayıp yatağın ayakucuna sokuşturdum.

Öğlene kadar durmadan frezede rabıtalara lamba açtım. Sedirin süt kokusuyla gönlümü, beynimi yıkadım, arındım. Mütevazı bir kereste atölyesiydi çalıştığım yer. Tomruklar kimi kez çok uzak kent plakalarını taşıyan, yükünün altında ezilmiş, arkalarına şoförün meşrebine göre özlü sözler yazılmış kamyonlarla geliyor, dev istifler oluşuyor. Onları yarı otomatik bıçkı makinelerinde sipariş edilen ebatlarda biçiyor, kalınlıktan geçiriyor,

yerine göre diş, lamba, pah açıyor, paketleyip, atölyelere yolluyoruz. Kamyon şoförlerini yük boşalana kadar ağırlıyor, sanayideki lokantadan pide-ayran ısmarlıyoruz. Atölyenin sahibi İbrahim Usta benden memnun. Nail'e söylemiş, iyi çalışıyormuşum, dikkatliymişim, tertipliymişim. İş istemeye gittiğimde düzgün konuşmamdan kuşkulanmış, pek bir şeye benzetememiş ama gözlerimde bir ışık, bir kıvılcım varmış, o yüzden işe almış.
Nail, kıskandım seni önce dedi, ama usta haklıymış, iyi çıktın. Öğlen paydosunda anlattı bunları. Biraz tuhaf oldum. Nuri dahil, kimse bana epeydir böyle iyiden, iyi olmaktan filan söz etmemişti. Sanki hep resmi, nesnel, maddesel, yavan bir tuğla tadındaydı görüşmeler konuşmalar. Öznelliğin yaratıcılığı önüne dikilen nesnelliğin kurnaz kale duvarları.

Ustadan iki saat izin istedim. Niye diye sormadı. Tenha bir belediye otobüsüne bindim, gerçekte kim olduğumu unutmuştum, arka cebimde sahte kimlik cüzdanım vardı, kafamdaki, omuzlarımdaki kepek talaş kalıntılarından ve kılığımdan da anlaşıldığı üzere kereste atölyesinde çalışan bir işçiydim. Şenlik kıyamet pazar yerinde indiğimde etrafımı araştırmaya bile gerek duymadan bir kırtasiyeciye gidip üstünde selatin camisi resmi olan bir kartpostal, bir de tükenmez kalem aldım. Arkasına "Anne, Baba, ben iyiyim, güz sınavlarına hazırlanıyoruz, o yüzden yazamadım size, merak etmeyin. Ellerinizden öper, kardeşlerime, size, soranlara selam ve sevgilerimi yollarım." diye yazdım. Hırdavatçılar çarşısının başındaki küçük postaneden gönderdim kartı. Posta memuru pulu yapıştırırken yazılara göz atmış olmalı ki bana manidar bir bakış yolladı, o an ayıldım ve hızla çıktım dışarı, kalabalığa karıştım.
Kurtlar tahtayı kemiriyordur anne babanın evinde şimdi. Pencerelerden güneş ışığı tam girmiyordur içeri. Pus giriyordur, her şeyi eskitiyordur, halılar, koltukların gobleni soluyordur.

Masaların, radyonun üstündeki örtülerin kanaviçeleri belli belirsiz bir sızıya dönüşmüştür. Bu kartpostal biraz konuşulur mu acaba, başı sonu belirsiz o loşluğun ortasında bir çakıl taşı etkisi yapar mı?
Onların haberini nedense bütün aileyle küsmüş ama herkesten haberi olan, beni ise anlaşılmaz biçimde seven, karşıda bir yerde yalnız yaşayan emekli dayıdan alıyordum.
Bu düşüncelerle döndüm işyerine.

Arka masadaki o ufak tefek adamın hır çıkaracağı belliydi. Hır beynindeydi adamın, ur gibiydi, işten atılmasını sindiremiyordu, kaşları yıkıktı, yüzü yıkıktı, bira bardağı uzun süre sövgülerinin muhatabı olmuştu, ulan bardak diye başlıyordu her seferinde, sonra onu patronun şemsiyecisi ustabaşı gibi yere vurup kırmıştı, ayaklarıyla ezmişti, işte bu aşamada onu, ağlamaklı sözleri arasında iki çocuğum var abi cümlesi geçerken, çelimsiz, zayıf omuzlarından tutan arkadaşı, güngörmüş meyhanecimiz Boşnak Taci ile dışarı taşımıştı.
İbrahim Usta, iş çıkışı Borçka'dan tomruk getiren şoför Sarı Süleyman'ı, Nail'i ve beni Taci'nin meyhanesine getirmişti. Ayda bir kez bunu yapıyordu Usta ama geçen ay kimliğim yoktu, ne olur ne olmaz diye gitmemiştim, ısrar etmemişti o da.

Güzel şeyler konuşuldu masamızda.
Dört kişilik güzel şeyler.
Sıkıyönetime, generallere, kuraklığa, enflasyona, baskınlara, tutuklamalara hiç uğramadık. Süleyman, Hopa'dan Sivastopol'a gidip gelen fırıncı dedesini anlattı, bir de kışın köye dadanan dişi ayıyı. Bir ara kaygana tarifinde anlaşmazlık çıkar gibi oldu ama arkadaki masayla bile şöyle bir dönüp bakmanın ötesinde ilgilenilmedi. Gece, hafif bir baş dönmesiyle derbederlikten uzak, edepli ve salim bitti.
Süleyman ve Nail birlikte gitti. Ben Ustayla kaldım.

Gecenin o çıplak karanlığında, briket duvarlara, oluklu saçtan çatılara tutunup kalmış gündüz sıcaklığının ekşi tadı eşliğinde, fırınların, haddehanelerin kıvılcımları, apkant preslerin, vargellerin, öteki gürültülü, homurtulu, gıcırtılı makinelerin sesleri ve gece vardiyalarına işçi taşıyan servislerin camlarına yansıyan uykusuz yüzler arasında uzun bir yürüyüş yaptık. İbrahim Usta, arada ziyarete gelen, sonra birlikte çıkıp gittikleri Terzi Cemil'i ve eski istasyon şefi Kamufle Remzi'yi, Kazlıçeşme'deki pis kokulu deri fabrikalarında çalışanların sendikaya kavuşmasını, aylar boyu Yenicami önünde tespih takke satmalarını anlattı. İbrahim Usta'nın bir başka usta olduğunu anlar gibi oldum. Tarihinin bir bölümünü benim gibi geçirmişti sanki. İkimiz de üstü örtülü biçimde zımnen kendimizi kabul ettik, fazla eşelemedik. Ayrılırken daha hararetli el sıkıştık.

Biraz daha dolaştım, yolu uzattım, duyduklarımın dinlediklerimin içimi ısıtması, başkalaştırması, o uzun davanın dikenli çalılarla dolu kıraç yamaçlarında kendimize zor kullanarak açtığımız yolun orasında burasında pelinlerin de, gülibrişimlerin de bulunduğunu görmek, onların gölgeli, serin vadisinde eyleşip şöyle derin bir nefes almak, aşağıda mavi bir duman altında uyuyan ovaya kiri çapağı silinmiş temiz gözlerle bakmak, iyi geldi.
Evin bulunduğu sokağın başına geldim.
Uzaktan Magirüsün yanında iki karartı seçtim. Sanırım onlar da beni bekliyordu. Polis olamaz diye düşündüm hızla, polisler genellikle eve girer, karargâh kurarlar. Ya tanıdık birileri ya da başka bir karanlık teşkilatın adamları. Geri dönmek olmazdı, belki beni tanımıyorlardır, karşı kaldırımdan geçer, eve girmeden devam eder giderdim, sokağa çıkma yasağından önce, Eyüp mezarlığına varır, kim bilir nasıl hayatı olmuş, eğri mi doğru mu, cahil mi alim mi, zalim mi mazlum mu, belki bu dünyanın hayal mi gerçek mi olduğunu anlamadan göçmüş gitmiş birinin taş lahitine yaslanır uyurum. Bunları düşünüp bir yandan da yaklaş-

tım ve Nuri'yi biraz eğri duran uzun boyundan tanıyınca rahatladım. Yanındaki arkadaşın birkaç gün kalacağı güvenli bir yere ihtiyaç varmış, bana getirmiş. Benim geç geleceğim tutmuş işte. Sen de gel istersen dedim Nuri'ye, yasak başlayacak yarım saat sonra. Yok, yakın gideceğim yer, yetişirim dedi.

Ali, şen bir arkadaştı. Kendini güneşin doğuşunu görmeye yazgılılardan kabul ediyordu. Yere serdiğim şilteye bağdaş kurmuş, duvara yaslanmış, kumral kısa saçlarının bittiği yerde iz bırakan kasketini yanına koymuştu. Tabakasını çıkarıp usta işi tütün sardı. Çay yaptım. Alçak sesle konuştuk. Kırlardan, köylerden, taşradan, yabandan konuştuk. Sözlerinin arasında, kışın buzla kaplanmış, üstünden zankayla geçilen göller, sobalarında geven ve tezek yakılan köy evleri, hastalığı, ölümü, sakatlığı, yokluğu yoksulluğu, tütün sarmak kadar, koyun sağmak kadar olağan kabul eden köylüler geçti. Kar sepelerken çulluk avına çıkılması zaruretmiş gittiği bir köyde. Koku ustası parlak tüylü köpeklerle. Ağadan ve devletten gizli. Çulluk sözü geçince, Mahmut Yesari ile bir hasbıhal mecburiyeti de hasıl oldu. Cibali Tütün, şuracıkta dedim Ali'ye. Mahmut Bey, TKP'nin "Tütüncüler Hücresi"nin ilk parti bildirisini dağıttığı 1927 yılında Çulluk'u yazmak için gidip fabrikada çalışmış, gözlem yapmış. Söz dönüp dolaşıp ciddi mevzulara gelecekti ama ikimiz de bundan kaçındık. Hem geç olmuştu, sabah işe gidecektim. Tahir Amca'ya, Ali'yi izah edecektim, üç beş günlüğüne akrabam geldi diyecektim.

Yattım ama uyuyamadım.

Bana emanet edilmiş,
serin sularla ıslanmış, yatışmış, dingin öyküler anlatan,
kim bilir hangi okulu terketmiş, hangi kızı sevmeyi kendine yasaklamış,

belki o çulluk avlayan köylülerle, meşelerin ve kızılağaçların duldalarında içinde ihtilal geçen türküler söylemiş,
belki bir yere yetişmeye çalışmış da yetişememiş,
yetişse bile,
belki yetiştiği şeyin yetişmek istediği olmadığını görmüş,
belki oturup çardağın altında kalaylı bakır maşrapadan su içmiş, sonra potinlerini yeniden bağlamış,
belki kireç badanalı kerpiç odada, idare lambasının ölgün ışığında Çaru Mazumdar'ı yeniden okumuş,
adına Ali diyen arkadaş ise, hemen derin, masum bir uykuya düştü.

Biz, diye düşündüm, şu kod adı Ali olan şen adam ve ben ve dahi hep bir şeylere kızgın olduğunu düşündüren Nuri, Berec'den Hüseyin, Hüseyin'in karısı Hacer ve kaynakçı Refik, düz işçi Ahmet ne yapıyorduk böyle?
Hadi, hadi, yatış ve uyu!

Bölgeye yerleşmede ilerleme. Ev bulundu. Ev sahibi olumlu. Dolmuşçu. Akşamları içme alışkanlığı var. İleride vasıtasından da yararlanabiliriz.
İş bulundu. Atölye sahibi ve çevresi eski damardan. Ama şimdilik bize fazla açılmıyor.
Ay içinde 4 toplantı yaptık. Üç arkadaş katıldı.
x: ...'de çalışıyor. 8 yıllık kıdemi var. Çevresinde seviliyor. Büyük Haziran yürüyüşlerine katılmış. Öğrenmeye iştahlı. Yayınlarımızı okuyor. Biraz çok konuşuyor. Bu fabrikada ... sendikası var. Ama varlığı yokluğu belli değil. Ustabaşılar "temsilci". Hedef olarak önümüze sendika değiştirmeyi koyuyoruz. 370 kadar işçi var. 8-10 kadar hemşehrisi ve akrabasıyla ilk toplantıyı yaptı. Önerisi kabul edildi.

y: ...'da 2 yıllık kaynakçı. Daha genç. Fevri. Birden parlıyor, sönüyor. Bu özelliği yüzünden fazla güvenilmiyor. Toplantılarda susuyor. Aile problemleri var. x'in önerisiyle geldi. x, "İpleri benim elimde, merak etmeyin, düzelir" diyor. Bire bir ilişkilerde iyi. Her hafta çevresine 15 kadar yayın dağıtıyor. Bağış topluyor.

z: Sınıf kini en yüksek. Aynı zamanda en sabırlı. Soğukkanlı çözümler getiriyor. Eleştiriyor. ... Fabrikasından haziran yürüyüşünden sonra atılmış. Gözaltında da kalmış. Şimdi hemşerisinin atölyesinde çalışıyor. Eski fabrikasından ilişkileri var. Farklı fraksiyonlarla temas etmiş. Biraz kafası karışmış. Özel olarak ilgileniyorum.

Özetle, sıkıyönetimden sonra baskılar katmerleşmiş. İşini kaybeden çok olmuş. Mahalle kahveleri ağzına kadar dolu. Yılgınlık ve boşverdimcilik hâkim. Ancak uzun, sabırlı bir çalışma ile durum tersine çevrilebilir.

Not: Karşıt görüşlüler ve tehlikeli unsurlara ilişkin çalışmalar sürüyor. Sonuç aldıkça bildirilecektir.

Bir gece önce yazmıştım. Katlamadan önce bir daha okumuştum bu soğuk "rapor"u. Şimdi birileri bunu bana getirseler ve başkaları da başka böyle şeyler yazıp getirmiş olsalar, bu bizim teşkilat iyi çalışıyor, ben de bunları iyi yönetiyorum diye mi düşünürdüm acaba. Yukarılardan nasıl görüyorlardır bizi de, binayı nasıl örüyorlardır. Şu taşı da şu taşın yanına koyarsak tarih bizim yaptığımız duvarın karşısına geçip, kasketini mi fötr şapkasını mı neyse eline alıp şöyle bir aferin mi çekecektir. O zaman çalıştığı fabrikayı aynı zamanda yöneten ya da yönetiminde söz sahibi olan baba, 8 saatlik çalışması bitince coğrafya dersinde Fırat'ı, Meriç'i okulda sevecen bir öğretmenden öğrendiği için, ödevini eve getirme gereği duymayan çocuğunun elinden tu-

tup Haliç kıyısındaki halı sahaya, botanik parkına gidebilecek midir?
Neyse işte. Bütün bunlar.
Yalın gerçekler.

Önlü arkalı yarım defter sayfasına sığdırmış, katlayıp kibrit kutusuna yerleştirmiştim. Öğlen paydosunda sanayideki lokantaya gittim. Nuri gelmiş, biraz ekşi sirke ve gres kokusu karışımı içinde, arka masalardan birine kapıyı görecek biçimde oturmuş, terlemiş, çorbasını içiyordu. İçerisi yarı yarıya doluydu. Dipteki sanayi vantilatörü boğuk bir ses çıkarıyor, kaşık çanak sesleri, konuşmalar, garsonun arada ünlediği "çek bir pilav üstü az kuru"suna karışıyordu. Duvarda acemi bir ceylan dereden su içmeye çalışıyor, arkadaki yavru ise kulaklarını dikmiş müşterilerin ne yediklerine bakıyordu. Derenin, ceylanın, ağaçların, köklerin, çiğ mavi göğün renkleri, zamanla lokantanın buharından, sigara dumanından hafif is tutmuştu. Nuri'ye ve karşısında yemeğini yemiş, sigarasını yakmış hurdacı Nafiz'e selam verip oturdum. Çorba istedim. Nafiz, biraz sonra afiyet olsun deyip kalktı. Kibrit kutusunu masanın üstüne koydum, Nuri alıp cebine attı. Cumartesi akşamı genişletilmiş toplantı var dedi. Her zamanki yerde.
Tamam dedim.

Ali gitti.
Son gece oturup bir kez daha konuştuk.
Keşke şu şişman, kalp krizi geçirme riski taşıyan ölümlü bazı adamların, yoğunluğu alınmış, seyreltilmiş her türlü bilgiyi, bir sarayda, bir konakta, bir şatafatlı restoranda leziz yiyecekler ve içecekler içinde edinip, diğer insanlar hakkında ölümcül ağır yaptırımlara, dehşetengiz yasalara imza atmalarını önleyecek yine hafifmeşrep yöntemler bulabilsek. Şu yıldızlı semaların altında eşitliğin, özgürlüğün neden kaçınılmaz olduğunu anla-

yamamanın mutluluğu ve hazzıyla donatılmış beyinlerindeki yağ tabakasını mikro hiltilerle delebilsek. Kırıma uğramış eğri bilinçlerinin önündeki maniayı kaldırsak, serapa hür bıraksak. Örneğin sanayideki esnaf lokantasına arada uğrasalar, yalandan su içmeye çalışan ceylanın perişanlığından haberdar olsalar, hurdacı Nafiz şaşı gözüyle onlara bakıyor gibi bakıp, bakmasa. Melaneti, yalanı, hırsı, intikamı sırtındaki yamalı torbaya doldurmuş, kapının önünde iki büklüm durmuş rol kesen fırsatçı şeytana da bir tas işkembe çorbası yollasalar,
şeytanın çetesinden yaka paça dağınık gezen pis zebaniyi bile koluna girip kahveye pişpirik oynamaya götürebilsek de,
gizli çalışmak zorunda kalmasak,
terimiz gizli gizli akmasa, sahte kimliklerle dolanıp, herkese bir şey uydurmasak, güneşe güneş desek, kediye kedi, çimene çimen, devrime devrim.
Pencereden incecik hilal göründü, fazla oyalanmadan inip battı. Toy tayları anlattı Ali. Doğada her türlü olumsuzluk eninde sonunda bir çözüme kavuşur dedi, sözünü bağladı ve gitti.

Üç gün nasıl geçti, bilemedim. Sanki biraz arttı hareket. Bir büyük fabrikada işçi temsilcisi makine mühendisi işten atıldı ve sıkıyönetimden bu yana ilk kez yemek boykotu yapıldı. Önderlik edenler arasında bizimkiler de vardı. Hatta öneriyi biz yaptık ve kabul gördü. Birlikte hareket etmenin önü açıldı. Çok da tavizkâr görünmemek için mühendisi işe almayı, ancak başka fabrikaya göndermeyi teklif etti işveren. Kabul ettik.

Boşladın beni yeğen, dedi Tahir amca, Zile'nin beyaz pekmezini ekmeğe sürerken, neyse Ali'yle epey derinlere indik, sevdim keratayı. Öyledir, dedim, bizim tarafta vardır öyle bir damar, sevdirirler kendilerini. Pekmez çanağını önüme sürerken, olması lazım zaten, bu insanları hep döve söve yola getirmeye

çalıştılar, tek bildikleri bu. Biraz insancıllığa hasretiz, tatlı dile meylederiz, hatta bir zaman sonra şımarırız ama o tatlı dil sahibi sahiden izanlıysa, soğanla eti bir güzel usulünce karıştırıp, lezzetli bir yahni yapar diye anlatmaya başladı. Sohbetin sonunda ona yarın akşam gelmeyeceğimi, karşıya akrabalara gideceğimi söyledim. Gözlerime derin derin bakarak dikkatli ol dedi.

Akşam yavaş yavaş inerken biraz daha oyalanmak için mağaza vitrinlerine bakarak caddede bir tur daha attım. Necatigil'in "Çekerler bir çocuğu vitrin önlerinde/Esirgenir dilese birazcık oyalanmak:/-Önüne bak!" dizelerini anımsayıp, hep dar zamanlarda olduğumuzu düşünüp, kendimi hüzünlendirdim. Viran, yarım, tamamlanmamış sokaklardan bunalmışım, alanların, kırların ferah mavisini özlemişim dedim kendi kendime. Hava kararınca ister istemez o dar sokaklı semtin içlerine yürüdüm. Arkamı önümü gözledim, kimse yoktu. Toplantının yapılacağı apartmanın ikinci katındaki işareti, pencereden dışarı taşırılmış yeşil perdeyi ve aralık camı gördüm. Ev güvenliydi.

Evde yedi kişiydik. Ev sahibemizi önceki yıllardan tanıyordum. Nuri hariç diğer arkadaşlar da eski bildik kişilerdi. Şimdi tabii hepsinin başka adları, başka tabiatları olmuştu. O eski bildiğim şakacı, hatta sulu Soner, gizemli resmî bir hava takınmış, laf kalabalığı arasında neyi kastettiği anlaşılmayan Meltem, oturaklı bir görünüş edinmişti. Herkes kendine yeni isimler bulmuş ya da sahte evrak hazırlayan birimin uygun gördüğü adı kabul edip benimsemeye çalışmıştı belli ki. Soner, Abdüllatif olmuştu, Meltem, Canan. Dolayısıyla herkes ilk önce isimleri arasında bölünmüştü. Birbirimizle kucaklaşırken bir yabancıyla kucaklaşır gibi çekingen ve aynı zamanda bir eski dostla kucaklaşır gibi candan oluyorduk ki ikisi de yarım kalıyordu. Bizi bu köşelere sıkıştıranlar, ruhumuzda açılan sökükleri, oramızdan buramız-

dan sarkan fazlalıkları, zihnin gizli labirentlerinde oluşan pıhtıları öngörmüşlerdir muhtemelen. Tam bir şeyi doğru dürüst düşündüm, girdisini çıktısını hesapladım, adımımı şöyle atacağım derken, bir bakıyorsun köşede bir hafiye belirmiş, böyle kıstırılmışlıktan yılan, bel bağladığın birinin sigortaları atmış, ya da zaten sen kendin o hesabı yine yanlış yapmışsın.

Ad karmaşasına son vermek için, ilke olarak herkese yeni adlarıyla hitap etmenin doğru olacağına karar verdik.

Toplantıyı yeni adıyla Metin açtı, uzun bir konuşma yaptı, yayın organının son sayısında ortaya konan şeyleri tekrarladı. Dönemin "mevzileri korumak", "geri çekilirken uygun yerlerde küçük ileri hamleler yapmak" dönemi olduğunu söyledi.
Sonra sözü fakültede iken de keskin, köşeli vuruşları olan, ayaktopunda beceriksiz, çok okuyup da, okudukça parlayacak yerde hantallaşan, sırtında ağır bir yük varmış gibi gezinen Esat aldı. O eski günlerin çekiciliği, cana yakınlığı kaybolmaya yüz tutmuştu, mide rahatsızlığı çekiyormuş. Enini, kalınlığını bulunduğu onca toplantıdan edinilmiş deneyime dayanarak hesapladığı bir sesle konuşmaya başladı. Az önce ikimiz konuşurkenki sesten, bana kod adıyla hastanelere gitmekten çekindiğini anlatan hakiki sesinden başka, çalışılmış özenli bir sesti bu. Küçük de olsa bir iktidar sesi.
Sesi nasıl bir sinirli ve henüz sınırları çok küçük bir iktidar sesine benzemişse, sözünde de bir sıranın üstüne çıkma, yüksek bir yerden seslenme edası vardı. Sözler ağzından belki mantıklı çıkıyordu ama ben sanki birkaç kulaç suyun altında idim. Onu anlamamaya dair bir yeteneğim olsun istiyordum. Kendimi yeteneksiz kılmak için, Erzurum'da bayram develerini, horoz şekeri satıcılarını filan düşünüyordum. Daha başka akla ziyan şeyler de. Boşa dönen kasnağa bir kayış taksın biri. Kor/sıvı metal, amyant yatağından akıp, bir deliğe girip kaybolsun.

Candan'ın, pardon Canan'ın sesiyle toplantıya döndüm. Acaba benim gibi dert kuşanmış biri var mı diye çevreme baktım. Elinde kalemi, önünde defteri akşam saat beş olsun, mesai bitsin de bir an evvel pazar toplanmadan yetişip birkaç şey alayım, eve varayım şu kravatı ceketi çıkarayım, gömleğin kollarını katlayıp, divana uzanayım, hanım da sofrayı kurar havası içinde konuşanların ağzına bakan, kendini merkezin söylediği her şeyde vardır bir hikmet rahatlığına teslim etmiş, bu teslimiyet bilgilerini kilitli bir çekmecede unutmuş, havadaki esrar ve ulvilikle mest olmuş cezaevinden tanıdığım Hasan'la göz göze geldim. Yazdığımız raporları bu arkadaş da okuyup, kırmızı kalemle notlar alıyor mudur diye sordum kendi kendime.
Ey menzil! Varıncaya kadar keşke Hasan olsaydım.

Bir kıra ulaşmalıyım, diye düşündüm evden çıkarken.
Başakların aynı yöne yattığı kıra.

Forum

Yoğun, koyu, alabildiğine dolu, sivil, korkulardan arınmış yarı karanlık salonun arkalarına yakın koltuklarından birine, cam kenarına, biraz da heyecanla, daha uzun bir süre, çok uzun bir süre bu kalabalıkla birlikte soluk alacağıma duyduğum güvenle oturdum.
Elim kolum dolu.
Parkam var. Gogol'un *Palto*'su var. Dün akşam Narin'in ilk sayfasına "Aydınlık bir uygarlığın, henüz kötülük bulaşmamış genç kalplerimizden filizleneceğini biliyorum" notunu kıvrım kıvrım bir yazıyla ve yeşil mürekkepli saygın bir dolmakalemle yazıp bana verdiği şiir kitabı var. Not defterlerim var.
Orhan ve Aslı sıranın öbür başında yer bakınıyorlardı, el ettim, yanıma gelip oturdular. Kantinde tartıştığımız sorunda daha son noktayı koymadık dediler alçak sesle. Orhan "Bir Savunma Gereci Olarak Molotof Kokteylinin Psikoterapideki Yeri" adlı "tezini" henüz tamamlamamıştı, bu yüzden çıkıp konuşmayacaktı. Paleoantropoloji bölümündeydi. Elindeki kitapların en üstüne Alberto Bayo'nunkini koymuştu. Aslı, Tiyatro'dan, her zaman güzel giyinir, alımlı. Ruju çok kırmızı. *Godot'u Beklerken*'i sahneye koyuyormuş.

Ne yapacağına, kendisinin nasıl bir geleceği olacağına dair çoktan kesin kararını vermiş, menekşe ışıltısındaki, neredeyse şeffaf yüzlü gençlerle dolu bu salondaki gergin coşkuyu, bura-

yı tasarlayan ve inşa eden Bruno Taut öngörmüş müdür acaba diye düşündüm konuşmacıların sahneye çıkmasını beklerken. Başkentin ortasına, kavisli rokoko lambalarla bezenmiş, yumuşak bir eğri çizerek parka ulaşan derenin ve bulvarın kıyısına kondurduğu kasım sisi içindeki fakülte binasının salonundan yükselen bu umutlu uğultuyu hayal edebilmiş midir? 1930'ların ortalarında Almanya'dan kaçıp gelen bu yaşlı usta belki de bizi bilmiş, 30 yıl sonrasını görmüştür böyle görkemli bir binayı bozkırın ortasına dikerken.

Telaşsız devinimlerle sağa sola gidip gelen, gerideki araç-gereçlerle uğraşan çocuklarla konuşan Haydar sahnenin önüne geldi. Ellerini yukarı kaldırdı, susmamızı hem bağırarak, hem işaretle istedi. Ses düzeni bozukmuş. Siyasal'dan bu işten anlayan arkadaşlar birazdan gelip konuyla ilgileneceklermiş. Sesine güvenen varsa mikrofonsuz çıkıp konuşabilirmiş.
Yaşlıca bir abi çıktı, bir zamanlar dernek başkanlığı yapmış kıdemli bir öğrenci. Son olaylara katılamamış. Ama hep desteklemiş. Kendisi yakın zamana kadar sağlam olduğunu zannettiği bir görüşü savunmuş. Hatta Nurettin Topçu ile Ali Fuat Başgil arasındaki çelişkileri ortaya koyan bir çalışması bile varmış. Gel gör ki ne zamandır bu salondaki ve başkentin hemen her yerindeki benzer toplantıların çoğuna elinden geldiğince katılmış, gençleri dinlemiş ve haklı olduklarına karar vermiş. Şimdi bu duygularını yazdığı şiirle dile getirip huzurlarımızdan ayrılacakmış.
Sonra altı dizelik gençleri öven hamasi "şiir"ini okudu, çılgınca alkışladık. Mendilini çıkarıp terini silerek indi, köşede bekleşen tanıdıklarına tek tek sarıldı.

Bir başka arkadaşımız, Ersin, çok da gür olmayan bir sesle zaman zaman elindeki notlara bakarak, ileri geri giderek, ön sıra-

lardan birilerinin arada kalkıp, sanki tüm gürültüyü çıkaranlar arkadakilermiş gibi arkadaşlar sessiz olalım uyarıları arasında on beş dakika kadar yılmadan konuştu. Ersin'in konuşmayı çok sevdiği biliniyordu. Daha küçük topluluklarda da durmadan konuşurdu. Elindeki notlarda alıntılar olurdu. Uzun, konuşmasını destekleyen uzun alıntılar. O yüzden kimse Ersin'le tartışmazdı. Her konuda savunduğu şeyi kanıtlayan sağlam, asla hemen reddedemeyeceğiniz kaynaklardan derlediğini ileri sürdüğü alıntıları yüzünden sadece dinlenirdi. Onaylanmayı beklemezdi zaten. O görevini yerine getirmişti.

Sonra dernek başkanımız çıktı merdivenlerden. İki elini havaya kaldırıp biraz bekledi. Daha ciddi bir sessizlik oldu. Yaklaşık kırk beş dakika konuştu. Genellikle yapıldığı gibi dünyada ve ülkede olan bitenin analizinden başladı. Türkçeyi iyi kullanıyordu. Sesi çok gür olmasa da etkili ve samimiydi. Vurguları yerindeydi. Sorunları ortaya koyuş biçimi yalın ve duruydu. Yüzde yüz katılmadığım yanları vardı söylediklerinin ama tamamdı her şey. Var mısınız arkadaşlar deyince vardık. Sevdamız ülkemizdi, yoksullardı.
Öğrenci Derneği Başkanımız arada bir susuyordu, yarı çatılmış kaşlarının altından keskin bakışlarını salonun ücra köşelerinde kendinden habersiz alçak sesle konuşan ya da gülen birilerine dikiyor, orada rahatsız bir hareketlenmeyle durum eski sakin haline dönünce konuşmasına bir önceki cümleden devam ediyordu. Ara sınavlar yaklaşıyordu ve isteklerimiz kabul edilmezse sınavlara girmemeliydik ana fikri üzerine başka konuşmacılar da varsa onları sahneye davet ediyordu. Karşıt görüşte olanlar da düşüncelerini açıklayabilir miydi? Elbette, neden olmasın? Ama nedense pek karşıt görüşte olunmazdı böyle pratik mevzularda. Hem zaten karşıt görüşte olanlar bu tür toplantılara katılmazdı.

Bu arada ses düzeni onarıldı.
Konuşmanın sonlarına doğru dikkatim dağıldı biraz. Biraz da zaten ne söyleyeceğini az çok bildiğimden, salonun geniş ve yüksek pencerelerinden, dışarıda akıp giden akşam trafiğine, troleybüslerin, otobüslerin camlarından bakan asık yüzlere, foruma katılmayanların merdivenlerden hızla inip bulvarın akışına karışmalarına, Taut'un muhtemelen kütlesel görüntüsünü yumuşatması için binanın önüne diktirdiği ve şimdi yapraklarını döken olağanüstü yükseklikteki ıhlamurlara, uzun süren pastırma yazının akşamlarında aniden inen sise dalıp gittim.

Beklendiği gibi sonrasında Sevda söz aldı. Çünkü Sevda bu türden her toplantıda itiraz hakkını kullanırdı. Salondaki uğultu biraz artmıştı. İnsanlar kendi aralarında konuşuyor, biraz önceki öneriyle ilgili düşüncesini yanındakilere açıklıyordu. Bu saatten sonra yeni şeyler çıkmazdı. Sevda, bu toplantılara renk katmak için mi ya da bin çiçek açsın diye mi bilinmez, genellikle yaptığı gibi, o zamana kadar pek de düşünülmeyen ya da düşünülmeye henüz sıra gelmemiş bir ayrıntı üzerinde konuşuyordu: Milli Demokratik Devrimden sonra yarı-aydınların ve kimi ara tabakaların geri dönüş arzuları nasıl bir tehlike yaratır ve şimdiden bu tehlikeyi önlemek için uygulanması gereken program nedir diye bir sorunu ortaya atmıştı ve kimileri de görüşlerini açıklamak için el kaldırıp Haydar'dan izin istemişti. Haydar, herkese söz vereceğini söyledi. Yurt dışında okuyup dönüş yaptığı için teorisinin güçlü olduğunu düşündüğümüz biri nazik bir biçimde ve fakat çok keskin, köşeli tanımlamalara aynı kesinlikteki jestler de ekleyerek gülünç bir ciddiyetle birtakım parantezler açtı, içinde hepimizin hayatını bin bir yolla gözetleyen, burnunu en mahrem düşüncelerimize kadar sokmak isteyen her iktidar biraz müstehcenlik barındırır türünden yakası açılmadık cümlelerle ilginç fikirler beyan etti. Salondaki dağınıklığa bakılırsa,

fazla anlaşılmadı galiba. Söyledikleri arada kaynadı. Derken, pratiği seven ve azıcık delikanlı olun havasındaki arkadaşlardan Nihat çıkıp, konuyla ilgi kurmadan yarınki yürüyüş hakkında birkaç hatırlatmada bulunup noktayı koydu. Cılız karşı çıkışlar olsa da herkes rahat bir nefes aldı. Nihat'ı, yarınki yürüyüşü, boykotu, toplantıyı alkışlarla bitirdik.
Haydar, komitelerdeki arkadaşlar kalsın diye anons etti. Zaten kimse çıkmak için acele etmiyordu. Böyle ortamlarda birlikte olmanın tadını çıkarıyordu.

Orhan ve Aslı alçak sesle bir şeyler konuşuyordu. Onlara hoşçakalın diyerek sıradan çıktım. Arkada başka fakültelerden gelmiş güvenlik sağlama konusunda deneyimli arkadaşlarla selamlaştım parkamı giyerken.
Dışarıda hava kararmaya başlamıştı.

Yavaşça ve sevecenlikle kenti kuşatmaya başlayan siste, bulvarın iki yanındaki atkestanelerinin yüksek dalları ve kızıllaşmış-sararmış yaprakları arasındaki kuşlar, aşağıdaki taşıt ve insan uğultusunu artık nasıl yorumluyorlarsa, telaşla ötüşüp uçuşuyorlardı. Bu kente ihtimam göstermemiz gerektiği konusunda bizi her akşam ikna etmeye çalışıyorlar demişti Narin, Kocabeyoğlu Pasajı'nın önünde alt kattaki sahaflara ve ikinci el kitap satan dükkânlara bakmaya inmeden önce, kuşları işaret ederek. Yanında çok uzun saçları ve Hititler'den kalma Ankaralı kara parlak gözleri olan arkadaşı vardı. Merdivenlerin başında ihtimam güzel ve kırılgan bir sözcük dedim Narin'e ve arkadaşına. Bana, güneşli bir ikindi üzeri kasabanın tozlu yolunda, içinde ceviz, kayısı ağaçlarının, Vita tenekelerinde kızıl karanfillerin göründüğü bahçenin aralık kapı eşiğine oturmuş, esmer, ela gözlü çocukların güle konuşa, ellerindeki gazete kâğıdı külahlarından leblebi şekeri yiyişlerini anımsatır daima. Sonra forumu,

konuşulanları özetledim, yanıki boykot ve yürüyüş kararını bildirdim. Narin'in arkadaşı aradığı kitabı bulamadı. Caddenin karşısına geçip Büyük Sinema'nın bulunduğu pasajdaki Sergi Kitabevi'ne gittik. *Çağrılmayan Yakup* ve *Göçebe* çekiyordu beni oraya son günlerde. Kitabevinin karşısındaki langırt salonunda kravatlarını gevşetmiş ya da çıkarıp cebine tıkıştırmış liseli çocukların bir bölümü bağıra çağıra langırt oynarken, bazıları yanardöner ışıkları olan masalarda birtakım düğmeler yardımıyla muhtelif oyunların başında ter içinde pür dikkat rekor kırma peşindeydiler. Bu arada sesi bütün ara katlara ulaşan müzik makinesine 25 kuruş atıp "Torna a Surriento"yu, "Yesterday"i, "Il Silenzio"yu falan dinliyorlardı. Müziğin yatıştırıcı etkisi ile çocukların hızlı temposu sevinçli bir denge yayıyordu havaya ve Sergi'nin içinde duyulan Issız Dağda Bir Gece'nin ritmiyle fazla örtüşmüyordu. Bir kitaba eğilmiş Veysel Baba'nın kadim şair bıyıkları ve çatılmış kaşları temiz, sınıfsal bir yakın durma duygusu uyandırıyordu. Bense Narin'e ve arkadaşına *Çağrılmayan Yakup*'ta kendini "alt tarafı, içi geçmiş koca götlü bir tanrı" olarak betimleyen "Hizmetçi Firdevs ve Cam Bölmeler" şiirini göstermiştim. Biraz üşümüştüm sanki. *Göçebe* daha ışıltılı gibiydi. Günde beş vakit hüzünlenen "Harput Kasabı" sıcacık gelmişti bize. Çünkü her dörtlüğün sonunda hep birlikte burjuvazinin anasını satıyorduk. Yakup ve arkadaşları, Dökümcü Niko'lar, Fener Bekçisi Salih'ler Firdevs'ler bunalan (=ezilen) sıradan halktı. Harput Kasabıgiller ise sevinç kuşanmış kızgınlar (=ezilmişler) ve hüzünlülerdi.

Yeni Dergi'nin son sayısını ve kitapları aldık. Dışarı çıktık. Onlar çantalarında şiir kitapları, konuşa gülüşe karşıya geçip otobüs durağına gittiler. Ben geri dönüp tren köprüsünün altından geçtim, gece öğrenimi de yapıldığı için neredeyse bütün camları ışıklı olan fakülteye baktım yürürken. Sis yalınlığını azaltıyordu

bulvarın. Radyoevine sanatçı olduğunu sandığım birileri gelmişti. Araçlardan inip hızlı adımlarla binaya girdiler. Bir ambulans çığlık çığlığa Türk Ocağı binasının köşesini dönüp yukarı tırmandı.

Hergele Meydanı iyi aydınlatılmamıştı. Sanki harp yıllarından sonra zahire taşıyan ve kent merkezine alınmadıkları için bu meydanda toplanan huysuz sıska hergele katırlarının ve her türlü cefayı kuşanmış köylü sahiplerinin kokuları, sesleri, tevekkülleri şu kuytulara saklanmıştı. Harap bir binanın girintisindeki esrarcı abilere selam verdim, sıcak bir biçimde kalın kalın aldılar selamımı. Onlarla ilk karşılaşmamız biraz sıkıntılı olmuştu. Yine akşamdı. Karanlıktı. Kuytudaydılar. Çekinmiştim selam verirken. Onlar da kuşkulanmışlardı çelimsiz gövdemi saran parkama, gözlüğüme, kitaplarıma bakıp. Sonra sonra konuştuk, anlaştık. Ayrı dünyaların insanlarıydık ama aynı dünyanın insanıydık. Birbirimize karşı tarafsız davranmamız yeterliydi.

Köşe başında kunduracı Ahmet'in dükkânının kepenkleri çekilmişti. Yüzlerce pabucu sabah dükkânın önüne, sundurmanın altına diziyor ve akşam toplayıp içeriye taşıyordu Ahmet. Kapının parmaklığından baktım, arkadaki küçük tamir bölmesindeydi. Girdim, merhaba dedim, sevdiğim kösele çiriş kokusunu içime çekerek. Asabi ve yorgun görünüyordu. Kemal Abi'ye mi geldin dedi. Beni bu akşam affedin, dedi sonra. Evde bi'şeyler olmuş gitmem lazım. Biraz lafladık ama açılmak istemedi. Geçenlerde Gazi Lisesi'nin, ütopyalarını gökten yere indirmek isteyen, eli yüzü tertemiz öğrencilerine pankart yazarken saldırmak isteyen it kopuk takımını esnaf arkadaşlarıyla kovalamışlar. Biz geldiğimizde Gül Çayevi'nin alçak oturaklarında çay içip etrafı kolaçan ediyorlardı. O zaman da pek konuşmamıştı. Sanki bir şeyi unutmuş gibi baktı, bir çiviye asılmış asma kilitleri aldı. Birlikte dışarı

çıktık, arkadaşlara selam söyle dedi kilitleri kapıya ve kepengin halkasına takarken. Tamam dedim ve Gül Çayevi'nin yan tarafındaki kapıdan girip gıcırtılı eski ahşap basamakları tırmandım.

Sendika başkanı deri ceketliydi ama "yeryüzüne başka yıldızlardan inmiş"e pek benzemiyordu. Düpedüz Şebinkarahisarlı Kemal Abi'ydi. Köşedeki metal bir memur masasının kenarına yaslanmıştı. Dört-beş kişi daha vardı genişçe odada. Pencere önündeki çekyata ve tahta sandalyelere oturmuşlardı. Biri bir kitaba bakıyordu elinde, diğerleri yüksek sesle konuşuyorlardı. Beni görünce kestiler laflarını. Merhabaları alıp verdik. Sigara dumanı kesifti, içerlek bölmede çay demlenmişti, kapıcı ve kaloriferciler artık kendilerine proleter demeye başlamıştı, memleket ahvali sınıf esasına göre tahlil ediliyordu. Kemal Abi Pir Sultan'dan dizeler anımsatıyordu, ilk hedef sekiz saatlik işgünü olmalıydı, kısa zamanda emlak komisyonculuğundan köşeyi dönen Selami Bey'in ben sendika mendika tanımam deyip Rüstem'in üstüne yürümesini ve Selami Bey gibilerini basın bülteniyle teşhir etmeli ve kınamalıydı, arada memleketten gelmiş dut kurularının, alıçların tadına bakılmalıydı.
Kastamonulular ve Niğdeliler için daha fazla zaman ayrılmalıydı.

Toplantı iki buçuk saat kadar sürdü. Meseleler bir bir masaya yatırıldı. Kimileri orada unutuldu. Söz nereden döndü dolaştı pek anlaşılmadı, o arada Seyfullah, küllerinden doğan Simurg diye bir laf etti, sonra bu lafın üzerinde duruldu, derken Kemal Abi'nin söylenceyi bildiği ortaya çıktı: Binlerce kuşun, padişahları Anka'yı bulmak için Hüdhüd Kuşu kılavuzluğunda yola çıkışını, dağlar denizler aştıkça kiminin yorulup geri döndüğünü, kiminin telef olduğunu, kala kala otuz kuş kaldığını, bunların istek, aşk, marifet, gönül tokluğu, tevhid, hayret, yokluk vadile-

rinde ecel terleri dökerek sınav verdiklerini anlattı. Kuşlar, hakikat yolunun sonunda Simurg'un, yani hakikatin kendilerinden ibaret olduğunu anlamışlar. Hayret etmişler, gönenmişler.
Bu öyküden sonra biraz suskunluk oldu. Belki herkes dersler çıkarıyordu kendine göre. Kuşların padişahı Anka'nın bir yerlerinden yakalıyorlardı gönüllerince. Herkesin içinde sanki biraz Anka olma arzusu tutuşmuş gibiydi.
Dağılmadan önce yarınki yürüyüş planını anlattım. Arkadaşlarıyla toparlanıp geleceklerini söylediler. Onlar kimin kimle temas kuracağını konuşurken hoşçakalın deyip çıktım.

Bu sendika egemenlerin ve egemen taifesinin eteklerindeki kimi sıradan insanların ağrına gitmişti. Katmanların arasında nereden zuhur ettiği bilinmeyen bir ur, bir kabahat gibi görünüyordu. Hatta gerçek meşin ceketli sendikacılar bile bıyık altından gülerek söz açıyorlardı bu sendikadan aralarındaki sohbetlerde. Pek işçi tanımına da girmiyorlardı. Sırasında apartmandaki insanların sırdaşı bile olabiliyorlardı. Aileleri bodrum katlarda, kalorifer dairelerinin köşelerinde, müştemilatlarda, kömürlükten bozma yerlerde oturabiliyordu. Çocukları, istemeseler de kendi çocuklarıyla temas edebiliyordu.
Ve ben nedense bu aykırılığın harcını karan, öyküler anlatan, şakalar yapan, yapılan şakalara içtenlikle gülen, nereye olduğu bilinmese bile yolculuğuma yoldaş olacak bu adamların arasında, kendimi daha rahat hissediyor, arada sendikanın duvarları çeşitli afişlerle süslü tek odasındaki çekyatta serazat uykuya dalabiliyordum.

Karanlık gökyüzünde sisin üstü bulutluydu sanırım. Biraz yağmur da yağmıştı. Yorulmuştum. Önceki gece afişlemeye çıkmış, kostik tenekesini taşımaktan kollarım, omuzlarım ağrımıştı. Bilmediğim semtlere gitmiştik. Sabaha karşı ayak seslerimizin

farkına varan uykuları haram olmuş endişeli ihtiyarlar pencere aralıklarından bizi gözetlemiş, yaptığımız işin kendileri için pek de tehlike arz etmediğini anlayınca, uykusuzluklarına dönmüşlerdi. Kedilerle, sokak köpekleriyle yarenlik etmiştik. Köşe başında bekleyen arkadaş işaret verince diğer köşeden sıvışmış ya da bir kuytuya sinmiştik. Bu sabah uyananlar kentin her yerinde yürüyüş afişlerini okumuşlardı.

Çoğunluğu iki katlı yorgun ahşap-kerpiç evlerin, saç kepenkleri inik dükkânların sıralandığı tekinsiz sokaklardan, yeni yapılmış, cılız ağaçların henüz bir işe yaramadığı parktan, Adliye'nin önünden geçip Dörtyol'a çıktım.
Yurdun sokağındaki simitçi fırınından sıcak poğaça aldım. Yorgun olmama rağmen yatmak istemiyordum. Karşımızdaki Kadir'in kahvesinde yurttan çocuklar hâlâ okşin, okey filan oynuyorlardı. Karayazı'lı hemşerilerim dipteki masaların birinden el ettiler. Kadir'in çırağı çay getirdi. Gözlerinden uyku akıyordu. Masaya koyduğum poğaçalardan birini ikram ettim. Eliyle eyvallah der gibi bir işaret yaptı. Isırarak uzaklaştı. Radyoda biri Hüma Kuşu'na asılmıştı gecenin bu vaktinde.

Yarın güzel olacaktı.

Kurum

İşhanının girişinde, güneşli alan bitince merdivene kadar uzanan alacakaranlık boşlukta, çoğu kapalı, demir doğrama çerçevelere yerleştirilmiş kirli, kocaman camlarından içlerindeki sağa sola atılmış birkaç eşya, çimento torbaları, seramik kutuları, duvarlara dayanmış raflar filan görünen boş dükkânlar sıralanmıştı. Bunların arasında sadece bir berberle bir çay ocağında hayat vardı ve karşı sırada camları temizlenmiş ama içinde gösterişli bir yazı masasıyla deri döner koltuktan başka bir şey olmayan yer dikkati çekiyordu. Koridordaki tuhaf koku, yan yana dizilmiş büyük mavi plastik bidonlardan geliyordu. Her yer cılız bir griyle boyanmıştı: yarı beline kadar duvarlar, kapılar, profil borudan merdiven korkulukları. Metalik koku ve gri boya ölümcül bir karamsarlık yayıyordu.

Mozaik merdivenleri gri tırabzanlara dokunmadan çıktım. Bu kat koridorunda tavana asılı floresanların beyaz ışıkları genç ve orta yaşlı insanların yüzlerine, semt pazarlarından uydurulmuş yapay kumaşlardan giysilerine, grinin karamsarlığına ilaveten bir ölü beyazlığı da bulaştırmıştı. Böyle bir kalabalıkla karşılaşacağımı düşünmemiştim ve etrafa, etrafıma kuşkuyla, ikircilikle baktığımı ayrımsadım. Bu zamana dek sadece gazetelerde zaman zaman Kurum'un önündeki izdiham haberleri gözüme çarpmıştı. Demek bu insanlar da benim gibi Kurum'dan medet ummuş, varsa benim gibi çaresizliklerinin üstüne gitmek için

bir umut taşımış, bir şeylerin belki de değişeceğine inanmışlardı. Sabahın bu erken vaktinde daha ağızlarına iki lokma koymadan kentin uzak köşelerinden, hatta köylerden gelip burayı doldurduklarına göre, içlerindeki insan sessizliğini bir güce, başı sonu belli bir söylenceye dönüştürmek istemişler, anlatılacak bir şeylerinin olmasına, belki de yeni bir hayat edinmeye karar vermişlerdi.

Tabii çok yalın bir gerçek de olabilir. Belki de sadece açtırlar.

Yaban duruşumu, ne yapacağımı bilemeyişimi kimi yadırgadı, kimi aşina buldu. Bakışlardan anlıyordum. Alçak sesle konuşan ikili üçlü gruplar, duvara yaslananlar, tespih çeken, kapının yanındaki camlı panoda asılı yazıları, ilanları okuyanlar, gizli gizli sigara içenler, yüzlerinde nobran bir tarafsızlıkla ve sabırla mesai saatinin başlamasını bekliyorlardı. Koridoru aydınlatması beklenen küçük pencerenin önünde birkaç kadın vardı. Ben de bir köşe bulmak istiyordum ama uygun yerler tutulmuştu, koridorun karanlık dip tarafına yürümem gerekiyordu. Oradaki floresan bozuktu sanırım, arada bir ışık verdiğinde, çekingen, kılıkları daha eski gibi duran birkaç gencin kasabalı yüzleri ortaya çıkıyordu. O tarafa yönelmişken, iyice yılgın, hantal duruşlu biri koluma dokundu ve kısık bir sesle Kurum'un kapısının yanındaki makineden numara almam gerektiğini söyledi. 99'u verdi makine. Neyse, 100 değil diye aklımdan geçirirken, bir başkası, saçlarını şiddetle geriye yatırmış, elleri montunun cebinde, bu yüzden asla bir kötülük gelmez diyebileceğiniz genç biri, abi istersen bu gudubet yerde bekleme, git dolaş, öğleden sonra anca sıra gelir sana dedi. Numara makinesini gösterense, yok beklesin diye itiraz etti gence, belli olmaz, gelmeyenler olur, sırasını kaybeder dedi bana bakmadan ve nedense beni muhatap almayarak. Benim iyiliğimi düşündükleri belli olan bu iki arkadaşın karşısında anladım der gibi gülümsemeye çalıştım ve

başımla onayladım onları. Yeterli gördüler mi bilmiyorum ama alacakaranlık bölgeye doğru birkaç adım atmıştım bile.

Havada asılı duran bekleyiş sıkıntısı beni etkilememeli diye düşündüm. Memurların karşısına her gün göre göre kanıksadıkları boynu bükükler gibi dertli havalarda çıkmamalıyım. Bana ne önerirlerse, kabul ederken memnuniyetimi fazlasıyla göstermeliyim. Yağmuru çamuru bahane etmem gerekmez.

Yarım saat geçti. İki memur geldi. Anahtarıyla kapıyı açtı biri. Öteki, kapının önüne toplanmaya başlayanlara ilgisiz, tren yolunun aşağısındaki çayırlara bakar gibi baktı şöyle bir. İçeri girip kapıyı kapattılar. Bu yarım saatte yukarıdaki floresanın arada beyazlattığı gölgeli bölgeye çekilmiş kasabalı gençlerin yaşam öykülerini dinledim. Bana aldırmadan her şeylerini anlattılar, biri hayatı kendisine zehir zıkkım eden sarhoş enişteye, ötekisi kullandığı şirket kamyonetinin çamurluğunu çizdirdiğini bahane edip kendisini işten atan yalaka firma müdürüne sakınmasızca küfrettiler ve bu küfürler hararetle onaylandı. Bu arada yüksek topuklu ayakkabıları mozaik zeminde şakır şakır sesler çıkaran orta yaşlı bakımlı bir kadın iki yana açılan kalabalığın arasından geçti, Kurum'a girip kapıyı tekrar kapattı. Müdür yardımcısıymış, öyle dedi komşu çocuklar. Bir sessizlik oluşmuştu ama kapı kapanınca herkes kaldığı yerden devam etti.

Mali Müşavir, şişman vücudunu zangır zangır titreterek öfkeden morarmış bir sesle buradan derhal defolup gitmem gerektiğini tabii böyle sade değil, daha karmaşık bir üslupla bildirmişti. İki ay kadar önceydi. Bir "mükellef"in vergisini yanlışlıkla ve unutkanlıkla ayarlamamıştım. Mükelleflerin vergileri az veya çok hatta genellikle külliyetli miktarda ayarlanıyordu. İşe başlarken Mali Müşavir'in yardımcısı Muazzez Hanım iki gün boyunca bu ayarlama yöntemlerini ince ince anlatmıştı. Önce bu

düpedüz hırsızlık diye düşünmüş, geceleri uykularım kaçmıştı. Ama sonra, bu vergilerin nasıl olsa hırsızlar arasında işin içine aşk, muhabbet, maneviyat filan katılarak paylaşıldığını ve kendi dışındakileri her yolla cehennemin ücra köşelerine yollamak için kurdukları teşkilata gittiğini düşünüp içimi rahatlatmıştım ve gerçekten de başarılı ayarlamalara imza atmıştım. Hatta Muazzez Hanım'ın çelik çerçeveli gözlüklerinin ardındaki, yumuşamayı yasakladığı çelik gözlerini yaşartacak bir buluş bile yapmıştım. Ne çare, bir yanlış bütün doğruları götürmüş ve kendimi sokakta bulmuştum. Ama esaslı bir darbe olmuştu mükellefe ve tabii Mali Müşavir'e ve Muazzez Hanım'a. İlimizin vergi şampiyonu ilan edilen bizim mükellef, yerel gazetede nefretle harmanlanmış yalapşap sırıtışıyla, hayretini gizlemeyen defterdarın yanında poz vermişti.

Komşularımın sözünü ettikleri yalaka firma müdürü ile Muazzez Hanım salı günleri pazarda karşılaşıp ayaküstü sohbetlerle başlayan tanışlıklarını nikâh masasında sonlandırırlar mı acaba?

İçeride memurların ve müdür yardımcısı hanımın hazırlıkları bitmiş olmalı ki kapının üstündeki dijital tabelada 1 ve 2 numaraları belirdi ve en önde bekleyen iki kişi odaya girip kapıyı kapattılar.

Hayatımın kimi sayfalarını hep böyle birileri kapatacaktı belli ki. Ben de yeni sayfalar açıp, geçici de olsa yeni akrabalıklar edinecektim. Yanı başımda konuşup duran kasabalı gençleri şimdiden neredeyse akrabam gibi görüyordum. Şu havasız koridorda soluk alıp veren herkesin düşünceleri de birbirinin içine nüfuz ediyordu sanki. İşten atıldığımız gün, öğleden sonra saat beşte, midemizde keskin bir bıçak hissi ile yokuş yukarı otobüs durağına doğru yürüyorduk bulanık eski bir göğün altında. Aklımıza o bıçağı çıkarıp yalaka müdüre, sarhoş enişteye, şişko mali mü-

şavire saplamak gelmemiştir de nereye yetişeceksek, geciken otobüsün şoförünü dövmek arzusuyla yetinmişizdir. Gece bir yerlerde bir cam kırılmıştır.

Kapıdan girenler ve çıkanlar hiç renk vermiyorlardı. Girdikleri gibi çıkıyorlar, kırık, müteredditadımlarla sağa sola yalpalayarak ve boş gözlerle çevrelerine bakınarak merdivene yöneliyor, tanışlarının sorularına yanıtlar veriyorlar ama yavaş sesle konuştukları için buradan söyledikleri anlaşılmıyordu. İçeride olup bitenleri anlamak için alacakaranlık bölgeden kapıya doğru birkaç adım attım. Kasabalı genç komşularım da yaklaştılar, saflar biraz sıklaştı.

Ev sahibim Seyfi Amca olur olmaz vakitte eve girip çıkmaya başlayınca işsiz olduğumu anlamıştı. Kahveci Talip de. Mini Marketçi Semih de. Kara haber tez yayılmıştı. İletişim çağındaydık. İnternet kafede bir özgeçmiş hazırlamıştım. Planladığım her şeyi ertelemiştim. Nermin'le görüşmelerimiz seyrelmişti. Ona anlatmıştım her şeyi ama ne bileyim sanki bir burukluk, kekremsi bir tat oluşmuştu aramızda, çekilmesi gereken ve arada bir dayanılmaz olan azı dişimin ağrısını pek önemsememişti mesela ya da belli ki artık gidemeyeceğimiz kentin gözde pastanesinde önceleri ballandırarak anlattığı, uzattıkça uzattığı kahve falını birkaç kelimeyle geçiştirmişti. Evet, bir Arzu ile Kamber veya Yusuf ile Züleyha değildik belki ama her türlü mutluluğu işlevsiz kılmakla görevli iktidara başkaldırmış, neredeyse mutlu olduğumuzu ilan edecek kadar yol almıştık. Kentin uyduruk parkındaki bankta oturmuştuk en son, her zaman yaptığı gibi gözlerime sere serpe bakmamıştı, durup dururken eskiden yaşadığı büyük kentin AVM'sini anlatmıştı nedense, kuşkulu bir biçimde batmakta olan güneşin kızıla boyadığı bulutlar yamru yumru görünmüştü gözüme. Belki de bana öyle gelmişti, bilmiyorum. Çünkü kimseyi dinleyemiyordum doğru dürüst. İş başvurularından bir yanıt

alamamıştım. Param bitiyordu. Tasarruf önlemlerimi artırmıştım. Sabah kahvaltılarında Ezine peyniri yerine pazardan aldığım çökeleği katık ediyordum ekmeğe. Öğlen yemeklerini iptal etmiştim. Akşamları da yine ekmek arası haşlanmış patates ve ucuza bulup aldığım meyveyle idare ediyordum. Ekmek arası haşlanmış patatesi bizim sokağın başındaki inşaatın işçilerinden öğrenmiştim, tok tutuyor demişlerdi, soğanları da vardı ve kolaları. Gerçekten de tok tutuyormuş.

Saflarımızı sıklaştırdıkça çevremdekilerin konuştuğu şeyler birbirine karışıyor, anlaşılmaz oluyordu, sözcükler alçak bir uğultunun mat parçacıkları haline dönüşüyordu. Mırıltılar, fısıltılar, vücutların el, kol, kafa, ayak gibi bölümlerinin muhtelif devinimleri, giysilerin hışırtıları, cep telefonlarının mekanik melodileri, paragöz bir müteahhitin böyle bir uğultuya maruz kalınması için inşa ettiği bu basık koridoru dolduruyordu. Kapının üst tarafındaki dijital tabelada yeni rakamlar beliriyordu ve içeri giren insanlar Kurum tarafından törpülenmiş, zımparalanmış olarak kapıdan salınıyordu. Üst üste birkaç numara yandığı halde kapıdan giren kimse olmayınca, memurlardan kara kalın kaşlısı kapıyı açıp koridora korkutucu bakışlar atıyor, bakışlarını suskunlaşan insanlardan birinin, örneğin kadınlara biraz yakın duran esmer, tıknaz, hafif sakallı adamın yağlı saçlarında ve terli yüzünde biraz fazlaca tutuyor ve geri dönerek kapıyı dikkatlice kapatıyordu.

Eş dost tanıdıklar vasıtasıyla kentteki mali müşavirlik ve muhasebe bürolarını yoklamıştım iş için. Bir şey çıkmamıştı. Bir inşaatçı depo görevlisi arıyordu, gitmiştim, çelimsiz görünüşüme bakıp biz sana döneriz demişti çiklet çiğnemeye ara vermeyen, alttan yer yer siyahları görünen saçlarının dip boyası çoktan gelmiş sekreter kadın. Bir simitçi tezgâhı uydurabilir miydim diye

sordum soruşturdum, teşkilata girmek gerekiyormuş. Belediyeden, zabıtalardan, gecekondu mahallesine uzanan karmaşık bir yapısı olduğunu anlatmıştı teşkilat sözcüğünü fütursuzca kullanan elma yanaklı, ön iki dişi eksik, yaşlıca, bu işlerle görevli olduğu rivayet edilen, yere bakarak konuşan adam caminin avlusunda. Kazancının bir bölümünü hayrat hasenat işleri için gönül rızası ile kabul ediyorlarmış. Herkes böyle çalışıyormuş. Semt pazarında pırtı satan bir arkadaşıma bu işi yapabilir miyim diye sorduğumda, işin arka mekanizmasını sağlam ayarlayamazsan para kazanamazsın, hem bir araba lazım, tek bir pazarla olmaz, haftanın yedi günü çevre il ve ilçelerde kurulan pazarlarda yer tutmalısın ve tabii bunun için uygun ödemeleri göze almalısın demişti. Yani burada da teşkilata dahil olmak gerekiyordu.

İçeriye girenlerin bir kısmı hemen çıkıyordu ama bazıları nedense uzun müddet geri gelmiyordu ve bunlar çıktıklarında ötekiler gibi düz, tarafsız hatta adam sendeci tavırlar yerine, yine torna operasyonundan geçirilmiş ama daha ince elenmiş sık dokunmuş bir ciddiyetle, dudakları sarkmış, alınları kırışık, gözleri derine kaçmış oluyorlardı. Kadınlardan biri dikkatimi çekti. Güzelce, elindeki numara yazılı kâğıtla tabeladaki numaranın aynı numaralar olduğundan emin, bir toplulukta lider olabileceğini gösteren güçlü adımlarla ardına kadar açıp girdi Kurum'un kapısını. Diğer numara birkaç kez ilerledi, birileri girdi çıktı, derken en sonunda kadın yorgun, gözlerinin feri sönmüş, kayıp bir kimlik gibi çıkıp, sersem sepelek yürüyüşüyle koridordakilerin yüreklerine ürküntü serpiştirerek merdivenlerde kayboldu. Ne olmuştu bilmiyorum. Şöyle daha önce de Kurum'a başvuran deneyimli birileri olsa da sorsam diye çevreme göz gezdirdim ama böyle biri var mıydı, kestiremedim. Cep telefonları daha sık çalmaya başlamıştı. İnsanlar artık kendi aralarında değil, aygıtlarla konuşuyordu. Kimi mırıl mırıl, kimi yüksek sesle, öfkeli

ya da kırık, gülerek ya da iç çekerek. Derken dijital tabeladaki ışıklar karardı, birkaç kez elinde askısıyla çay dolaştırmış olan aşağıdaki çaycının çırağı merdivenin başında görünüp, öğlen paydosu diye bağırdı. Herkes birbirine baktı, kendini yokladı, muhtemelen bir saat sürecek bu arada ne yapacağına karar veremez gibi durdular, sonra kimi aşağıya inmek için merdivene yöneldi, kimi olduğu yere çömelip oturdu, bazıları hâlâ telefonlarıyla meşgul görünüyordu.

Ev-kur mağazalarının yetkilisi geçen cuma gelip eve bakmıştı. Bir buçuk yıl önce aldığım ve taksitlerini işten atılmadan bir ay önce bitirdiğim televizyonu alabileceğini belirtmişti. Turabi Bey'le birlikte ben de evi gözden geçirmiş, gerçekten de para edecek başka bir şey bulamamıştım. Bir çek-yat, içeriki odada bir somya ve yatak, bir sehpa, mutfakta bir iğreti bahçe masası ve iki katlanır sandalye, birkaç kap kaçak. Çamaşırlarımı Seyfi Amca'nın dul baldızı yıkadığı için makine almak gerekmemişti.

Aldığım fiyatın onda birine Turabi Bey'e sattığım televizyondan kalan parayla idare ediyordum, çay ve simit alabilirdim. Yorulmuştum ayakta beklemekten. Biraz temiz havaya ihtiyacım vardı. Aşağıya indim, kalabalıklaşmış çaycının önünden geçip dışarı çıktım. Sabahki güneş kaybolmuştu. Rüzgâr caddenin şurasında burasında birikmiş çöpleri savuruyor, büyük depremden sonra nedense yolun sağındaki derenin üstü kapatılarak kondurulmuş barakaların önünde dizili duran incik boncukların, plastik oyuncakların, kuru yemiş türü yiyeceklerin üstü tozla kaplanıyordu. Barakaların sonunda nasılsa kesilmemiş çınarın dibindeki kahvede birkaç kişi toza rüzgâra aldırmadan dışarıdaki masalarda oturmuştu. Camlı dolaptan bir simit alıp ben de oturdum, sakallı takkeli çaycı bana sormadan ortası kararmış plastik tabakta bir çay getirip masanın köşesine bıraktı. Kentin

bütün kahvelerinde içtiğim çaylardan aynı özel sektör fabrika artığı bayat çay kokusu yayılıyordu ve kural değişmemişti. Olsun, n'apalım dedim, çayımı içtim, simidimi yedim, bugünün iki iç açıcı olayı gerçekleşti, panter desenli sarışın bir kedi ayağıma süründü, bal rengi gözlerini yuma yuma yüzüme baktı ve yoldan rüzgârın saçlarını savurduğu liseli kızlar gülüşüp şakalaşarak geçip gittiler. Çalıştığı kuaför salonundan edindiği endüstriyel tazelik kokusuyla, güneşte kıvrımları parlayan kara kirpikleriyle Nermin'i anımsadım.

Paydos saati bitiyordu. Geldiğim yoldan geri döndüm, iş hanının girişinde o ekşi hava yeniden çarptı yüzüme ve o anda sessize aldığım telefonumun sabahtan bu yana ilk defa cebimde titreştiğini hissettim.
Nermin olsun diyerek çıkardım, ama hayır, banka arıyormuş. İşten çıktığımdan beri kredi kartımı kullanmamıştım ve borcum morcum yoktu ama çeşitli bahanelerle arayıp duruyorlardı. Öldüğümden, bir adet kart kullanıcısının eksildiğinden mi kuşkulanıyorlardı bilmiyorum, üstünde durmadım. Açmadım telefonu. Merdivenin altındaki doğru düzgün kapanmayan yamulmuş alüminyum kapılı pis tuvalete girmeyi de mesele yapmadım. Yukarıya çıktığımda koridor sabahki kadar olmasa da yine kalabalıktı, insanlar dönmüşler ya da hiç ayrılmamışlardı yerlerinden. Bu kez derinlere gitmedim, kadınların azaldığı pencere önüne yakın, arada bir gelen esinti ile aşağıdan zaman zaman buraya kadar ulaşan hela kokusunun buluştuğu yerde beklemeye başladım.
Dijital tabeladaki numaralar ilerliyordu, demek ki memurlar iş başı yapmışlardı. Bu sefer yakınımda olan kişiler daha kalender görünüşlü, sanki Kurum'a son çare olarak başvurmuyorlar da şöyle bir yoklayalım bakalım belki bir netice çıkarsa ne âlâ ama olmasa da ne yapalım, canımız sağolsun havasındalar. Önce dünkü Beşiktaş maçını yorumladılar, dizilerden birinin başrol oyuncu-

sunu didiklediler biraz, derken futbola avdet ettiler. Bir de birini, kıvırcık saçlı olanı, ötekilerden daha efendi görüneni, alçak sesli konuşanı terk eden kız hakkında fikir beyan ettiler ama sanki yaralı arkadaşlarını gözeterek ve henüz her şeyin bitmemiş olması ümidine meylederek ve hafif sözcükleri bulup buluşturarak.

Numaralar yaklaşıyordu. Kapıya yanaştım biraz daha. Numara belirir belirmez kapıyı açmazsan geçi geçiveriyorlardı sonraki numaraya ve hakkını kaybediyordun. Öyle bir-iki kişiyi göndermişlerdi. Kendimi yeniden yokladım, bitkinliğimi bastıracak biçimde vücudumu dikleştirdim. Biraz heyecan da duyuyordum galiba, yatışmalı ve sakin olmalıydım memurun karşısında, yanlarında durduğum grubun boşverdimciliğine yakın olmasa bile, biraz aldırmaz havalarda olmak iyi gelebilirdi. Ama her halükârda memurları kederlendirmemek gerekir ki, bunca düşkün insanın işiyle başa çıkabilsinler.

İşte bu düşünceler içindeyken 99 yandı tabelada ve kapıyı ne yavaş ne hızlı, tam bedenimin sığacağı kadar açıp girdikten sonra hemen kapattım ve başarılı bir giriş yaptığımı düşünerek keyfim yerine geldi. Ama bu hal çok kısa sürdü, anlık da denebilir, çünkü ben bir odaya gireceğimi düşünürken neredeyse uçsuz bucaksız bir salonda buldum kendimi. Sol tarafta diplerde bir yerde sabah gördüğüm ve müdür muavini olduğunu düşündüğüm kadın koca bir masada beyaz bir bilgisayar aygıtının arkasında oturuyor, pür dikkat ekrana bakıyordu. Salonu boydan boya bölen yüksek bankonun arkasında da memurlardan biri, kalın kaşlı olmayanı konuşlanmıştı ve sadece başı gözüküyordu. Yüzümden işsiz ve parasız kalmışların genellikle taşımayı ihmal etmedikleri çaresizlik izlerini mümkün olduğunca bertaraf ettiğime inanarak önünde durdum. Bir şey ister gibi elini uzattı bankoya doğru, ne isteyebileceğini algılayamadığımı anlayınca, versene

kardeşim kimliğini dedi. Öyle ya resmi bir kuruma başvuruyordum, artık süper marketlerde bile kimlik istenen bir çağda kimlik uzatmadan bir işlem yapılamayacağını bilmem gerekirdi. Telaşla, memuru bekletmenin bana pahalıya mâl olacağını aklımdan geçirerek arka cebimdeki cüzdanımı çıkarıp, kimliği buldum ve uzattım ama sanırım yüzümdeki o güvenli duruşun kaybolduğunu ve yüzümün, yavaş yavaş tam da memurun görmeye alışık olduğu işsizlerin uzak durulası yüzlerine dönüştüğünü algılıyordum. Belki de az hasarla atlatabilirdim. Ancak memur, bankonun altına gizlenmiş bilgisayarda bir süre uğraştıktan sonra kaşlarını çattı, açık renk gözleriyle yüzüme kurbanlık koyunmuşum gibi merhamet ve acıma karışımı bir bakış yolladı. Eliyle bankonun sonundaki daracık kapıyı göstererek sana arkadaş bakacak dedi, kimliğimi geri uzattı. Öyle deyince salonun öbür köşesindeki müdür muavini kadın da düzenli saçlarının çevrelediği başını önündeki işinden kaldırıp bana bakmak gereksinimi duydu. Bu pek de olağan görünmeyen durum için sanki biraz kaygılanmalıyım diye düşündüm. Gösterdiği kapıya yürüdüm, kapıyı tıklattım. İçeriden gür bir gel yükseldi, gevşeyip aşağıya sarkmış kapı kolu çalışmıyordu ama hafif yüklenince açıldı ve tam karşıda küçük bir ahşap masada oturan kalın kaşlı memuru gördüm. Duvarlar her an insanın üstüne devrilecekmiş gibi duran salkım saçak klasör ve dosyalarla dolu boyasız raflarla tavana kadar kaplıydı. Kalın Kaşlı'nın arkasındaki dar pencereden gelen ışık yeterli değildi, tütün kolonyası kıvamında bir loşluk salıyordu havaya.

Artık nasıl bir pozisyon almam gerektiğini unutmuştum. Bütün önceden tasarladıklarım, prova ettiklerim uçup gitmişti Kalın Kaşlı'nın dik bakışları karşısında. Seninle ilgili her şeyi biliyoruz diye başladı söze, bu kente nasıl geldiğimi, otelde geçirdiğim birkaç günden sonra Doğu'dan gelip yerleşmiş Seyfi Amca'nın,

bahçesine sonradan yasadışı kondurduğu iki gözlü evini kiraladığını, Mali Müşavir'in yanında çalıştığını, malum sebeplerle işten çıkarıldığını, haftada iki kez mizah dergisi satın aldığını, ailemle şimdiye kadar sadece üç telefon görüşmesi yaptığını, cep telefonum varken iki kez de ankesörlü telefon kullandığını anlattı. Kalın Kaşlı anlattıkça ben arkasındaki pencereden rüzgârın önüne katıp sürüklediği bulutların geçişini, uzaklarda tepesi görünen iki üç kavak ağacının çıplaklaşmaya başlayan üst dallarını seyrediyordum ve bu kronolojik kısa hayat öykümün devletin bilgisayarına ne denli önemsenerek yerleştirildiğini görüp, gönensem mi diye düşünüyordum. Devlet beni gözetiyordu. Beni kendisinin bir parçası yapmıştı, dışında tutmuyordu.

Kalın Kaşlı, bilgisayarın ekranını bana doğru çevirdi, slayt düğmesine bastı, benimle ilgili fotoğraflar akmaya başladı. Ta işte çalıştığım ilk aylardan birinde firmanın kuruluş kutlamasında arkada Mali Müşavir'le Muazzez Hanım'ın oynarken göründükleri yemek masasında çekingen duruşumu belgeleyen fotoğrafla başladı. Slayt gösterisi yaklaşık on beş dakika sürdükten sonra en son sakallı takkeli çaycıya parasını verirken çekilmiş bir kamera görüntüsüyle bitti. Tabii arada bir uğradığım Çolak Arif'in meyhanesinden geceyarısı Çölemerikli Eşkiya Hasan'la çıkıp, dere boyunda, "Şu Dağlarda Kar Olsaydım" türküsünü söylemelerimiz de, Nurten'le pastanede tavukgöğsü yemelerimiz de kayıtlara geçmişti.

Korku yavaş yavaş içimdeki ininden çıkmaya başlamıştı. Kalın Kaşlı, egemenliğinin farkında, arkasına yaslanmış, bendeki değişimi gözlüyor, kolay bir av olduğumu düşünüyordu sanırım. Kurum'dan herhangi bir talepte bulunmadan, tumturaklı ve sentetik cümlelerle yerlerde süründürüldüğüme tanıklık etmeden buradan çıkıp gitmeliyim dedim içimden. Çünkü devletin,

kendine yoldaş edeceği birinin aykırı yanları kalmasın diye tüm önlemleri aldığını anladım. Müteahhitlik hizmetleriyle ülkenin her yerini binalar ve kulelerle donatmış, buralara türlü türlü dinleme ve gözetleme aygıtını yerleştirmiş, bilim insanı düzeyinde analiz yeteneği yüksek memurlar edinmiş ve işte işsiz kalmış bencileyin birinin bir gün kapısını çalmasını beklemişti. Bu işler için dünyanın masrafını yapıyordu, amacı onun istemediği bir şeyi seçmek isteyen çıkarsa, onu bu yumuşacık, ana kucağı kadar masum, tütün kolonyası ve dosya tozu kokan alacakaranlık odada fani bir Kalın Kaşlı vasıtasıyla uyararak, gönül gözüne hitap etmek, hatta kılcal damarlarına süzülmek suretiyle mest eylemekti.

Hava kararmaya başlamıştı galiba, Kalın Kaşlı Tornacının arkasındaki pencereden geçen bulutlar daha koyulaşmış, kavaklar daha hızlı sallanır olmuştu. Bilgisayarın ekranından yansıyan ışık Memur Bey'in yüzünü mora, sarıya, yeşile, turuncuya boyuyor, derine kaçmış yorulmuş gözleriyle her ışık ve renk değişiminde bana yerine göre kinayeli, küskün, kızgın ya da yansız bakışlar gönderiyordu.

Devletin hoşlanmadığı ve bende fazlalık olarak gördüğü şeyleri sezinler gibi oluyordum yavaş yavaş. Bulutlara, çınarlara, kedilere ve sabah güneşiyle yıkanan boş sokaklara bu düşkünlük niyeydi bir kere? Mali müşavirlere ve müteahhitlere bakışımı yumuşatamaz mıydım? Çolak Arif'le, Seyfi Amca'yla, Çölemerikli'yle sıkı fıkılığım da gözden geçirilmeliydi. Gerçekten de dağlarda kar olmak, sağlam bir mahpus duvarına dayanmak istiyor muymuşum? Ha, bir de Nermin var. Mutluluk ve iktidar ilişkisini yeniden sorgulamalıymışım.
Hepsi bu mu diye sordum kendi kendime. Sonra da mutlaka daha derinlerimde, alt katmanlarda ulaşmak istedikleri yerler

vardır diye düşündüm. Örneğin ilin kurtuluş töreninde kılıç-kalkan ekibini alkışlamadığımı tespit edememişlerdir belki ama önümüzdeki yıl böyle bir karşı duruşu sergilemek ayıp olacaktır herhalde. Ya da ne bileyim, asla kullanılmayan belediye şikâyet kutusuna attığım otobüslerin zamanında gelmediğine dair mektubun bana ait olduğunu anlamışlardır ve şimdi nezaket gösterip yüzüme vurmasalar da tekrarına müsamaha göstermeyeceklerdir. İki kez de elektrik parasını geç ödemiştim. Bütün bunları düşününce gerçekten devletin istediği iyi bir yurttaş mıyım, ben kimim diye iç çektim.

Kalın Kaşlı yorgun görünüyordu. Eliyle masanın önündeki sandalyeyi gösterdi, oturdum. Etrafa sessizlik çökmüştü. Korkum yatışmış, yerini tatlı bir uyuşukluğa bırakmıştı. Burada Tornacıyı dinleyerek sabahlayabilirdim. Ama o bilgisayarını kapadı, çekmecesinden bir koyu renkli gözlük çıkardı, bana uzattı, mesai bitti dedi. Peki deyip gözlüğü alarak dar, gıcırtılı kapıdan çıktım. Floresanlarla pırıl pırıl aydınlatılmış salonda kimse yoktu. O sırada aklıma bu başvuru esnasında memurlar için takınmam gereken iyi yüzümü hiç kullanamadığım geldi. Kalın Kaşlı'yı ve diğerlerini üzdüğüm belliydi.

Koridora çıktığımda bana iş buldular mı, başvurum nasıl sonuçlandı, bilmiyordum. Öğleden önce odaya alımlı bir edayla girip, yarım saatten fazla kaldıktan sonra kayıp kimlik gibi koridorda yitip giden kadını bulmalıydım. Onun gibi yolun sonuna zar zor varmışların adımlarıyla gri soğuk korkuluklara tutunarak alt kata indim, çaycıyı ve berberi geçtim. Camları temizlenmiş boş dükkânda siyasi ve sosyal içerikli bir yüze sahip, kıranta, iriyarı temiz giyimli bir adamın karşısında ellerini önlerinde kavuşturmuş yedi-sekiz kişi duruyordu. Adam bir devlet müteahhidine de tıpatıp benziyordu. Karşısındaki

el pençe divan duranlara değil de koridora bakıyor, sanki benim geçişimi bekliyordu. Adama laubali bir selam vermek geçti içimden.

Sonra, iş hanının bulanık karnında daha fazla oyalanmayıp geniş ağzından alacakaranlığa çıkınca, hızlı hızlı nefes aldım. Serin hava iyi geldi. Geri dönüp selam yerine geçecek uygunsuz, küresel sözcükler sarf edesim, bulaşasım geldi o müteahhit olduğuna artık kesinkes karar verdiğim kırantaya. Dönmedim.

Dere boyuna doğru yürüdüm.

Dağ

Anne anneydi, hiçbir zaman görüşünü açık etmezdi. Hatta bir görüşü var mı yok mu bilinmezdi. Görüşünün babanın işaret ettiği şu yöne ya da bu yöne paralel olduğuna dair belli belirsiz, simgesel işaretler yayardı havaya anne, ki ancak onun oğluysanız bu işaretlerden, yerine göre babanın öylesine söylediği veya dayattığı hipoteze yatkın olmadığını, bu hipotezi eh işte n'apalım, kabul edelim bari diyerek, yerine göre de benimsenebilir bulduğunu anlardınız. Baba ise sürekli ve sınırsız hipotezler üretirdi.

Bu akşam okuduğu kitaptan başını kaldırmış, sofrayı kurmak için mutfakla salon arasında gidip gelen bize şöyle biraz bakmış, doğa da tarih de zalimdir demişti.

Ramazandı, akşam topuna az kalmıştı. Oruç tutmamıştı ama iftar sofrasından hoşlanıyordu. Annemi bekledim, havaya ne tür bir elektrik salınacak diye. İki küçük kardeşime, bana, babama baktı sırayla, pilav tenceresini köşeye yerleştirirken, önüne düşen saçını düzeltti, mutfağa bir şey getirmeye gitti. Bazan da hipotezleri böyle havada bırakıyordu annem. Küçükler pek bir şey anlamıyorlardı babamın bu tarz konuşmalarından ama ben bu yıl lisedeki felsefe derslerine ilgi duyuyordum hocamız "Üşümüş" sayesinde ve hipotez sözcüğünü o yüzden bol bol kullanıyordum. Babamda epey bir felsefe malzemesi vardı, Dairede sanırım fazla işi yoktu, kitap filan okuyordu gizli gizli. Söylediğine göre müdür muavini olmuştu, eskisi gibi sürekli çalışması

gerekmiyordu. Havada bırakılan bu hipotez yerine, genellikle arkadaşlarından veya kafasından daha basit şeyler aktarırdı. Bu sene şalgam bol oldu, kış şiddetli geçecek gibi. Kasap Hakkı'dan pirzola yaptırmalı, süt kuzuları gelmiş gibi...
Hipotezin Türkçesi önerme imiş. Bana basit geldi bu karşılık, bu tür önermelerin bilim insanları tarafından doğrulanmasına pek ihtiyaç yok ama şimdiki önermesi ya da hipotezi esaslıydı. Doğanın zalim olduğunu ben bile deneyimlerimle biliyordum, tarihin zalim olduğuna dair de işaretler vardı. Tarih öğretmenimiz aynı zamanda müdür muaviniydi, koyduğu kurallar, parasız yatılılara uyguladığı katı disiplin dillere destandı ama bu Nurettin Bey'e bakarak tarih hakkında objektif bir yargıya varmam yanlış olurdu tabii.

Top atıldı ve iştahla yedik yemeklerimizi. Okuldan yorgun argın gelmiştim. Sınıfımızın ikizleri Nesibe ve Hasibe Sarısakal kardeşler canıma okumuşlardı. Detone sesleriyle diğer bir-iki yeteneksizi de ayartarak, boş geçen kimya dersinde müzik odasında plak dinlememi engelleyip şarkı-türkü söylemişler, jimnastik salonunda bedencimiz eski güreşçi Maruf Bey atlama beygirinden atlayamayan beni ve üç kişiyi 20 kez koşturmuş, İlhami ve Kutlu ile duvar gazetesinin ikinci sayısını çıkarmak için edebiyat öğretmenimize baskı yapmaya öğretmenler odasına gitmiştik. İlhami, pek edebiyattan çakmıyordu ama yazısı güzel diye almıştık komiteye, Fikret'in Bir ömr-i muhayyel'inin ilk kıtasını kesik uçlu kalemle tâlike benzeterek ve yeşil mürekkeple yazmıştı da, birtakım kızlar gelip gelip kopya etmişlerdi. Ferhunde Hanım bizi kutlamıştı, bize, gururlandığını belli etmeden, ayol siz yaşlı çocuklarsınız adeta demişti şen bir sesle, sonra da hocalara dönüp o ünlü kahkahalarından birini koyvermişti başını geriye atarak.
Üstelik okuldan sonra gazete yazıhanesine uğramıştık, patronun kim bilir neyi öne sürüp ortadan kaybolduğu dönemlerden bi-

riydi, yazı işleri müdürlüğünden dağıtıma, muhasebeden çay demlemeye her işi yapan ama arada dönen patronun, bulup buluştururmuş gibi yapıp verdiği az bir parayla yetinen Önder'le, yarın çıkacak sayıdaki "sanat sayfası"nda, yazıların son tashihlerini yapmış, prova baskısının orasına burasına kırmızı kalemle oklar çıkarıp atlanan bir sözcüğü eklemiş, bir satırın sonuna ünlem koymuş, iki-üç imla yanlışını düzeltmiştik. Dizgici Mümtaz Bey, bu kadarcık yanlıştan yine gizli bir övünç duymuş, az iş çıkmasına sevinmiş, ramazan olduğu için dizgi tezgâhının altına sakladığı bardağına şarap takviyesi yapmıştı.
Eve gelirken, sokağın köşesinde Veli Beylerin evinin bahçe duvarına yaslanmış yatan Kıtmir'in hatırını sormuştum, yine her zamanki aldırmaz bakışlarla boşver demişti.

Ben, gök, deniz, ufuk, gurup, tan, mehtap, ay gibi şeylere muhtacım.
İnancım budur.
Bu inancımı geçen yaz annemin yorgancı Asım'a diktirdiği göbekli, mavi-mor taftadan yüzü, saten pamuklu astarı olan yün yorganın altına, huzur uykusuna yatırmak istiyorum, ki gürbüz ve gümrah olsun, şöyle ki,
iyi, umutlu şeyler yazayım da,
Cennetten kovulduktan sonra daha ertesi gün üşümeyi ve karın ağrısını tadan ve hemen yukarıya mızmızlanan Adem'in mirasçılarına, o mağrur, kibirli ama aynı zamanda pısırık baylara ve bayanlara ibret olsun, gayret gelsin.
Ama ev çok kalabalıktı ve bu kalabalıkta ilham perisi ayağına basarlar diye pek aşağılara inmiyordu, onun yerine kesintisiz hareket eden ve soru soran iki küçük kardeş her yerdeydiler, Faik Sabri Duran'ın atlasını karıştırmaktan, atlasın sayfaları arasında dünyanın dört bir yanına gitmekten başımı alabilirsem daha coğrafya ödevi yapılacaktı. Amerika'ya gitmeyecektim ya

da en son gidecektim, korkutucu geliyordu bana, biraz da vahşi. Nedense, Şiraz, Bağdat, Gucarat öncelikliydi. Bir de Haşim'in "Göl Saatleri" ezberlenecekti, ola ki yarınki edebiyat dersinde tahtaya kalkılıp okuna.

Bir yandan da içim dolup taşıyor, yalın kılıçları ellerinde ateşten şeytanlar beynimin orasına burasına konup kalkıyorlardı. Onları hoşnutlukla seyrediyor ama kargaşadan, yazmaya çalıştığım şiirin sözcüklerini bulup yerine yerleştirmekte güçlük çekiyordum.
Derken yorganın içine ben de girdim, bir kuş sesi (canhıraş bir papağan), yavaş yavaş küffar tarafından parsellenen Hint Okyanusu'nda, Kelle Bekir ve Pala Hüseyin adındaki sergerde tayfalarıyla Seydi Ali Reis, kırmızı pelerinli ve sarıklı işgalciler, gül bahçesinde çiçek tarhları arasında inleyen Şeyh Galip, mısır püskülü saçları olan yeşil gözlü kız, (sabah okula gidiyordum, annesinin yanında yürürken dönüp geriye, bana bakmıştı, üç gün önce bir kez daha rastlamıştım), Mayk Hammer'in fettan sekreteri Velda, madalyonlarla, nişanlarla tarihe tutunan nakkaş, hanende ve bestekâr sivil paşaların bir rahlede bir kitabı açık unutması, bir piyano başına oturması, küçükken beni dizlerinde hoplatan, komşumuz Hemşinli fırıncı Saffet Amca'nın şişman, altın dişli annesi, daha daha ille de Ferhunde Hanım bana eşlik ettiler. Bir yarenlik, bir macera gırla gitti.
Uyumuşum.

Mademki şiir yazıyorum, öyleyse yanlış da yapabilirim diye uyandım. Ayrıca haksızlığa uğramalıyım ve isyan etmeliyim. Daha iki küçük kardeşin uyandırılmasına epey vakit varken, başucumdaki komodinin lambasını yakıp, bunları yazdım defterime. Hayatın acı rüzgârı beni oradan oraya savurmalı, aşk acısı çekmeli, ayyaş da, esrarkeş de olabilmeli, ezilenin horlananın destanını yazabilmeliydim.

İyi de nasıl olacak bu? Annemi, babamı, şu yaramaz kardeşlerimi seviyordum. Komşuları, öğretmenleri, diğer tanıdıkları gözden geçirdim, bir ikisi beden öğretmeni gibi gıcıklık yapsa da, pek yakınlık duymadıklarım olsa da hani şöyle düşmandır, beladır, yok edilmelidir diyebileceğim kimseyi bulamadım. Ezilen deyince de hep nedense bizim sınıfta her sene çift dikiş yaptığı için, yaşı biraz büyük, hatta söylediğine göre her gün tıraş olan, okul kasketinin laciverti ağarmış Servet geliyordu aklıma. Sınıfın zengin bebeleri kavga edecekleri zaman Servet'i para vererek yanlarında götürüyorlardı. Servet koluna ve kulağının altına aldığı bıçak darbelerinin öyküsünü istasyonda, ağzımızdan buharlar çıkarak dolanıyorken, olağan şeylermiş gibi anlatmıştı da, bu ezilme durumunu sanki seçerek, biraz da isteyerek edindiğini düşünmüştüm ve sormuştum bunu.
Hoşuma gidiyor demişti. Bu da benim ona yakıştırdığım ezilen tablosunu bozuyordu.

İçeriden terlik sesleri, tıkırtılar duyuluyordu. Annem birazdan kapıda belirir, yeni uyanmış bana en sevecen yüzüyle, hadi artık anlamında göz kırpar, itiraz ve naz sözcükleri arasında küçükleri uyandırır, banyo kapısında sıraya sokardı.

Okula giderken umutsuzluğum arttı. Gökyüzü biraz yabansı geldi, rüzgâr hırçın, insanlar daha şimdiden yorulmuş gibi. Hiç gitmediğim semtlerden, yollardan geçeyim dedim, arka yollara fazla bilmediğim sokaklara saptım. Narmanlı Camii önünde eşekleri ve öküz arabaları ile köylerden tuluklarla peynir, yağ, lor, bardanlara basılmış koyun yünü, tezek, saman gibi şeyler getirmiş, kaldırıma çömelmiş, yandaki kahvenin alçak hasır oturaklarına oturmuş müşteri bekleyen köylülerin havaya gelişigüzel salıverdikleri yasadışı boş bakışların, umutsuzluğun ve yorgunluğun bir bölümünü de araklayıp ileride hin-i hacette lazım

olur da Nurettin Bey'e ya da matematikçiye karşı kullanırım diye okul çantamdaki Çocuk ve Allah'ın arasına attım.
Yani bugün, sıradan bir perşembeydi, yine kayda değer bir şey olmayacaktı ya da çok şey olacak, çok alametler belirecekti; bir dal, bir kargayla konuşacaktı, bir kara, bir pembenin uçarılığına dudak bükecekti, şimdiki zaman diğer zamanları beğenmeyecek, küçümseyecekti, Horasan'da bir rençper pirinin öğüdüne uyup, koşumdan önce öküzünün gözünü öpecekti.

Bu altüst oluş, bu hercümerç içinde yürüyüş, Cumhuriyet Caddesi'nde Gülsüm'e rastlayana kadar sürdü,
ve Gülsüm'ü görünce derhal çaktırmadan kendimi gözden geçirdim, annemin özenle ütülediği mavi gömleğimi, geçen yıl dayımın hediye ettiği belli belirsiz bordo çizgileri olan lacivert kravatımı, eh işte biraz eski ama boyalı pabuçlarımı, hafif dizleri çıkmış pantolonumu, ceketimin sarı metal düğmelerini beğendim. Ama sanki yüzüme biraz gölge bulaşmıştı da Gülsüm gözleriyle onu sağa sola itiyormuş gibi bakmıştı, eğri pala siyah kaşların altında pınar tazeliğindeki bakışında kendi gölgemi bir an ben de görür gibi oldum, ayak değiştirdim, adımlarına uyum sağlarken şen olmasına dikkat ettiğim bir sesle, temkinli bir günaydın dedim.
Gülsüm ise, duruma vakıfmış gibi, bir tanrı esirgesin sesi buldu, günaydınımı yanıtladı. Lisede o fene, ben edebiyata ayrılmıştık. Teneffüslerde ve böyle arada okula gelirken görüşüyorduk. Gülsüm'ü gördükçe büyüdüğümüzü, daha hızlı kirlendiğimizi kavrıyordum, ortaokulda, aynı sınıftayken, eline omuzuna dokunduğum, itiştiğimiz, arada saçını bile çektiğim delişmen kızdı. Durmadan, durmadan konuşurduk, iddialaşırdık. Şimdiki gibi temkinli günaydın ile buğulu karşılıktan sonra susarak yürümezdik. Masumiyetimiz hesapsızlık da demekti, ki
elimizden alınıyordu, hissediyorduk.

Kuyucu Murat Paşa'yı, ardından Dördüncü Murat'ı anlatırken coşku dolan tarihçiyi hissediyorduk.
Solucanların sindirim sistemini çizdirirken uzun bir cetvelle sıraların arasında dolaşan biyoloji hocasının ağır gövdesini hissediyorduk.
Alabildiğine kapalı bir gök altında, bir ikindide, müzik odasında, "İzmir'in Kavakları"nı iki sesli olarak çalışırken, uzun bir es esnasında, Müdür'ün koridordan geçişini, biraz durup bizi gizlice izleyişini, hep ensemizde olduğu duygusu uyandıran soluğunu hissediyorduk.
Onların bilgileriyle kirleniyorduk. Belki de onların bilgileri yalan yanlıştı ama derya içre olup deryayı bilmeyenlerin doğal yüzgeç devinimleri, kuyruk sallamalarıyla kendilerinden memnundular. Bilmeden ve istemeden, sadece görev yaparak, hatta görevlerini fedakârane yaparak, aşk u şevkle, hevesle ve şefkatle...
hırpalayıp olgunlaştırıyorlardı bizi.

Eee, daldın gittin dedi Gülsüm, bu kez biraz akide şekeri bulaştırılmış bir sesle, bir yandan da omuzuna astığı çantasından bir defter çıkarıp içini araştırırken. Sonunda aradığı kâğıdı bulup uzattı: Duvar gazetesi için bir şiir yazmıştım, ben de seni bulup verecektim, iyi oldu rastlaştığımız diye ekledi. Kâğıdı aldım, biraz şaşırmıştım, Gülsüm'ün şiir yazdığını bilmiyordum, demek söylentiler doğruydu, yani Muhittin'e tutulduğu söylentileri. Bir an bu şenlikli, anaç arkadaşımı birilerine kaptırmaktan üzüntü duydum, masumiyetimizi ihlal edenlerin arasına Muhittin'i de katsam mı diye düşündüm.

Sonra vazgeçtim. Çünkü sene başında, eylülde, eylülün on sekizinde, yine bir perşembede, hava yağdı yağacakken, okulun penceresine bakmağa hüküm giymiş yarı çıplak bir kavağın dibinde, Aysel'le tanışmıştım.

Koyu, yoğun bakmıştı.
Derin bir ırmak akmıştı. Kulaklarımda günlerce hep o sesle dolaşmıştım.
Derslere geç kalmıştım, kendimi tenha köşebaşlarında kara, fırtınaya hırpalattırmıştım. Tuvaletlerde gizli gizli sigara içmiştim. Mümtaz Bey'e anlatmıştım bir akşam, hurufatı kasadan kumpasa dizip kurşun satırları oluştururken, aralarına anterlin sıkıştırırken,
bana bakmadan, kolaycana,
git konuş demiş, şarabından bir bardak doldurup önüme sürmüştü. Ufaklıklara kitap okumamış, birkaç gece üst üste boğuşmuştuk, annemin kuru köftesine, pilavına bahaneler bulmuştum. Sonra bir gün annemle babamı birbirlerine kaş göz işareti yaparken yakalamıştım. Edebiyat dersinde Cahit Sıtkı'nın "Otuzbeş Yaş"ını çözümlerken, Ferhunde Hanım, çocuklar, gördüğünüz gibi, ben de yarı yoldayım demişti yine gülerek. Ve aniden yarı yola on yedi kaldığını algılayıp paniğe kapılmış, dersten sonra gidip Aysel'i bulmuş, karmakarışık bir sürü şeyden bahsetmiştim. Anlamıştı.

Eee, yine daldın gittin, kuzum n'oluyor sana diye sorup uyandırdı Gülsüm beni.
Okula gelmiştik, haklısın dedim Gülsüm'e, onu keskin bir hanımeli kokusu biçiminde içimde hep saklayacağımı bilerek. Bu günlerde hayatın bol, ferah, güzel tasarlanmış, güzel düşünülmüş giysisini giymek istemiyorum, eğer tabii böyle bir giysisi varsa, ki zaman zaman olmuştur, oluyordur,
vahim bir kaldırım taşının dibine oturup boş, uzun, kenarlarında kırık dökük evleri olan, gri göklü bir sokağa bakmak istiyorum diye içimi döküverdim.
Bakıyorum, yine felsefe, bence çok düşünme bu mevzuları, Üşümüş'e benzersin sonra dedi gülerek, elini uzattı. Sağdan soldan geçen arkadaşlarımızla selamlaşıp günaydın diyorduk bir

yandan da. Elini bir veda tutuşu gibi, gereğinden biraz uzun tuttum, görüşürüz dedik.

Dersler iyi geçti. İki yazılı olduk, sanırım bir sorun çıkmadan bitecek okul. Ama asıl sorun ondan sonra çıkacak, biliyorum. Uzak bir kente gideceğim. Trenle bir gün bir gece gideceğim. Dumanlı'da telâki olacak. Büyük, seslerin yankılandığı bir gara gece yarısı inip bavulumun üstüne ilişip sabahlayacağım. Şüpheli şahıslarla tanışacağım. Sisli bulvarlar, troleybüsler, bunaltan öğrenci yurtları, tabldot için sıraya girmeler, büyük amfilerde ünlü hocaları dinlemek, havalı kızlar, ukala oğlanlar, bir yazara rastlamak, belki gerçek bir meyhaneye gitmek, gerçek bir körkütük sarhoşluk yaşamak.
Gerçek bir kütüphanede huşû içinde kitap okuyabilmek.

Okul çıkışında havuz başına kadar Aysel'le yürümüştüm, bir ara elini tutmuştum ve okul çevresinden çıkıp da ahalinin de bulunduğu caddeye gelince bırakmıştık ellerimizi, sadece gizli izleri kalmıştı ve onlar, görmüş geçirmiş, yaldızlı bir gelecek gibi çarşıyı pazarı kucaklamış serin mart ikindisinin sakinliğine karışmıştı. Bir hafızanın serinliğine.
Çünkü ramazandı hâlâ, ramazan olmasa bile ahali şimdiye kadar hiç birbirlerinin ellerini tutmamıştır, tutmazdır ve ters davranır,
üşür.

İngilizce öğretmeni Naciye Hanım'la öğretmenler odasına gittiğini, orta birlerin yazılı kâğıtlarına birlikte baktıklarını anlattı Aysel. Odadan manzaralar özetledi: çıplak, ayazda kalmış zavallı düşünceler de dolaşıyormuş ortalıkta, nazik, adab-ı muaşeret kurallarını bilen nahif duygular da. Bugün yarın emekli olacak coğrafyacımız Nurhayat Hanım, kapkara, bin yıllık bir köyün şeceresini çıkarmış otuz dokuz yıllık genç Cumhuriyet'in

arşivinden. İngiltere görmüş, her durumdan, herkesten ve her şeyden durmadan şikâyet eden Naciye Hanım'ınsa o köye bakışı kınamaya eğilimliymiş, "öküzleriyle, kara sabanıyla, Döne Nenesiyle bir gemiye bindirsem, liman liman dolaşsak, şöyle adam akıllı deniz havası alsalar, üstünde çoluk çocuk yedi kişinin yattığı yatak çarşafını yelken gibi rüzgara tutsam, köycek tuza neme bulansalar, dünya görseler," demiş, dilemiş. Bunu dünyanın kaç bucak olduğunu görsünler anlamında mı, kolonyal bir inayet olarak mı, yoksa gerçekten içten gelen bir iyi dilekle mi söylediği muğlak kalmış, devamı gelmemiş.
Aysel, İngilizce öğretmenini bu garip, soyut söylemi yüzünden seviyormuş, kırmızı rugan pabuçlarına uygun, annesinin uydurduğu kırmızı askılı çantası ve hasır şapkasıyla hep sahnede durmak isteyen küçük kız çocuğu gibiymiş Naciye Hanım.
Zaten kimse de tepki vermemiş.
Sadece, kara zırvalar diye mırıldanmış müzik hocamız oturduğu yerden ve ters ters bakmış gözlüğünün üstünden.
Biri yaşlı biri genç bu iki hanıma.
Başını iki yana sallamış.
En iyi pide, Tahtacılar Caddesi'ndeki Selamet fırınında yapılıyor demiş matematikçi Mürsel Bey ortaya. Bedenci, pencereden kural tanımazları kolluyormuş, konuşmalara katılmamış.

İşte böyle soyut bir öğretmenler odası anlattı, caddenin başındaki şehrin en işlek kitapçısına gelinceye kadar. Güldük, gülüştük. Kış geçtiği için trenler pek rötar yapmıyor, gazeteler hemen ertesi gün geliyordu, dergiler ise daha geç, postaya verilişine göre artık bir hafta sonra mı on beş gün sonra mı. Evdeki büyükler için Hayat, küçükler için Pal Sokağı Çocukları, kendim için Varlık aldım. Kitap raflarının arasında dolaşırken Sevcan geldi, Aysel'i kaçırıyorum dedi, el sallayıp birlikte gittiler.

Sevcan, bir alt sınıfta okuyan, Aysel'lerin komşusu, fettan, sanırım bizi biraz kıskanan, biraz da korkulan bir kızdı. Annemin saksılarından araklayıp Aysel için kuruttuğum mor menekşelerden birini, delişmen hallerini sevdiğim için, Orhan Veli'nin Garip'iyle birlikte ona da takdim etmiştim ve bu, ikimizin arasında bir centilmenlik anlaşmasına vesile olmuştu, bana bulaşmıyordu. Ayrıca Sevcan sevdiğimi, o sevgi yetimlerinin anasını, pencerelerimi, gecelerimi, gıcırtılı iç seslerimi kutsayan, sırasında karanlıklarıma buladığım gün ışığımı koruyor, kolluyordu da! Beni niye sevdiğini pek de bilmeyen, göğe, tana, ışığa, denize, mehtaba niye muhtaç olduğumu pek de bilmeyen, ben varım ya diyen, okul dışında saçlarını ekseri kırmızı bir bantla toplayıp aklımdaki, belleğimdeki yerini genişleten, bütün o yıkıcı, kıyıcı düşüncelerimin çıktığı alanda beni bekleyen ve masum ebrularıyla yüzüne kumral bir şaşkınlık ifadesi yerleştirmesini bilerek beni dinleyen, sonra da ben varım ya, boşver deyip elimi tutan Aysel'i.

Bu aşkı mahvedeceğim diye ödüm kopuyordu. Çünkü bu aşkın mekanı yok, altyapısı oluşmamış, okul koridorları, okul bahçesi, karlı, donmuş sokaklar, bir-iki kez ev oturmaları. Bir seferinde Sevcan'la bize gelmişlerdi, annem hangisine tutulduğumu sezgileriyle anlamıştı, yine de yansız davranmıştı ikisine de, solgunluğumun birazının aşırıya kaçan kimi devinimlerimle renk kazanmasına sevinmişti. Akşam yemeğinde babama, benden bulaştığını sandığım, nadiren ortaya çıkardığı sözcüklerle birtakım olayları öyküleştirerek anlatmıştı, babam işin içinde bir iş olduğuna kanaat getirmiş, anlatılanları arada kaşının birini kaldırarak, anlayışla, yorumsuz dinlemişti.

Bir sefer de yine Sevcan'la, Aysel'lere gitmiştik ve her şeyin çok düzenli olduğu, yer halılarının, duvar halılarının, sedir halıla-

rının, kadife perdelerin, pencere içlerindeki sardunyaların, küpelerin, duvar saatindeki salınımların bunalımlı huzuru içinde, misafir odasında oturmuş, kete, çay, şişman ve beşibiryerdeli anne sorgu-suali eşliğinde, yalnız kaldığımız kısa anlarda da birbirimize gülümseyerek vakit geçirmiştik. Evden çıkınca, biraz daralmış sokaklardan uzun uzun yürümüş, o soğukta Tabakhane çeşmesinde yüzümü yıkamış, bir kümbete yaslanıp soluklanmış, kümbet içinden bir ses, bir işaret duymak için duvarına kulağımı dayamış,
bir şey duymamıştım.

O uğultulu uğursuz garda, Aysel yanımda olmayacak, biliyorum, acaba yol yakınken Aysel'i kendi dünyasına iade edip, bilinmezlik sahrasına yürüsem de, köhne ve pejmürde felek meclislerinde acıyla karılsam, korkularımın avlusunda onun tökezlemelerini, ahlarını görmeye, duymaya dayanamayacağımı bildiğimden, yapayalnız mı gezinsem diye düşünüyorum.
Bunları, Palandöken'e, oradan da ardındaki Kaf Dağı'na baka baka, dayanıksız lotuslarla bezeli çok derin bir uçurumun kenarından geçe geçe düşünüyorum.

Henüz uzlaşılabilir bir çelişki yumağı halinde Aziziye Postası'na vardım. Önder ve Mümtaz Usta yarınki gazete üzerinde çalışıyorlardı. Radyoda bir kadının yanık yanık söylediği "Bilirim susmayacak kalb-i viranımdaki kuş", tam bana göreydi. Dalga geçmesinler diye yazıhaneye geçtim, gözlerimi sildim. Bu günkü nüshadaki "Sanat Sayfası"nı açtım. Yazıları, şiirleri gözden geçirdim, yaptığımız işi epeyce beğendim. Ufak tefek arızalar da yok değildi. "Anayasa, anayasa/ Kalmadı içimde tasa" diye başlayan ve geçen yıl kabul edilen yeni Anayasa'yı öven Cevat'ın manzumesi nihayet sayfaya girmişti, görünce çok sevinecekti. Benzer şeyleri Okurdan Gelenler köşesinde yayımlıyorduk, ne

de olsa hatır-gönülden geçemezdik. Aynı köşede babamın arada bir gittiği kahvenin garsonu Sami'nin "şiir"i de vardı.
Önder işini bitirip içeriye geldi, birazdan Ferruh Abi ile Cemal uğrayacak dedi. Köşedeki paravanın arkasında, masanın üstünde duran gazocağını pompaladı, kaynamakta olan çaydanlıktan demliğe su döküp çayı demledi, sehpada ve yazı masasının üstünde dağınık duran gazeteleri, dergileri topladı, rafa koydu. Bana dönüp, bi'şey mi oldu diye sordu. Yoo, neden sordun dedim. Biraz soluk gördüm seni dedi. Her zamanki halim, boşver şimdi.
Anladı.

Yaz kış eskimiş gri pardösüyle, kışları ilaveten kırmızı yün atkıyla gezen, "bütün edebiyat, ileride anlamlı bir â harfinden ibaret olacaktır" diye hükümler bildiren, herkesin biraz korkuyla, biraz kuşkuyla karışık sevip, saygı gösterdiği fakirlerin avukatı Ferruh Abi, Cemal'le ve davudî bir merhabayla kalabalık bir biçimde girdi kapıdan. Kalkıp el sıkıştık, sonra Önder'in patronunun yegâne lüksü olan, kentin eşrafını, politikacılarını ağırladığı bu yazıhanenin maroken kaplı geniş koltuklarına oturduk. Ferruh Abi, geleceğin edebiyatçıları, sizin şu çabalarınızı bilmeyecek diye başladı gazeteyi eline alarak. Hayali röportaj yaptığınız şairimiz, ya sorularınıza verdiği cevapları görünce şaşıracak, beni anlamışlar, beni anlamışlar diye el çırpacak, ben de tam böyle derdim diyecek veya sizi hiç görmeyecek, bilmeyecek. Tersi de olur tabii, belki de kazara görür de yahu ben böyle söylemem de diyebilir. Ama hiç önemi yok. Benim nezdimde her şey kayda geçmiştir, kimse bilmese de olur, 300 tirajlı şu gazete atmosferin bir yerlerinde ebediyen duracaktır diye bitirdi.
İşte, dedim içimden, Dedem Korkut geldi, boy boyladı, soy soyladı, bizler de gönendik ve şu mübarek Ramazan akşamına doğru yine zındıklık ettik, çaylarımızı içtik, fikirler söyledik, duruma

uysun uymasın, birtakım olur olmaz hükümler serdettik, Ferruh Bey'in melami/hurufi karışımı söylemine iltifat eyledik, ak kaftanlar, lacivert hırkalar yakıştırdık ona.
Cemal, Kavaf Bedrettin'den aldım haberi, İşçi Partisi diye bir parti kurulmuş muymuş, yoksa yakında kurulacak mıymış ne açıklamasını yaptı. Bir susku anı yaşandıktan sonra Ferruh Bey, "görelim bu halk neyler, neylerse güzel eyler" diye bir beyti değiştirip havaya yerleştirdi. Sanki toprağın özlediği hayırlı bir yağmur yağacakmış duygusuna kapıldım.

İftar vakti yaklaşmıştı, müsaade istedim, çıktım. Çünkü Tahtacılar'daki Selamet fırınından eve pide almak istiyordum. Yolu uzattım, yolda ustasından azar işiten çırağın öfkeli yüzünü gördüm, oruç tuttuğu belli olan faytoncunun havada şakıyan kamçı sesini duydum. Yavaş yavaş inen dükkân kepenklerini, soğuyan havaya toplanan bulutları geçtim. Selamet fırınına vardım ki, millet sıra olmuş bekleşiyor. Değneğine tutunan yorgun yüzlü ihtiyarlar bir yandan da tezgâha yaslanıyor ve birbirlerine laf atıyorlardı. Fırın sahibi yaşlıca, yapılı ve kırmızı yüzlü Ali Fırtına, Karadeniz'in fırtınalarından kaçıp gelmiş, fırınının adını bir daha fırtınaya bulaşmamak için "Selamet" koymuştu. Kızgın fırının başında bir yandan hamuru açıp yayıyor, tırnaklıyor, yumurta sürüyor, susam ve çörekotu serpiyor, geniş kürekle dikkatlice fırına yerleştiriyor, bir yandan da nar gibi kızarmış pideleri çıkarıp tezgâha atıyordu. İhtiyarın biri yan gözle fırıncıya bakarak, ona duyuracak biçimde, yahu susamları da az mı koyuyor ne diye yanındakine sesleniyordu, Ali Fırtına şöyle bir göz atıp, ortaya kendi kendine konuşur gibi "Afguur" diyordu ve bir gülüşme dalgası yükseliyordu. Şakada ısrar eden olursa doğrudan ona dönüp afgurma demekten de çekinmiyordu. Kimse alınmıyordu. O arada pidesini alan, bozuk para bırakıp gidiyordu. Çünkü çırak paradan anlamıyor, para üstü veremi-

yordu, Ali Fırtına'dan ekmek alabilmek için mutlaka bozuk paranızın olması gerekiyordu.

Bir elimde çantam, öbür elimde beyaz kâğıt arasında geçtiğim yerlere kutsal kokusunu bırakan pideyle eve gidiyordum, kapı önlerinde oturmuş, iftar topunu bekleyen çocukların neşeli konuşmalarına tanıklık ediyordum, yedi-sekiz yaşlarındaki kıvırcık saçlı, eli basma entarisinin cebindeki kız çocuğundan masum bir gülümseme öğrenmek için duraksıyordum. Bu gülümsemelerin, gülmelerin büyüdükçe, acı kıvılcımlı havayla, tarih öğretmenleriyle, kara kullukçularla, orasından burasından pörtlemiş, sarkmış öğretilerle temas ettikçe, hele hele, hurili gılmanlı, ateşli azaplı, cezalı mükâfatlı kimi şeylere maruz kaldıkça, buruklaştığını, donduğunu hissediyordum. Durmadan, durmadan öğrenmeli, yeniden ve yeniden edinmeliyim bu gülümsemeyi diyordum.

Müezzin Recep Dayı Dervişağa'nın minaresinde ezan vaktini bekliyor. Birazdan hızlı hızlı okuyup tenha camiye inecek. Akşamları herkes iftara öncelik tanıyor, asıl şenlik yatsıda, teravihte. Köşedeki arsada bir annenin, bir kardeşin her an çağıracağı çocuklar, kozalarına son leppiklerini atmak için dikkat kesilmiş, nişan alıyorlar. Bu gördüğüm şen sokaklardaki evlerin içlerinde yıkık dökük hayatlar, viran ömürler, dengesiz ruhlar, gözlerini habire göğe diken umarsızlar da vardır ve yalnızlar. Ki onların hayatının
son yarısını da mutlaka anlatmalıyım. Hayatların son yarılarını. Şiirlerim onlara dair olmalı.

Evin koca ahşap bahçe kapısındaki basamağında oturup topu bekleyen küçük kardeşler beni görünce koşup elimden pideyi, çantayı alıyorlar, arka arkaya bir şeyler anlatıyor, soruyorlar.

Babam köşesinde, üçümüzün şamatayla odaya girişine şöyle bir göz atıp, gazetesine dönüyor, annem sofranın son rötuşlarını yapıyor ve bana bakıp yine mi matbaa diyor. Giysilerime sinen sigara kokusuna her zamanki tepkisini böyle gösteriyor. Bense yanıt olarak, çantamdan Hayat'ı ve Aziziye Postası'nı çıkarıp ona veriyorum.
Eve egemen olmuş mutlu yemek kokuları, radyodaki ney taksimiyle bezenmiş akşam faslı, büfeye, kanepenin kırlentlerinin ve radyonun üzerine yerleştirilmiş kanaviçeli örtüler, masadaki yerlerini almış susmayan çocuklar, git soyun dökün, yıkan da gel diyen anne.

Yemekten sonra çocuklarla yukarıya çıktık, onların beklentilerini, benden masal dinlemek istediklerini biliyordum, size bu akşam dört üstüne bir masal anlatayım dedim, divanlarına yerleşip dinlemeye hazırlandılar.
Bu dört önemli bir sayı diye giriş yaptım, büyüğü, bu yıl ortaokula başlayanı, bakalım ne çıkacak bakışlarıyla, yine benim uydurduğum bir şeyler dinleyeceğini belli etti, küçüğü, ilkokul ikide olanıysa, henüz eleştirel bakmadığı için ne gelirse razıyım havalarındaydı.
Dünyanın dört bucağı varmış, öyle bilinirmiş eskiden diye sürdürdüm, buralara varmak, görmek zormuş, birilerine kızılınca dünyanın dört bucağını gösteririm denirmiş. Dört büyük melek varmış, toprağı, göğü, ateşi, suyu tutarlarmış ellerinde. Dört duvar arasında, arada bunalsa da insan kendini güvende hissedermiş, kimileri dört duvarla yetinmeyip, ne kadar dört duvarım olursa, o kadar gür bıyıklı olurum düşüncesine kapılıp, daha çok dört duvar için diğer insanları dövmeye çalışırmış. Bir şey aranırken dört dönülürmüş, şu insana pek görünmeyen nedircik yavrularını bulmak için tandır damlarına, mereklere, yüklük içlerine, tıkrış arkalarına, kavak dallarına, kar öbeklerine bakılır

dört dönülürmüş. Kimi insanlar da kitapların, şiirlerin, öykülerin içinde dört dönerlermiş.
Büyüğü muzipçe gülerken, küçük pek anlamamış bakıyordu.
Dört dörtlük bir masalın başlangıcını dinlediniz derken, sözümü kesti ve ben Keloğlan'ı dinlemek isterdim diye itiraz etti. Tamam, bu kadar dedim. Pal Sokağı Çocukları'nı çıkardım çantadan. Şimdi bunu sırayla okuyun dedim. Sevinerek aldılar ve beni rahat bıraktılar.

Hafta başında sözleşmiştik, komşumuz, Sefiller'i dört günde okuyan Latif'le, Önder'in kardeşi Tekin'le ve Saim'le ve Yunus'la cumartesi günü daha yarıdan yukarısı karla kaplı dağa çıkacağız. Zalim doğa ile tekrar güreşeceğiz. Yarın Hacılar Hanı'na uğrayıp urgan almam lazım. Araplar Düzü'nde buluşup, Boğaz vadisinden giriş yapacağız.
Yukarılardan, zirveden Kaf Dağı görünüyor mu diye bakacağım, belki Anka'yı da görürüm.
Kanadından bir tüy düşürürse, Aysel'e getiririm.

Seyrek Yolcu

Bu sabah da kaçınılmaz bir biçimde dünyanın geçiciliğine tanıklık etmek için yine gece boyu dalgın bir ayın yatıştırdığı eski denizin kıyısına, Zahit'in kahvesine gitmek gerekiyordu.
Uzun, yağmursuz geçecek yaz, başlıyordu.

Ne zamandır tatsız giden havalar birden ısındı. Otlar sarardı. Kuytu yerlerde, kollarını gelişigüzel uzatmış ballıboynuzların gölgelerinde birkaç papatya hâlâ direniyor.

Kuyruksallayanlar, karatavuklar, pisçocuklar, çalı bülbülleri ve mağlaçlar günlük maişet peşinde, kimi münasip bir lisanla söyleşerek, kimi bağıra çağıra ötüşerek oradan oraya seğirtiyorlar. Arılar, sinekler, zongulcalar çoktan işe koyulmuşlar.

Yokuş aşağı inmek kolay oluyor. Mezarlık'ı, Antika Tarlası'nı, Çatak'ı, Değirmensuyu'nu geçiyorum. Hiç kimsenin hiç kimseye âşık olmadığı, hiçbir katırtırnağının hiçbir hayıttan nefret etmediği, ağaçların çalıların kızıp kışkırmadığı, küsüp kahırlanmadığı bu tarafsız doğayı, Kapıyanı'nda denize az kalmışken ve kafamdaki bin bir gaileyi azad etmişken bırakıyorum beni kendine yoldaş kılsın ve
ılık bir yorgan gibi beni kaplasın. Ben de ona muhtelif sıfatlar bulayım, bu yaşıma kadar eğri-doğru ne öğrendiysem ona yakıştırayım. Güzellemelerle, ilençlerle kirpiğini kaşını betimleye-

yim. Bazen ona köşede bucakta kalmış hatta üçüncü dizesinden bir sözcüğünü unuttuğum eksik bir türkü de söyleyeyim.

Kıyıya inen son dönemeçten geçerken alt mandalda Sucu Hayri'nin 24 yaşındaki eşeği katarakt inmiş mahzun gözleriyle beni izledi. Ali'nin "market"ine gazete gelmiş mi diye baktım. Daha gelmemişti. Balıktan dönmüş gençlerin şamatalı konuşmalarının arasından geçtim ve Zahit'in kahvesine vardım.

Batak masası çoktan kurulmuştu.

Başka bir masada iki "dışarlıklı" oturmuş, ellerindeki telefonlara bakıyordu.

Selamımı aldılar.

Denizden esen iyi huylu ve sabırlı rüzgâr, batak oynayanların içinde haset olmayan sataşmalarına dokunuyor, bahçelerdeki sardunyaları, begonvilleri, yaseminleri okşuyor, ovada bir iki seranın açık kapısında biraz oyalanıyor, sonra zeytinlerin payamların üstünden aşıp Kocadağ'a tırmanıyordu ve ben kahvenin kayın sandalyelerinde, cılızlaşan kemiklerindeki sızıyı, yaşadıkları sayısız mevsimin unutkanlığına sarmalamış şikâyetsiz ihtiyarlar gibi saatlerce oturmayı, denize bakmayı artık başarıyordum.

Yazları yüzünü uzun ve yorgun yapan Menekşe, yan bahçede pazılı, sirkenotlu, çökelekli gözlemelerini pişirmek için hazırlık yapıyor, ocağı tutuşturuyordu. İlki ve ılgın çalıları çıtırtılarla alev almış, derin çağların kutlu kokuları ile ocağın ince mavi dumanları bükten içerilere, rüzgâra uyup gezinmeye başlamıştı. Niye bilmiyorum, durup dururken Dudu Odaları Sokağı'ndaki ekmek fırınından yayılan taze francala kokusu aklımın arka köşelerinden birine düşmüştü. Burada, bu parlak safir göğün altında, zorluklarla geçmiş bir ömrün kirini pasını yavaş yavaş siliyor-

ken, nicedir unuttuğum toplantı tutanaklarını, hesap cetvellerini, belediye otobüslerini, kaygılı akşam oturumlarını da taşımıştı bir anlığına belleğimin puslu koridorlarına. Neyse ki kayık bağlama yerini mesken tutmuş sahilin güngörmüş köpeği yattığı kumsaldan, yürüyüşe çıkarsam benimle birlikte gelmeyi planlıyor, yarı kapalı gözlerini arada bir açıyordu. Daha ne isteyebilirdim ki?

O sırada geldi.

Damarası'ndan dünyanın habis urlarına, çirkef düzenbazlarına yeri geldikçe uygunsuz sözler sarfeden, kızgınlığını zeytinlerin arasından süzülen çirkin sesli ala mağlaçlara hüzünlü değneğini sallayarak gösteren Eskil Mehmet Amca alçak bahçe duvarının köşesine oturdu.

Biraz terlemişti.
Kasketi hafif yana yıkılmıştı.

Bugün sakindi belli. Bahriyedeki askerlik anılarını, iskeleye yanaşamayıp açıkta demirleyen yabancı bayraklı gemilere kayıklarla çuval çuval harup palamut taşımalarını, fiğ arpa buğday ekip biçtikten sonra ürünü yaban domuzlarına kaptırmamak için harmanda sabahladıkları çocukluk günlerini anlatabilirdi yeniden.

Batak masasından çok kitap okumasıyla bilinen emekli antikacı Orhan, ciddi bir edayla Eskil Mehmet Amca'ya hoşgeldin dedikten sonra, Yahu Mehmet Amca, merak ediyorum, insan vicdanı nasıl bir binadır acaba diye sordu. Eskil Mehmet Amca bir süre değneğini inceledi. Sonra, o binanın çatlaklarından bir bakarsın yaz kış karayel üfler, hem yanarsın hem donarsın diye yanıtladı. Orhan eyvallah deyip elini göğsüne götürdü ve oyununa döndü.

Eskil Mehmet Amca taşı gediğine koymuşların özgüveniyle, yarım asırdır budanmadığı için neredeyse bahçenin göğünü bü-

tünüyle kaplayan dut ağacının koyu gölgesindeki dip masada sabahtan bu yana duruşunu değiştirmeden denizi gözleyen Meşeçukurlu'nun yanına bir sandalye çekip yerleşti.

Meşeçukurlu da Eskil Mehmet Amca gibi 70'li yaşların ortasını geçmişti. Erken kalkar, artık oğluna ve torununa bıraktığı arılarını yine de bir yoklar, yamaçtan yuvarlanmış dağlık güneşlik yüzü ve alev mavisi gözleriyle çalıyı ağacı, taşı tümseği, göğü suyu denetleyerek o durağan görünümüne kavuşmak için her gün hemen hemen bir saat yürür, Zahit'in kahvesindeki dutun kuytusuna yerleşirdi. Köy yollarıyla bük rüzgârıyla bütünleşen solmuş lacivert hırkası yaz kış sırtında olurdu. Gözlerini denizden ayırırsa hayallerinin bir yerlerden düşüp kırılıverdiğini bildiğinden Eskil Mehmet Amca'ya şöyle bir dönüp hoşgeldin dedikten sonra yüzünü eski konumuna getirdi.

Eskil Mehmet Amca ve Meşeçukurlu Zahit'in kahvesinde her anlamdaki başkalaşımı hatırı sayılır bir biçimde erteledikleri için onlara katılmam elzem olmuştu artık.
Kalkıp yanlarına gittim.

Eskil Mehmet Amca'nın tehlikesizce hışırdayan sonbahar olgunluğundaki gülümsemesi ve Meşeçukurlu'nun denizi delen, yerin derinliklerinde sertleşmiş kavruk bakışı eşliğinde bana da hoş geldin dediler.

Oturduğu taburede sarı/kahverengi tüyleri yer yer kıtıklaşmış ve güneşin sıcaklığına boylu boyunca serilmiş Kırtık'ı seyreden Zahit'e çay için seslendiler.
Zahit bu tür ünlemeleri işitir, gündemine alır, ancak kendince makul bir süre geçirmeden herhangi bir devinimde bulunmazdı. Yabancıysanız tekrar seslenmek gerekir mi acaba diye düşü-

nürdünüz. Ama Zahit'i tanıdınız mı bir kez söylemenizin yeterli olduğunu bilirdiniz. Çayınız eninde sonunda gelirdi.
Zahit biraz daha Kırtık'a bakarak zaman kazandı. İsteksizce kalktı, çay ocağına girdi.

Kıyıya çektiği kayığının kalafatını bitiren Burhan Abi üstüpüyle ellerini silerek yanımıza gelip selam verdi. Burhan Abi ağına düşenleri kızdırmaya çok meraklıydı. Kürek mahkûmu eski dalağan sözcüklerle ağız dolusu konuşurdu. Topluluktaki birini kendine suç ortağı seçer, savlarını ona onaylattığını varsayarak karşısındakine doğru yanlış yüklenirdi.

Bol köpüklü bir sohbet başladı. Zaman nedir bilinmeyen bu bükte sanki ömür boyu ferman dinlememiş gönüllerimizin bir boşluğunu daha onardık.

Zahit çayları getirdi.

İsmet Bağarası'ndaki zeytinliği İstanbulluya satmış dedi ortaya. Ön masada oturan iki adam telefonlarından başlarını kaldırıp baktılar.
Huysuz bir mağlaç cırlayarak geçti yukarıdan.
Uzaklarda denizi yaran balıkçı motorunun pat patları duyuldu.

Menekşe'nin kızı Meryem, yüzünde yumuşak ibrişim gülümsemesiyle öbür bahçeden istenen gözlemeleri götürüyordu.

Batakçılar kendi alemlerindeydi.

Sonunda Burhan Abi sessizliği bozdu. Zahit'e, kendinden memnun musun Zahit dedi. Zahit, Burhan Abi, biz terbiyeli insanlarız. Etimiz sütümüz belli, daha ne olsun diye yanıtladı. Eskil Mehmet Amca konuya ilişkin bir hikâye anlattı. Vicdan binasının kapısı karaya boyanmışsa vay o adamın haline diye bitirdi.

Biraz durdu. Değneğini inceledi. Böylelerinin içini kurtlar kemirmiştir, sadece kabuktan ibaret kalmışlardır diye ilave etti. Kabuktan ibaret bir adamla çay may da içilmez dedi Burhan Abi. Meşeçukurlu eliyle anlaşılmaz bir hareket yaptı. Onayladığını belli eder gibi bir hareket.

Sonra konular kimi kez güncel oldu, kimi de geçmişe kaydı.
Bu sene kışın sert geçtiğinden konuşuldu.
Murdala'da yaşayan yalnız ve yoksul alageyik ile Dilsiz Musa'nın muallak serüvenleri anlatıldı.
Yeni alınan plastik sandalyelerin daha rahat olduğu hususunda fikir birliğine varıldı.
Büyük kentlerde sohbetlerin insanların suskunluklarından oluştuğunu, söyledikleri ile söylemek istediklerinin arasına hayatın pusu dolu kavşaklarının, gürültülü kalabalıkların girdiğini dile getirdik.

Çaylar birkaç kez tazelendi. Sonra bu sohbet ne güzel oldu dendi, kutsandı bir güzel.

Bahçelerin önündeki yolda hareketlenme arttı gibi. Gezintiye çıkanlar, nerede oturacağına karar vermek için çay bahçelerine, lokantalara bakınanlar, tek tük denize girenler, Menekşe'nin gözleme tezgâhının önünde bekleşenler vardı.

Lafların sığınacağı kovuk belli olmuştu. Burhan Abi şiddet içeren sözcükler de katarak, Sandalkayası'nın etrafında lambuka için döndüğü kırılgan av öykülerinden birine daha başlamadan izin isteyip kalktım. Zahit'e çay parasını ödedim. Arabalarını duvarın dibine park eden ve henüz büyük kentin yüzlerine yerleştirdiği biraz haşin, biraz endişeli gölgeleri özenle koruyan ve kollayan genç anne-baba acaba aradıklarını bulacaklar mı ikircilliği içinde güzel iki çocuğun elinden tutmuş kapıdan giriyorlarken biraz yana çekildim.

Köpek hemen dikildi, gerindi, silkelendi ve geldi ağır adımlarla. Beklemeye başladı. Başını okşadım. Şımarmadı. Olağan karşıladı. Yola çıktık.
Pansiyonları geçerken Avlana kavşağında bir arkadaşı daha takıldı bize. Üç ahbap olduk.

Her rastlaştığımızda berbat zihinsel serüvenleri yüzünden çıtayı bir türlü yükseltemediğinden şikâyet eden Emlakçı İhsan ile yanındaki kafasını kazıtmış kızarmış yüzlü, belinin etleri haki şortunun üstüne sarkmış tıknaz adama selam verip geçtik hep birlikte biraz da telaşlı, hızlanarak. Doğa adını verdiğimiz ailemizden bu yürüyüş boyunca bize bulaşan başıboşluğumuzu, özgürlük duygumuzu bulutlandırmasınlar istedik.

Arkadaşlarım kimi ilerilere koşuyor, derken çalıların arasında bir şeyi uzun uzun koklayarak geride kalıyorlar, sonra yanımda arada bir başlarını okşamama izin vererek sakince yürüyorlardı.

Yokuşun başındaki ulu meşenin altında soluklandık biraz. İnsanın hayatta kalma gailelerine beklenmedik çözümler getiren bu bilgi zengini doğayla adam akıllı tanışmalı ve kendimizi bağışlatmalıyız dedim onlara. Yukarıdan aşağıya köyü sarmalayan dağlarla ormanlarla, her şubatta örgüt disiplini içinde açılan badem çiçekleriyle, kışın karanlık fırtınalarıyla, göğün çıtırtılı parlak yıldızlarıyla doğru dürüst tanışmalı ve kendimizin geçiciliğini bağışlamalıyız.

Güneş Batıya eğilmişti. Ayşe Nine'nin oynak oğlaklarını yamaçta beyaz lekeler halinde parlatıyordu. Horoz sesleri, konuşmalar duyuluyordu. Arkadaşlarım geri döndüler. Bizim mahallenin köpeklerine saygılılar. Nereye kadar gelmeleri gerektiğini biliyorlar. Söylediklerimle ilgili ne düşündüklerini belli etmediler. Gerisin geri tarafsız bir yürüyüş tutturdular.

Kiracı

Şu yeryüzünde her yaratığın bir yuvası vardır dedi, arıdan, kurttan, karıncadan kırlangıçtan örnek verdi, sıra insana gelince orda biraz durdu, oturduğu sandalyeyi gıcırdatarak biraz geri çekti, yeri, zamanı, dinleyen kişileri gözden geçirdi, karnı ağrıyan, yüzü ekşiyen, kırk satıra da, kırk katıra da razı olanlar varsa, onları bir kenara ayıracakmış gibi herkesi tekrar bir gözden geçirdi, diğerlerine, durumları şöyle hallice olanlara, dünyada mekân, ahrette iman şeklinde ortalama laflar etti ve kiracılığın tarihçesini, ortaya çıkış nedenlerini, ticaret kanunlarına nasıl girdiğini falan kendine göre yorumladı, monolog tatsızlaştı, sohbete dönüşmedi, öylece havada asılı kaldı.

Emekliler kahvesinde ev sahibim, kirayı bence adaletsiz ve haksız miktarda artırmazsam evden çıkmam gerektiğini, halıcı dükkânında müşterileriyle otuz yıl boyunca haşir neşir olmanın deneyimiyle, dükkânın derinliklerindeki yazıhanesinde uyuklamadığı zamanlarda okuduğu risalelerden, kıssa kitaplarından biriktirdiği veciz sözleri de araya katarak, iki ahbabının yanında bu biçimde bana bildiriyordu. Öyle kapıya dayanıp eşimin yanında, ayaküstü söyleyivermek istememişti. İşyerime telefon edip akşam az biraz vaktimi alacağını iletmişti. Güngörmüş, gençliğinde çok günahlar işlemiş ama belli ki artık yukarıyla bir uzlaşma sağlamış, karşı çıkılamayacak kadar kibar biriydi Süleyman Bey.

Bir apartmanın zemin katında, mahalle arasındaki bu biraz kasvetli kahvenin karşı duvarında, hafif eğri duran Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi'nin yanında nedense yanıp sönen kırmızı lamba, Süleyman Bey'in nutkunu etkisizleştiriyordu kafamda. Mağarasının bir köşesini bölüp kiraya veren bir kurt aile reisi, aylık kaç koyuna anlaşır acaba diye düşünüyordum ya da toprak işleyenin, ev oturanındır diye bir slogan atsam şimdi, Süleyman Bey, içinin boşluğunu kederli bakışlarına yansıtıp bir günah benden gitti işareti eşliğinde Emniyet Amiri dostunu arar mı? Böyle dalıp gittiğimi görünce, hadi çayları tazelesinler, sen de fazla geciktirmeden bir cevap ver diye konuyu bağladı.

Geçkin ama tamamlanmamış bir kentte, mülklerine sancılı bir iptila ile bağlanmış kuşkucu mülk sahiplerinin kendini beğenmiş, aynı zamanda kullanışsız evleriyle içli dışlı yaşamanın nasıl bir duygu olduğunu biliyormuş bu Süleyman Bey. Kendi de uzun yıllar kirada yaşamış. Bu üç katlı evi, on beş yıl önce sizden iyi olmasın çok güvendiği, sonradan arkadaş olduğu mimara yaptırmış. Yani aslında iyi bir adam bu Süleyman Bey diye düşünerek, ağaçların kollarını dallarını şöyle gönül rahatlığıyla uzatamadığı, sınırlanmış, parsellenmiş bir sonbaharın daracık sokağından geçip, açık mutfak penceresinden huzur belirtisi
tek bir biber kızartması kokusunun
bile duyulmadığı ıssız sokaktan geçip,
eve geldim.

Oturduğumuz ev, düşünmeye elverişli bir evdi, biriktirmeye, konuşmaya, sevmeye, birbirimizin içinde sevinç uyandırmaya, kendimizi tasarlamaya, arada, bir şiirin sesini duymaya elverişli bir ev. Zorbalığı ve yasaları ve yasadışılığın grisini dışarıda bırakan bir ev.

Aynı zamanda nazlı bir umursamazlığı ve kuşkuculuğu da içeren bir ev. Dışardayken kentin anlaşılmaz diliyle konuşmamıza karışmaz. Ama ona dahil olunca da her şeyi unutmaya hazır. Böyle bilirdim.

Meryem kapıyı açınca yüzüne artık nasıl bakmışsam, endişeyle bir şey mi oldu diye sordu, elimi tuttu. Yok dedim, bir şey bile olmadı, merak etme. Sonra şehriye çorbasını bitirmiş, mantarlı makarnaya başlamışken bütün olanı biteni, hangi hayalin içine hangi hayali yerleştirdiğimi, yayın yönetmeni diye işe alınan Humbaracı Ahmet Paşa mı, İttihatçı Bilmemne Paşa mı her neyse öyle birinin torununun torunu olduğu iddiası dedikodu sütunlarına çıtlatılmış denyonun ukalalıklarını, Süleyman Bey'in kahve masasının üstünde kendisine dokunulmaz bir yer edinmiş güneş gözlüğünü, anlamsız tebliğini filan anlatmıştım. Kahvelerimizi içerken de dört yıldır oturduğumuz bu evin duvarlarını, kapısını, penceresini, geçen sene cilasını yenilettiğimiz parkelerini gözden geçiriyor, bir yandan da kapitalizmin iyi havayı nasıl pazarladığını, buralarda iflahı kesilen çalışanlara iyi hava satabilmek için, bunalan tüketici profilini televizyonlarda oya gibi işleyerek insanların kırmızı çizgilerini gevşettiğini konuşuyorduk ki,
ah, o ateşîn gözleriyle araya suz-i dilara bir peşrev de ilave etti Meryem,
ne denli ciddi konulara girersek girelim, şakacı bir söz bulurdu Meryem ve böyle hemencecik anlaşıverirdi o zorlu konuyla. Kışın dışarıdan sobanın başına gelip oturan, kaşları gevşeyen, katları açılan çilekeş yolcular misali çözülür, dağılırlardı o ciddi ciddi konular. Bir tatlı tarifi gibi iç açıcı bir şeye dönüşür veya parlak yanaklı elma biçiminde sehpaya konulmuş bulunurdu.

Çevreye alıcı gözle bakınca, ne çok şey biriktirdiğimizi bir kez daha algıladım. Masanın köşesine yığılmış kendimizden söz etmeme dosyalarını, kapının kenarına dikine konmuş eski yalnızlıkları, koltuğun dibinde cennetten narları, tûbâları, uzaydan yıldıznameleri, mutfağın tezgâhına sinmiş buluğ çağı sıkıntıları (Harput'tan) ve saçak altları toparlanmış şen kent mezmurlarını, duvardaki çiviye asılmış koyun itaati biçiminde, içi esirgeyici bağışlayıcı şair acısıyla dolu melâmi heybesini,
ve daha neleri, neleri.
Artık saymıyorum.

Yine de Süleyman Bey'in fahiş artış isteğine evet demeyelim diye, birkaç kiralık yer gezdik. Bir emlakçı kente biraz uzak ama yeni ve havadar sitede uygun daireler olduğunu söyledi.
Gaza sonuna kadar basmama rağmen bu elden düşme eski Opel'le 120'yi geçemiyordum. Hız göstergesindeki son rakam olan 180'e hiç ulaşamamıştım. Şöyle bir yerden bir para gelse, yeni bir araba alsak, bir 180 yapsak, hızın sonundaki kıpırtısızlığa ulaşıp orda öyle oturup kalsak filan diye düşünüyordum sağımdan beni geçen hıyara üç beş paslı, kavanozda saklanması gereken sözcük sarfederken. Meryem, yan koltukta incelediği alışveriş broşüründen başını kaldırıp çevreye ve bana öğretmen öğretmen şöyle bir baktı, incelemesine döndü. Alışıktı direksiyon başına geçince değişivermeme. Kentin artık içinde kalmaya yüz tutmuş çevre yolundan gidiyorduk, çeperlerdeki sitelerin keskin siluetleri belirmeye başlamıştı. İş saati olmamasına rağmen 40 dakikayı bulmuştu yolda geçen zaman.

Sitenin girişindeki toraman güvenlikçi tarafından durdurulduk, henüz yeterince sertlik kazanmamış bakışlarla arabanın içi tarandı, kime gittiğimiz soruldu, ikna olsun mu, olamasın mı, bir süre bilemedi ama sonunda sessizce yağmaya başlayan yağmu-

ra, yukarıya bakıp, bir işaret almış gibi bariyeri kaldırdı. Baktığımız daire, birilerinin kendisiyle ilgilenmesine aldırmayan, üstten bakan bir duruş sergiliyordu, kendi yasalarını ilan etmişti, duvarlarında çivi çakılacak bir boşluk yoktu. İki odayı, salonu, banyoyu falan gezerken, ayaklarımız yere tereddütle basıyor, usta bir kalpazanın elinden çıkmış paraları, bir bankacıya yutturmak istiyormuşuz gibi midemizde hafif bir yanma duygusu uyanıyordu. Çoğul kullanıyorum, çünkü Meryem, aynı duyguları aşağıya indiğimizde, komisyoncu bana asıldı sanki biçiminde ifade etti.
On yedinci kat tedirginliğinden paçamızı kurtarıp vitesleri arka arkaya yükselterek çabucak uzaklaştık siteden ve çeperden. Yağmur hızlanmıştı. Bir kent radyosunda bu Ekim ayının sonunda bir ev bulmam gerektiğini bilmediği ayan beyan ortada olan, ayrıca kimseye belli etmeden yalnızlığı hep içinde taşıdığını sezdiren o ince sesli kadın, "aşkın karanlık yolunda kaç yıldır yalnız kaldım"ı söylüyordu.

Meryem'i okuluna bıraktım, arabayı okulun arkasına park ettim. Berbat bir çeviriyi hale yola koymak gerekiyordu. Berbat bir patronu hale yola koymak gerekiyordu. Yayın yönetmeni diye tepemize getirilen adamı hale yola koymak gerekiyordu. Dolmuştan inip biraz yürüdüm, köşedeki büfeden çeyrek ekmeğe kaşarlı tost yaptırdım, hanın merdivenlerini tırmandım, ofisin kapısını açınca, puro kokusu karşıladı beni. Sağ taraftaki salon gibi yerden patronla yeni yönetmenin lakırdıları duyuluyordu. Sola dönüp koridorun ucundaki küçük odama girdim, açık bıraktığım dosyanın başına oturdum. Çevredeki camilerin hoparlörlerinden ve yoldan geçen ambulanstan uzaya değişik sinyaller yollanıyorken karşı apartmanın terasında, terasın köşesinde, pergolenin dışında kendini yağmura tutan Şeyda'yı gördüm. Şeyda'nın aklından soğuk, tenha, gri istasyonlar geçsin, mek-

tuplarında teşvik ettiği eylemin ağır bir yenilgiyle sonuçlanacağına hükmedip, o mektupları kimseye göndermediğine şükretsin,
hepimizin babalarımızın, dedelerimizin tarih boyu çok korkutulduğunu,
çok çok örselendiğini,
bu yüzden çocuklara sofralarda konuşmanın gülmenin günah olduğunu öğrettiklerini bilsin,
sonra dönüp bana gülümsesin istedim. Bunu istedim,
içimden!
Şeyda bana dönüp gülümsedi. Telefon edeceğim işareti yaptı.
Ben de gülümsedim, çevirmenin anlaşılmayan cümlesini çizdim kırmızı kalemle.
Sonra telefon edip akşam yemek yiyeceğiz, katılır mısın dedi.

Yayıncılık, patronumun tali uğraşıydı. Birtakım yerlerden kazandığı paraların küçük bir bölümünü kendince ulvî saydığı bu alanda harcıyordu. Bastığı kitapların ilki, kendi iş hayatının zorluklarını, başarılarını filan anlatan bir anı-biyografiydi. Sonra birkaç çeviri roman, bir de fıkra derleme kitabı basılmıştı. Sekreteri Aslı'dan sonra beni işe almıştı. Neredeyse her işi yapıyordum. Bir süredir, atılım yapmaktan bahsedip duruyordu. Yeni yayın yönetmeni sanırım bu atılımın bir aşamasıydı. Her an bir akşam alacasında beni çağırıp, yönetmen yeni kadro kuracakmış, bugüne kadar yaptığınız çalışmalar için teşekkür ederiz biçiminde bir açıklamada bulunabilecek, iri kıyım, patavatsız bir yapısı vardı.

Kırmızı yüzlü, kırçıl sakallıydı, bordo fuları göz alıcı hatta göz acıtıcıydı. Şimdi, yayınevimizde beşinci yılını dolduran sevgili yayın yönetmenimiz bize birkaç şey söyleyecek sanırım dedi hamasi, biraz da babacan bir tonla Şeyda'nın patronu. Şeyda, herkese teşekkür etti, zorlu ama doyurucu bir beş yıl geçirdim diye başladı sözüne, biraz uzun mu konuştu, aralarda ben mi dalıp

gittim, bilemedim, edebiyatın endüstriyel damarının yakın bir gelecekte tıkanabileceğini öne sürüyorken yakaladım konuşmayı. Nasıl ki GDO'lu ürünlerin kansere yol açması endişesi insanları doğaya dönmeye, yeni bir yapay eğilime, yeşil endüstriye yönelttiyse, endüstriyel roman da yakında GDO'dan arındırıldığı iddia edilen endüstriyel organik romana dönüşecek, çocuğun, yani yazarın saf yaratıcı oyunu, yetişkinin teknik kültürüyle sulandırılacak, yönlendirilecek, ortalama ötekiyle asla ilişki kuramayan, evlerine kapanan çoksatar okurlarının önüne reklam kampanyalarıyla sürülecek diye tamamladı sözlerini. Hepimiz, beynimizde buruk bir tat, kadeh kaldırdık. Hatta alkışlayanlarımız bile oldu. Şeyda biraz mahcup, çevresine bakındı. Kimse ona itiraz etmedi nedense. Daha doğrusu kaldırımdaki masaları dolaşan keman, darbuka ve klarnetten oluşan saz heyeti içeri girmiş, masamızın yanında Şeyda'nın konuşmasının bitmesini beklemiş, kadehler de kalkınca, bir şey kutladığımızı düşünerek oynak bir havaya giriş yapmıştı. Kıvırcık saçlar, esmer tenler, karcığar peşrev, ızgarada çipura, ışıkları yanıp sönerek geçen polis arabası, hardallı, sarmısaklı bira ve rakı kokusu. Al sana güzel bir yanıt dedim içimden. Meryem, yanında oturan Burhan Usta'nın eşiyle koyu bir sohbete dalma eğilimindeydi. Biri, galiba Nergis, masaların arasına sızmaya çalışan karabaşla kibar bir diyaloğa girişmiş olan garsonu gösterip gülüyordu.

Şeyda'nın dedikleri biraz büyük gelmişti belki, kimsenin orasından burasından kesip, daraltıp üstüne giymeye gayret edecek takati yoktu.

Böyle düşünürken kalkalım denildi, uyandım, herkesin yüzüne tek tek baktım, birbirini seven, az seven, hatta arada belki diş de bileyen bu topluluk bir daha asla bir araya gelmeyecek diye düşündüm, daha şimdiden, yarınla, öbür günle ilgili bir-iki sevimsiz kaygının yüzlerine gelip oturduğunu gördüm. İki yanı

içkievleri, lokantalarla dolu sokaktan çıkılıncaya kadar ikili üçlü konuşuldu, tekrar görüşelimler filandan sonra yalnız kalabildik.

Şeyda'nın tezleri çoksatar basan bir yayınevinin sahibine ayıp mı oldu acaba dedi Meryem gölgeli ama parıldayan bir yüzle. Ben o yüze bakmaktan, o sesin gümüşî tonunu işitmekten, bir gizemli müjde almış gibi, yurdunu kaybetmiş bir pazartesiyi güvenli bir taşıta bindirmiş gibi olmuştum. Biraz yağmur sonrası durgun Ekim gecesinde, bizim çıktığımız sokağa benzer sokaklardan çıkıp bir açılır kapanır yelpaze gibi yanımızdan akan kalabalığın sersemletici deviniminden, parıltılı balıkpazarının uçarı kokusundan, biraz da baş dönmesinden, her şeyi uzun sessiz bir sofadan ışıklı bir verandaya, bir güz bahçesine çıkar gibi algılıyordum.
Patron onu biliyordur, aldırma dedim. Şeyda fakültede de öyleydi, militan bir dobralığı vardı, sevenleri de, kızanları da çoktu diye ekledim. Onun fakülteden sonra o yayınevinde basamakları yavaş yavaş tırmandığını düşündüm. Benimse nedense yerimi bulamadığımı, bir işte çok kalamadığımı, bir yanlışlıklar dizisi halinde hayatı sürüklediğimi. Başıma gelen yegâne olumlu şeye, Meryem'e biraz daha sokuldum, sıcaklığını duyumsadım. Böyle durumlarda çoğu zaman olduğu gibi orta bölgelerimizin eril kasabalarındaki kamusal, herkesi tanıyan insanına dönüştüm. Şükran Teyze'ye, Ali Ağa'ya, nalbant Mahmut'a, kahveci Kadir'e selam vermek, meydandaki çeşmeden kalaylı tasla su içip, terimi mahramaya silmek istedim. O sitede ev kiralarsak, bir yarı feodal kasaba doğallığını bile meşru gördüğüm bu düşümün arkasına, her dakika elimin altında olsun istediğim, şu takım bayrağının çevresinde bağıra bağıra yürüyen gençlerin uğultusunu, "Sağ yanımda yara var sol yana dönder beni" türküsünü, kapısında iki sarkık meleğin tasvir edildiği şu aynalı taş pasajı takamayacağım. Benim düşüm yoksa, neye yararım?

Öyle yarı sarhoş, yürüyüp emekliler kahvesinin önünden geçip eve geldik. Kahvenin ışıkları sönüktü, sadece o malûm kırmızı ampul yanıp sönüyordu arkalarda. Ev bizi yine, beklemekten sıkılmışların çilekeş tevekkülüyle sessiz bir olgunluk içinde karşıladı. Evin içine, bir yerlerine teklifsizce soyunduk dökündük, yuvarlak sehpanın üstündeki lambayı yaktık, bir cinayetin çözümü öncesine ya da tam çavdar tarlasındaki çocuklara rastlayacağımız yere ayraç koyduğumuz kitaplarımızın yerli yerinde durduğunu tespit ettik. Bizi kollayıp koruyan, kafamızın içindeki aşırılıklara, dünyevi heveslere, arada aklımıza getirdiğimiz, başıboş kalbimizin de katıldığı hırçınlıklara ve acılara yeri geldiğinde kıkırdamalara ve azıtmalara hoşgörü gösteren koltuklarımıza oturup, biraz günlük işlerden bahsettik. Bir ara, bu koltukların, içerdiği bizlerden başka kaygısı yok galiba dedim Meryem'e, ayaklarımı uzatıp kitabımı alırken. Meryem, bir kahve içelim diye yanıtladı, mutfağa geçti.
Giderken, koltuğun kollarına dayanarak kalktı, hafifçe öne eğildi, sonra saçını yerine koydu, bu koltuktan kalkış, bu saçını düzeltiş, bu mutfağa gidiş, bu evin tarihine yazıldı, zaman denen akışkan metanın bir anına sabitlendi,
ki,
hayatta kimsenin yanıt aramadığı, bir keşişlemenin esişine, bir badem çiçeğinin açışına, bir küçük kardeşin ıssız gülümseyişine de dokundu.
İbrişim bir teyelle.

Kahveyi şu karmaşık insanoğlu bana raptolmuyor, içsin biraz çözülsün hatta dağılsın da mukavemet kazansın, şeytanın kandırmalarına da azıcık aldırışsız dursun, günah terazisi ağır basmasın diye icat eden tanrıya selam yollayarak, minnetimizi açık ederek içtik.

Sonra arka odada oyalandım biraz. Burası didaktik bir oda. Küçük bir bahçeye, fazla gelişmemeye özen gösteren incir ağacına, karşı apartmanın mutfak pencerelerine bakıyor. Burada insan, kırık testileri Hayyam'ı fakirliğin sarı/kara yüzünü cinayetleri toplu kıyımları İstiklal Harbinin asker kaputlarını Lokman Hekim'in meşin önlüğünü
hemen arkasından ah!
yurtlarından kaçmak zorunda kalanları,
toprağına kavuşamayan tohumları, koca gökte kendine yer bulamayan şaşkın bulutları, çözülüp okyanusun tuzunda kayboluveren buz dağlarını bulur.
Odanın loşluğu, ceberrut kent makinesinin homurtusunu flulaştırır, uykum gelir, uzandığım tütün sarısından ve zehir yeşilinden dokunmuş koyun kokulu yörük kiliminin yarısını üstüme çekerim. Rüzgâr habire bir kanatı çarpar, tepede martı çığlıkları, bir yerden belli belirsiz çocuk ağlaması ve onu pışpışlayan anne sesi, ne olduğu anlaşılmayan nağmeler, çekilen sifonlar, duyulur. Burası aslında ilk gençliğe ve yaşlılığa yakışan, acının ve tevekkülün hüzünlü arka odası.
Pencerenin önüne çektiğimiz küçük masanın üstünde kitaplar, kalemler, defterler vardı. Günlük yazmaya gayret ediyordum. En son iki hafta önce bir şeyler yazmışım.
İçeri odadan, ışığı söndür de gel yat artık denildi.

* * *

İşten biraz erken çıkmıştım. Meryem, akşama öğretmen arkadaşlarıyla toplantı yapacakmış. İskeleye kadar yürümüş, Barbaros heykelinin dibinde kaykaylarıyla terleyen çocukların yanından geçmiş, seyyar tezgâhtan çay alıp denize karşı oturmuştum. Dehşetli bir hayhuy vardı etrafta, yapraklarını döken çınarlar, akasyalar, huş ağaçları, bankın arkasına, batan güneşe karşı çimlere serilmiş sarman, biraz ötede kayaların üstüne tünemiş mar-

tı ve karabataklar, simit arabasının dibine park etmiş bal renkli deneyimli bakışlı köpek ve ben bu hayhuyu sakince gözlüyoruz, ama antenlerimiz açık, niye,
niye mi ablalarım abilerim?
Her an ortaya çıkabilecek en ufak bir olağandışılığı, bilinmezliği, vuzuhsuzluğu, merhametsizliği, rikkatsizliği sineye çekerken fazla örselenmeyelim, kim vurduya gitmeyelim diye. İşte bizim huzurumuz böyle pamuk ipliğine bağlı. Kentin, o koca makinenin huzuru, bu teyakkuzu gerektiriyor, oturduğun bankın aslında kaynayan bir kütlenin kenarına konulduğunu duyumsuyorsun.
Rüzgâr ve bulutlar ise kargaşanın ahengine uygun, aşağı doğru acele bir yürüyüş tutturmuşlar, liseli kızlar havalanmak isteyen hırçın eteklerini elleriyle sakinleştirmeye gayret ediyorlar, oğlanlar el şakaları yapıyorlar, vapurlar ve sonbahar bir kez daha hepimizin önünden geçip gidiyor.

Kalkıp çarşıya yürüdüm. Balık pazarının gece gündüz yanan güçlü lambaları, akşamın alacakaranlığında tezgâhlarda yatan parlak ölü balıklarla çelişen bir canlılık yaratıyordu. İnsanlar ölü balıkları seçip ayırıyorlardı. Tezgâhtarlar seçilen balıkları ayıklayıp, kesip doğruyorlardı. O kesilip doğranan balıklar, şifa olsun diye afiyetle yeniyordu. Bunlara dalmış, yürüyorken, Süleyman Bey aniden karşıma çıktı. Biraz terliydi, koşu yapmış gibiydi. Aklımdan beni izlemiş, sonra da yolumu kesmek için yan sokaktan koşup ileriden caddeye çıkarak karşıdan geliyormuş da şöyle tesadüfen karşılaşmışız havası yaratmak istemiş diye pek olmayacak kuşkulu bir senaryo geçti. Kendi senaryoma ve Süleyman Bey'e gülümsedim, merhaba dedim.
Beyaz trençkot, spor pabuçlar, keten pantolonla enikonu şıktı, Karacaahmet'ten geliyormuş, rahmetliyi ziyaretten, şimdi eğer müsaitsem, birlikte bir şeyler yiyebilirmişiz. Dört yıl sonra ilk

defa oluyordu böyle bir davet. Hazır Meryem de yokken, olur dedim, sevindi, koluma girdi, geri döndük, çarşının sonundaki sokaklardan birine girdik. Burayı kırk küsur yıldır yukarılarda fazla bilinmeyen bir tepenin yamacında mandırası olan Andon'un süt ve türevlerini sattığı dükkândan biliyordum. Arada tereyağı, kaymak filan alıyorduk. Ama sokağın öte yanına hiç gitmemiştim, kepenkleri kapalı terzinin, bisiklet tamircisinin, önünde iki ahbap köpeğin yattığı emlakçının, çöplerin taştığı bidonların, bıkkın berduş kedilerin, bir-iki boş dükkânın önünden geçip bu tabelası olmayan aşevi/meyhane karışımı yere geldik. Şişman dükkân sahibi bizi buyur etti.

Bizimki hayatta iken asude bir gül bahçesiydim, şimdi susuz, şuursuz ve karanlık bir sarmıca döndüm dedi Süleyman Bey sözünü noktalarken. Eski güzel günlerini, hafta sonları gittikleri Ada gezilerini, gençken, rahmetliye daha yeni yeni âşık olmuşken bir arkadaşından duyduğu "Bir bakıştan daha zalimce bir şey olamaz" sözünü sonradan yazdırıp dükkândaki yazıhanesinde camın altına yerleştirdiğini anlatmıştı.
Bense Süleyman Bey'e düşümü, babamı, uzaktaki bir köşede akşamları sokaklarına kurt inen kentimizi, zarkasını sürerken poşusunu, kalpağını, paltosunu ve atın palanını kar kapladığı için sadece gözlerinden tanınan faytoncuyu anlatmıştım nedense. Tanımadığı adamlardan, şairlerden bahsetmiştim. Bu eski halıcı ev sahibime en çok Hereke halılarının ince, nakış gibi desenlerini sevdiğimi de açıklamıştım. Teypte çalan kasetin sesini "sandalım geliyor varda" söylenirken biraz açtırmış hatta bir bölümüne eşlik etmiştim.
Söz döndü dolaştı eve geldi. Ona bir ara biliyor musunuz, biz aslında evlerde bir başımıza değiliz, evin duvarlarından geçen telefon hatları, elektrik kabloları, su boruları, evlerin içlerinde cirit atan, radyo, televizyon dalgaları, banyolardan, helalardan,

mutfaklardan akan şeyleri boşaltan borular bizi çepeçevre sarmışlar, her şeyimizi biliyorlar dedim.
Sonra biraz durdum. Niye bu denli konuştum, ne oluyor bana, acaba Süleyman Bey'e şirinlik mi yapıyorum diye düşündüm. Tarih boyunca çok korkutulmuş atalara sahip bir çocuk, sofraya oturunca azıcık konuşmuştu. Yok bir şey, yok bir şey diye korkumu yatıştırdım, sırtımı sıvazladım.

Süleyman Bey bu dediklerimle, anlattıklarımla hayatta yeni karşılaşmış gibi davrandı, kâh alnını kırıştırdı, kâh bembeyaz saçlarını parmaklarıyla taradı, gözlerini uzaklara dikti. Bazan durgunlaştı, sonra birden bir soru sordu.

Şişman dükkân sahibi masamıza birkaç sefer yiyecek içecek taşımıştı. Köşedeki masada üç kişi daha vardı, muhabbetleri iyi görünüyordu. Süleyman Bey, hanım kızımız merak eder, kalkalım istersen deyince, nasıl arzu ederseniz dedim. Hesap için işaret etti. Cebime davranınca eliyle ve gözleriyle beni durdurdu. Bir şartla dedim, uygun olduğunuz bir zamanda bizim davetimizi kabul ederseniz.

Geriye caddeye doğru yürüdük. Ayrılırken, bir şey daha söylemek istiyormuş da söyleyemiyormuş gibi duraksadı, yüzüme baktı, yazdırıp camın altına koyduğu 'zalimce bir bakış' değildi bu, munis de denebilecek, içinde muziplik ışıltıları olan düz bir bakıştı. Bütçenize uygun bir artış yapıverin artık, size bırakıyorum dedi.

Usta

Akasyalı istasyon yolundan yukarıya doğru tırmanırken hayal gücüm tarafından değiştirilmiş ve onarılmış geçmişimi, yanlış tarihimin, sıkıntılı zamanlarımın yerine koymaya çalışıyor, ışıkları yanmaya başlamış çarşıda esnaf tanıdıklarımı bu değiş tokuşla yüzümde belirdiğini umduğum ıssız gülümsememi de katarak selamlıyor, tenhalaşan toprak zeminli dar sokakta kümbetin yanındaki kalın ahşap kapıyı yol boyunca elimde tutup ısıttığım demir anahtarla açıyor ve karanlık avluya yavaşça dalıyorum.
Avlunun arka kapısı da var.
İç bahçeye açılıyor.
Yaprak kımıldamayan bir iç bahçe. Sonra ev ve eş. Sessiz eş.
Ve çocuklar.
Kimse bir şey konuşmuyor.

Benim ruh halim hiç başkalaştı ve derinleşti mi diye düşünmüştüm sabah bu kapıdan talaş kepek kokularını sevdiğim oluklu saç çatısının yazın yaktığı, kışın dondurduğu salaş atölyeme uğurlanırken. Oysa ruh halim ekseri kırıştırılmış bir kâğıt gibi oluyordu, kış geliyor, çocuklara palto almak gerekir gibi arka arkaya bitmeksizin yinelenen muhtelif istekler yüzünden. Bilincim bu kırıştırılmış seslerle ufak ufak kanıyordu bir yerlerinden. Belli ki bu gaileler yüzünden artık bir ruh derinliği mümkün olmayacak ve öylece yaşlanacağım ve çocukluğumda azarlandığım gibi yaşlılığımda da azarlanacağım ve çocukları azarladığımda taraf-

sız kalan eşim biz o vakitlere erişip de azarlandığımızda yine kaşlarını indirecek, artık biraz solmuş Isparta halısının mavi zeminine bakarak şimdi olduğu gibi duracak. Bildiği en güçlü eylemi gerçekleştirecek. Öylece duracak.

Yürürken bunları düşündüm. Belki de bunları daha ileride düşünmeliydim. Şimdi asıl, komşum gönüllü kümbet bakıcısı Hacı Nasuh Efendi'nin geçenlerde elime tutuşturduğu 16 sayfalık Şeyh Edebali risalesinden sorular çıkarmalıyım. Gerçekte 120 sene ekmek elden su gölden yaşayıp, kızını da Osmanlıyı kuran beyle evlendiren tuzu kuru bu mübarek alimle ne yapacağımı bilemedim. Herhalde dedim, tarihte de şimdi olduğu gibi geçinemediği köyünden bir eşekle gelip odun kereste hamallığı yapan Vihûhlı Ali Hoca'ların, soluk lacivert hırkaları soğutmuştur yangınımızı. İnsanoğlunun iç yangınını.

Sıddık atölyeyi açmış, dükkânın önünü süpürmüş sulamış, sobayı yakmış, iki katlı pirinç kazandaki tutkal erimeye başlamıştı.

Şeritte büfe ayaklarını keserken ve bu ceviz ayaklara lifteyle, çeşitli iskarpilelerle arslan pençesi motiflerini oyarken, bombeli kapaklara içindeki porselen ve kristal taklidi takımları kalabalıkmış gibi göstersin diye dilimli kenarları tıraşlanmış camları dizerken, kaplamalarını sistire yapıp zımparalarken hep bu Edebali büyüğümüzü düşündüm.
İyi geldi.
Çünkü onu düşünürken içerilerde bir yerlerde sakladığım dünya dertlerini tanrıyla hesaplaşmak için binlerce köleyi kırbaçla çalıştırıp Babil Kulesi'ni yaptıran Nabukadnezar'ın sırtına yüklemek kolayıma geliyordu. Çünkü atölyenin karşısındaki Tahmisçi Tahsin'in o küçücük gövdesiyle tunç kahve tokmağını saatlerce taş dibeğe vururken çıkardığı ses bana nedense

Nabukadnezar'ı hatırlatıyordu.
Tarih kitaplarını da.
Cumhuriyet Caddesi'ndeki seyyar kitapçı Nurullah'ı. Muhammed Hanefi, Hazret-i Ali Cenklerini. Kan Kalesi'ni. Hayber Kalesi'ni.
Hatta Kerem ile Aslı, Yusuf ile Züleyha, Şahmaran hikâyelerini.
Ne tuhaftı şu dünya!
Nabukadnezar devrinde yaşasaydım o çölde cehennem sıcağında kırbaç altında kuleye taş çıkarırken daha yedinci kattayken tansiyonum düşüp aşağı yuvarlanırdım mutlaka. Sırtımdaki dört köşe taşın bir başka kölenin sırtına yerleştirildiğini seyrederdim son demlerimde. İrili ufaklı sinekler uçuşurdu. Edebali döneminde de parlak zırhlar kuşanmış küffara yalınkılıç hücum ederken doru atımdan düşüp kafam kolum kırılmış vaziyette yatıyor ve yine bencileyin zavallı bir keferenin kargısını göğsümün oralarda bir yere saplamasını bekliyorken, ağzıma bir yudum su damlatmak için kendini feda etmeye hazır bir yoldaşımın gözlerine bulanık bulanık bakardım bir süre.

Tarih kitapları, coğrafya kitapları böyle seyrana çıkarken kafamın bir köşesinde, bir yandan da kayıtların zıvanalarını kesiyorum, törpüyle, limayla yuvarlıyorum, sıcak tutkalı sürüp yapıştırıyorum, çatılan masa, koltuk, büfe iskeletlerini işkencelerle sıkıştırıyorum, perdahlanmak ve cilalanmak üzere sağa sola istif ediyorum. Bu arada Sıddık kabası bitmiş diğer büfe kapaklarına dişli rendeyle kaplama yapıştırmaya hazırlıyor.

Kaplamaları yazın İstanbul'dan, Yüksekkaldırım'dan aldım. Her yıl bir kez giderdim İstanbul'a. Ama her sene aldığım Garbis Efendi bu yıl yoktu. Dükkânı kapalıydı. Yan tarafındaki Mihail Efendi de yoktu. Artık Harun Bey'in bu dükkân dediler. Ben de aynı mallar var diye bu Harun Bey'den aldım dişbudakları, zey-

tinleri, cevizleri, gülleri, maunları, flatoları. Biraz pahalıydılar. Hepsini peşin istediler. Mihail Efendi'nin defterlerinde adımı bulunca yarısını peşin diğer yarısını bayramdan sonra ödememe razı oldular. Garbis Efendi'nin ve Mihail Efendi'nin artık dönmeyeceklerini anladım ve üzüldüm. Onlar kahveyi orta içtiğimi biliyorlardı. Bir de şehirli, görmüş geçirmiş bu efendilerle çocuğun durumunu, yüksek tahsil için gurbete gitmek istemesini görüşecektim. Fikirlerini açık açık anlatırlardı.
Olmadı.
Nasip değilmiş.

İkindiyi bulmuşuz. Yan komşum tenekeci Ahmet kapıdan başını uzatıp işaret çaktı. Bu, hadi laflayıp dinlenelim biraz işaretiydi. Tahmisçi Tahsin de geldi. Sert geçeceğe benzer kışı, Tahta hamamındaki ecinnilerin hepimize her gün durmadan gülmekten başka kötülüğü görülmemiş Deli Eşo'yu geceleri yıkayıp paklamasını, Şeker Fabrikasının banliyö trenine kırmızı pandizotla kaplı koltukları olan birinci mevki vagon ilave edilmesini, şehre atanan memurların tatlı çay içip çok şeker tükettiğinden her seferinde yakınan kahveci Hürrem'i, yazın yapılan Kıbrıs Türk'tür mitinginde kravatlı adamların yanında kırdı-kaçtı takımının katılmasının hiç de iyi olmadığını, İnkılap hükümetinin henüz hayatımıza yansımayan yeni uygulamalarını, hasılı tahsile gidecek çocuklarımız hariç her şeyi konuştuk. Alçak hasır oturaklarda rüzgârın sayfasını arada bir kaldırdığı gazetenin arasından Hasbi Tembeler'in gaddar şişman çavuşu sinsi bakışlarla bizi gözetliyordu sanki.

İşe geri döndüm. Kaplamaları ıslak bezle nemlendirdim, üst üste dizdim, önce ikiye sonra dikine dörde böldüm. Kaplama bıçağı demir mastarı ışıldattı. Ters çevirip farklı köşelerini bir araya getirince güzel desenler ortaya çıktı. Tutkal sürdüm, kapla-

ma çekiciyle potlukları düzlettim. Flatolarını çepeçevre döndüm. Kontrasları da gönye burnu kesip yapıştırdım ve kapaklar bitti. Bayrama yetişecekti siparişler böyle sıkı çalışırsam. Koltuk kanepelerin iskeletleri hazırdı. Kolanları gerilmiş, yayları dikilmiş ve kınnaplarla kasnağa bağlanmış, amerikan astarları gerilip üstüne kıtık yerleştirilmiş son kılıflar çakılmıştı. Sadece kadife kumaşla kaplanıp köşelerin şeritleri yapıştırılacaktı. Bir de cila işleri.

Bayramlar hem iyi, hem kötü. Geçen bayram Solakzadeler'in koltukları yetişmemişti de seneler sonra ilk kez bize yaptığım Avrupa kadifesinden kendinden desenli gülkurusu berjer takımını arife günü evden Ali Dayı'nın at arabasına yükleyip göndermiş ve verdiğim sözü yerine getirmiştim. Geldikleri gün hevesle, sevinçle, biraz da gururla misafir odasını süsleyen bu takımı seyretmişti sessiz eşim. Kolçaklarına sandığında kim bilir ne zamandan beri sakladığı el örgüsü dantellerini sermiş, çocuklar olur olmaz çıkıp oturmasınlar diye önlemler almış, yakın komşularının hayranlıklarını belirtmelerine izin vermişti. Koltuklar gidince bana göstermedi ama biliyorum, ağlamış.
Şimdi bitecek takımların birini eve yollayacağım. Belki ilki kadar sevinmez ama oğulu yolcu eden birine teselli olur.
Olur mu?

Sıddık'a ben çıkıyorum diyecekken Şeyh'in sözleri geldi aklıma, bir süre etrafa boş boş bakındım. Şu üç kişiye acı diyor Şeyh: Cahiller arasındaki alime, zenginken fakir düşene, hatırlı iken itibarını kaybedene. Ben de vay bana vaylar bana diyorum. Biz cahiller, biz fakirler, biz ne idüğü belirsiz kişiler oturup bunlara acıyacağız. İyi de bize kim acıyacak? Esasında kimselerin bana acımasını istemiyorum Hacı Nasuh Efendi. Ben cahile, ben fakire, ben itibarı pek de aman aman olmayan mobilyacı ustasına. Gaddar aletlerin, kıymık fırlatıp gözünü kör edebilecek, kolu-

nu parmağını kesip biçebilecek, ezip, çarpıp canını acıtabilecek makinelerin arasında ömrünü tüketen, bayram sonrası Harun Bey'e borcunu yollayacak olan, evdeki kaşını indirip gözünü halının mavisine dikme ve susma uzmanı sevgili eşim mümkün olduğunca üzülmesin diye didinen bana, hiç acımayın sayın Hacı Nasuh kardeşim ve muhterem büyüğümüz Şeyh Edebali kardeşim.

İyice kontrol et ateşi çıkarken, diyorum Sıddık'a.

Serinlemiş hava, Kale'nin kuzey tarafındaki yolu tırmanıyorum. Ovanın, kavakların, sonbaharın sarısını ve kahverengisini kuşanmış tarlaların, fabrikaya doğru dümdüz uzanan demiryolunun göründüğü banka oturuyorum. Ramazan topunun uzun gölgesi yaprakları azalmış ve dallarında sayısız karganın yüksek sesle söyleştiği kavakların üstüne düşüyor. Aşağılarda istasyon binası, istasyonu kente bağlayan iki yanı ağaçlı yol, bir iki kubbe ve minare dışında neredeyse tamamı toprak damlı yapı, kendilerini akşamın son ışıklarına sermişler, dinlenmeye çekilmişler.

İnsanoğlu çoğu kez ufukları boşu boşuna gözler durur. Geçmişinden medet umar, gözlerini kapayıp evliyaların, uluların alacakaranlık gevşek rehavetinde harcıalemlik ile yücelik arasındaki engin deryada eyleşip kalır ve bu yüzden kendine, yanlışlarına, pılısını pırtısını hızla toplayıp geçen zamana, adını ve eserini sürdüreceğine inandığı oğulun, adına zaman dediğimiz bu belirsiz kavram içinde bir belirsizliğe adım atışına, biraz sonra doğacak yıldızları ilgisiz bir göz nasıl görürse öyle gören bir tavır takınır.

Bu yüzden dışarıdan sert gürgen ağacı gibi görürler beni.
Her şey şu fabrikaya giden demiryolu gibi düz olsaydı.

Eve vardığımda yolculuk, uğurlanma hazırlıkları tamam gibiydi. Bir el çantası ile geçen kışın yaptığım küpeştesi cevizden, köşeleri kırlangıç dişli ahşap bavula öteberisini yerleştirmişti annesiyle. Sessiz annesi konuşkan olmuş, habire öğütlerde, tembihlerde bulunuyor şunu da aldın mı, aman şunu unutmaları art arda sıralıyor, niye bu kaydı bayramdan sonraya bırakmazlar diye söyleniyor, telaşlı telaşlı sanki bir şey unutulmuş gibi üst kata çıkıp tekrar iniyor, araya bir uyarı daha sıkıştırıyordu. Oğul ise sanki şimdiden olgunlaşmış gibi, değeri ileride anlaşılacak çok kullanılmış aşina mallara benzeyen kelimeler bularak annesini, beni, kardeşlerini pışpışlıyor, pohpohluyor, kendini bekleyen belirsizliğin kucağına güle oynaya atılmaya hazır olduğunu gösteriyor, bana güven aşılıyordu.

Sonrası hızlı geçti.
Ağa Dayı'nın faytonu geldi. Bizi istasyona götürdü. İstasyon kalabalıktı. Lokomotifin her yanından öfkeli buharlar fışkırıyordu. Vagonların kapıları açıktı. Bu açık kapılardan birinden yukarı tırmandı. Kompartımana bavulunu bıraktı. Aşağı inip elimi öptü. Tekrar çıkıp pencereyi açtı. Bana bakarken sanki ortalık sisliydi ve tren hareket etti. Uzun uzun çaldı düdüğü.

Geri dönerken, istasyona inen iki yanı akasyalı yolu tırmanırken, o acımasız alet edevatın arasında, delice heveslerim olmadan, komşum Hacı Nasuh Efendi'nin sürekli tanrıya maruz kaldıkları için beyin israfını ve bozgununu hiç dert etmeyen, tarihte ve halihazırda ölüme teşneymiş gibi görünen mürşitleri arasında, durmadan isteyen ve asla yetinmeyenlerin arasında hazan mevsimini idrak edeceğimi anladım.

Belki de hiç onarılmayacak bir geçmiş bırakarak.
Ve eh artık oğullarının ve kızlarının hayal gücüne sığınarak.

Kâmil Erdem zamansız öyküler anlatıyor. Dün yaşanmış, bugünü anlatan, yarına dair olan, uzak bir kasabadan ya da şehrin göbeğinden, bütün bir ömürden birikerek süzülenleri... Fark edilmezliği, önemsiz görünen hayati meseleleri, iki kelime arasındaki boşluktan türeyen tarifsiz oluş hallerini fısıldıyor. Kulak kabartmak gerekiyor duymak için.

Şu Yağmur Bir Yağsa tam da umutsuzluğun, iç hesaplaşmanın, bocalamanın ya da tökezlemenin içinde yeşeren umudu resmediyor. Eksiğini, olumsuzunu, kötüsünü görmeye aşina gözlerin tam zıddıyla karşılaşma ihtimallerini nüktedanlıkla sezdiriyor. Gözümüze sokmadan, bağırmadan yapıyor her şeyi. Tıpkı kendiliğinden yağan yağmur gibi. Öylesine, aniden. Bereketli, ferah.

ISBN: 978-975-570-817-1
9 789755 708171

16 TL (KDV'den muaftır.)
selyayincilik selyayin selyayincilik
www.selyayincilik.com